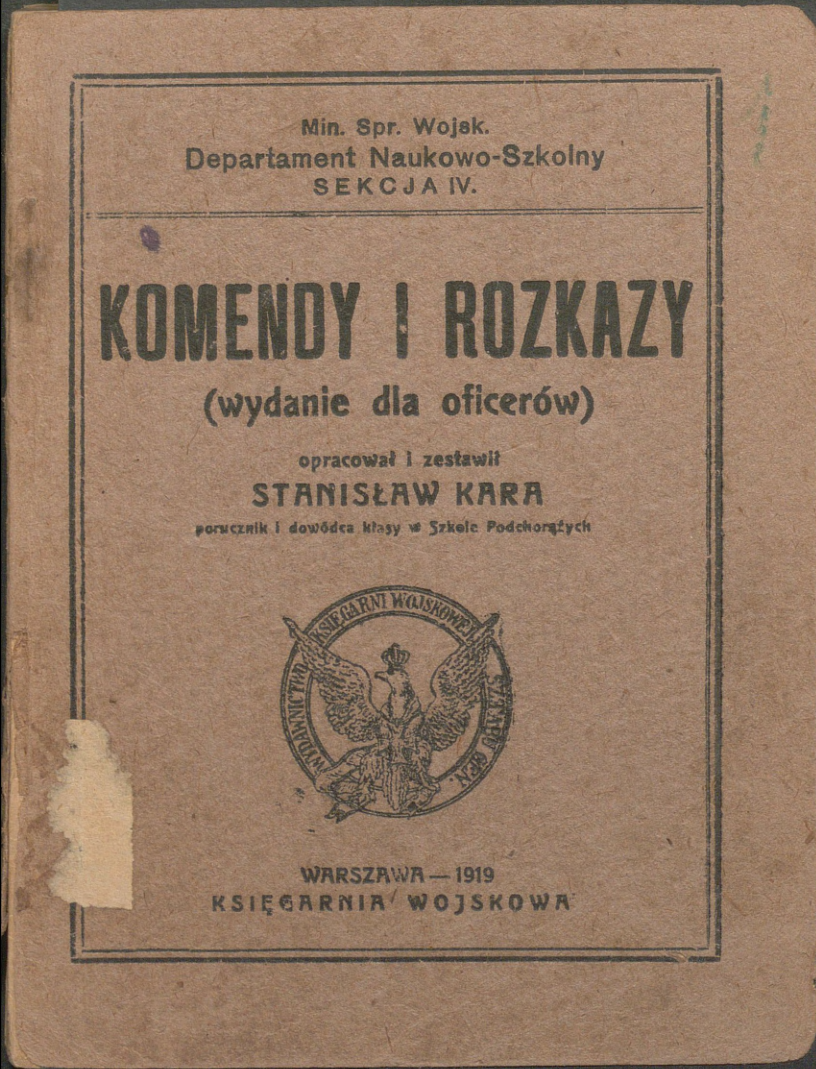
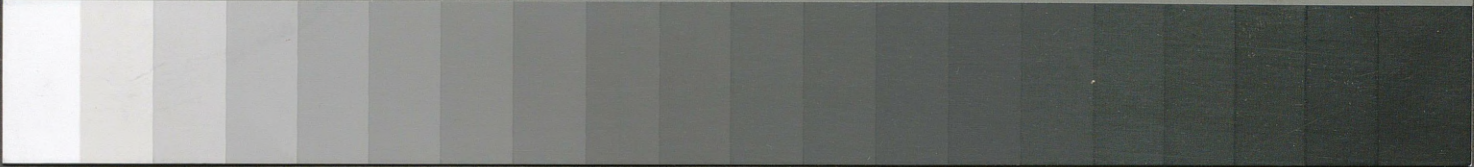

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Min. Spr. Wojsk.
Departament Naukowo-Szkolny
SEKCJA IV.

KOMENDY I ROZKAZY

(wydanie dla oficerów)

opracował i zestawił
STANISŁAW KARA
porucznik i dowódca klasy w Szkole Podchorążych

WARSZAWA — 1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA

Inches
Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Colour Chart #13

Min. Spr. Wojsk.
Departament Naukowo-Szkolny
SEKCJA IV.

KOMENDY I ROZKAZY

(wydanie dla oficerów)

opracował i zestawił

STANISŁAW KARA

porucznik i dowódca klasy w Szkole Podchorążych

WARSZAWA — 1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA

WYDAWNICTWO KSIĘGARNI WOJSKOWEJ
SZTABU GENERALNEGO.

KOMENDY I ROZKAZY

(wydanie dla oficerów)

opracował i zestawił

STANISŁAW KARA

porucznik i dowódca klasy w Szkole Podchorążych.

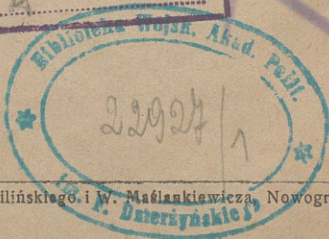

WARSZAWA—1919.

3556R

Polecane do użytku w oddziałach piechoty rozkazem
Ministerstwa Spraw Wojskowych L. VII/844.

BIBLIOTEKA PODRĘCZNA W.I.N.W.	
Nr.....	176
Dział.....	4

Druk. L. Bilińskiego i W. Maślankiewicza Nowogrodzka 17.

PRZEDMOWA.

Niniejsza książeczka przeznaczoną jest dla oficerów subalternów; ma ona być z jednej strony repetytorjum regulaminów, obowiązujących obecnie w armji polskiej, z drugiej strony zaś ma ułatwić orientowanie się w przepisach służbowych, w wielu wypadkach dość trudno dziś dostępnych; ponadto uzupełnia ogłoszone przepisy nasze na podstawie ich wzorów w tych rozdziałach, które dotychczas ogłoszone nie zostały.

Opracowałem tę książkę na podstawie „Musztry formalnej“, „Szkoły walki“, „Przepisów strzeleckich“, „Służby polowej“, „Regulaminu musztry dla karabinów maszynowych przy piechocie“, niemieckiego Regulaminu musztry z r. 1913. i „Wojennych przepisów szkolenia piechoty“ z r. 1917. i 1918.

Opuszczając rzeczy same przez się zrozumiałe, podkreślam najważniejsze (tłusty druk), powołując się na odnośne punkty regulaminów; bardzo łatwo skontrolować i wyjaśnić wątpliwości, odniósł-

szy się do oryginałów; w kilku miejscach pozwoliłem sobie dać kilka rad praktycznych, wziętych z doświadczenia.

Musztrę formalną opracowałem w ten sposób, że wszystkie obowiązujące u nas komendy umieściłem w środkowej rubryce i uwydatniłem je za pomocą osobnego druku. Komendy te następują po sobie mniej więcej w taki sposób, jak się ich używa na placu musztry.

Wskazówki rubryki 3. — utrzymane w stylu telegraficznym — mają przypomnieć to, co najważniejsze.

Sprawianie szyków i kolumn przedstawiłem za pomocą rysunków, mających ułatwić zrozumienie poszczególnych faz zmiany formacji.

Musztra bojowa opracowana jest nieco szerzej, niż formalna, a to z powodów zupełnie jasných i zrozumiałych; żołnierz powinien służyć Ojczyźnie jako jej orężny obrońca.

Walce poświęciłem najwięcej miejsca; zdaje sobie sprawę z wielu braków w tej części; usprawiedliwiam je głównie tem, że celem moim było ugrupowanie materiału i danie pewnych wytycznych studjowania taktyki i rozwiązywania zadań bojowych, a nie wykład taktyki. Wykorzystałem wszystkie dostępne mi najnowsze przepisy walki, a w kilku miejscach pozwoliłem sobie na pewną może dowolną interpretację regulaminu niem. 1913., opierając się na doświadczeniach kolegów i osobistych spostrzeżeniach na froncie.

W dodatku zamieściłem kilka praktycznych wskazówek odnośnie do rozkazownictwa przy prowadzeniu marszu ubezpieczonego i wystawianiu placówek; sądzę, że będą w szczególności młodym oficerom bardzo przydatne.

Uważałem za stosowne dodać (nie uwzględnione przez dotychczas wydane regulaminy) wskazówki przeprowadzania marszu przadnego.

Chciałbym, aby ta książeczka była jakąkolwiek pomocą w służbie wszystkim oficerów i podoficerów. Będę na koniec bardzo wdzięcznym wszystkim kolegom, którzy zwrócą mi pisemnie uwagę na błędy i wady tej książeczki, motywując i uzasadniając swoje zarzuty.

Układ tej książki oparłem na książce niem. kapt. Siwinny p. t. „Das Kommandobuch“.

Warszawa, w grudniu 1918 r.

SKRÓCENIA.

Same cyfry = Przepisy i instrukcje (Piechota. Część
1. i 2. Musztra formalna i Szkoła walki).

Sł. pol. = Służba polowa.

Strz. = Przepisy strzeleckie.

R. K. M. = Reg. musztry dla karabinów maszyno-
wych przy piechocie.

Reg. niem. = Niemiecki Regulamin musztry z 1913.

Przep. wyszk. piech. = Przepis szkolenia piechoty
w czasie wojny z 1917 r. z uzupełnieniami
z 1918 r.

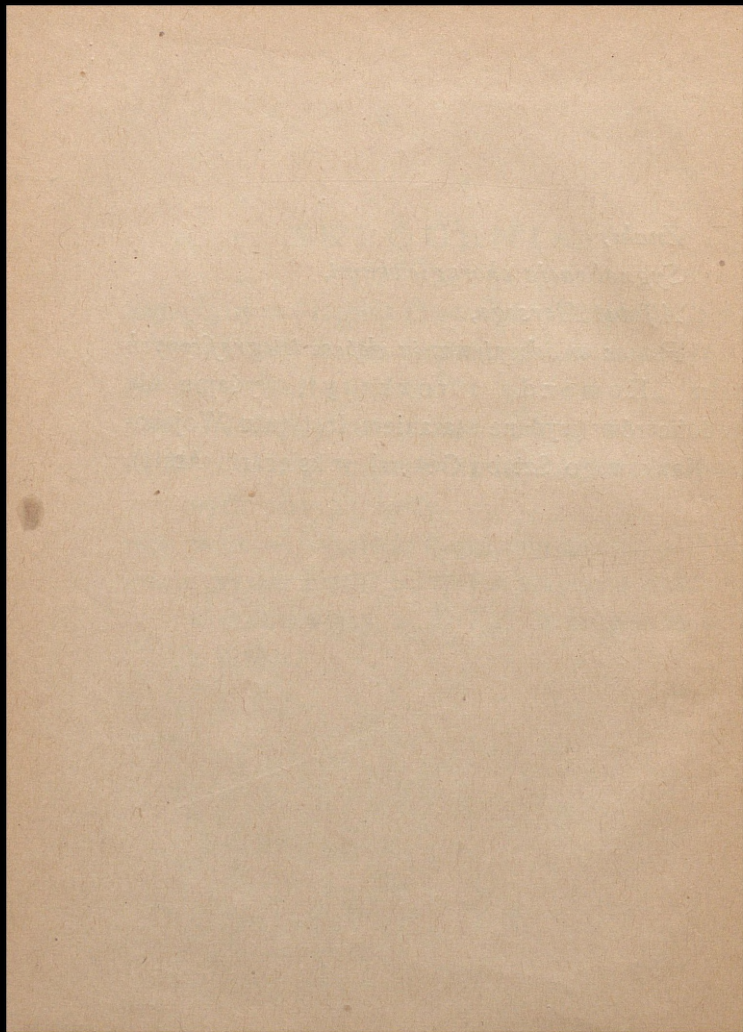
Znaki,

Sygnalizacja chorągiewkami,

Alfabet Morsego,

Pomoc w odczytywaniu depeasz telegraficznych

[patrz „Komendy i rozkazy“, wydanie dla
podoficerów (wydane staraniem Instytutu Wojsko-
wo-Naukowego Sztabu General. w księgarni Arcta).

I. Musztra formalna.

A. ZASADY OGÓLNE.

1. Postawa.

10. Bacność!

11. Na każdą zapowiedź „bacność“ bez poprzedniej komendy, żołnierz sam przybiera postawę zasadniczą.

25.

Prawa ręka tyle wyciągnięta, że łokcie obu rąk pozostają w jednej wysokości.

12. Spoczni!

Nie wolno rozmawiać; żołnierz wysuwa lewą nogę wprzód.

Na każdą komendę „spoczni“ poprawia się odrazu czucie i równanie.

26. Klękni!

Lewa noga krok naprzód, klęka szybko na

Powstań!

27. Padnij!

Powstań!

Przy ćwiczeniu ruchów nie rozkładać

prawe kolano i „spocznij”.
Dłoń lewej ręki na lewym kolanie.

W marszu: patrz strona 23.

Szybko powstać, prawa noga do lewej i „spocznij”.

Paść szybko, chroniąc karabin od uderzenia i „spocznij”.

Najlepiej w pierw „kłęknij”, karabin w lewą rękę, prawą rękę w przód, opuścić się na ziemię.

Na ziemi już, karabin między bączkiem górnym a dolnym na lewe przedramię lufą w lewo. Prawa ręka na nakładce. Wzrok w przód.

W marszu: patrz strona 23.

28. Żołnierz w przednim rzędzie krok w przód przed padnięciem, w tylnym rzędzie po powstaniu.

2. Równanie — łączność — krycie.

Równanie 57.

Przy zwrocie głowy w prawo (lewo) ku skrzydłu kierunkowemu powinien

Równanie
i łączność 58.

żołnierz widzieć prawem
(lewem) okiem tylko swe-
go sąsiada, drugim— za-
rys całej linii.

Zawsze w prawo, o ile
nie było innego rozkazu.
Wyjątki str. 35.

63. Równaj w prawo
(lewo)!

Używa się, chcąc po-
prawić równanie po „ba-
czność“ według 57.

W miejscu: pierwszy
rząd równa, a drugi rząd,
linja sekcyjnych i graj-
ków: najpierw kryje i po-
prawia dystans, później
równa do skrzydła.

Baczność!

Wszyscy do postawy
zasadniczej.

62.

Po zatrzymaniu się i ko-
mendzie „spocznij“ każdy
żołnierz poprawia się we-
dług 12. Również porząd-
kuje ubranie i rynsztunek.

59.

Dokładne równanie we-
wnątrz kompanji w szyku
rozwinętym i kolumnie
plutonowej tylko dla pier-
wszych rzędów i dla linii
sekcyjnych; w kolumnie
kompanijnej i sekcyjnej
dla pierwszego rzędu czo-
łowych sekcji.

Niemiecki regul. 100.	Na n-tą rotę (n-te rotę, n-tą sekcję) równaj!	Wykonuje się na spoczynku, z bronią u nogi, do wskazanej rotę (sekcji) dowolnym krokiem.
-----------------------	---	--

3. Zwroty.

W miejscu 21.	W prawo (lewo)—zwrot!	Na lewej pięcie; palce lewej nogi i pięta prawej nieco podniesione.
22.	W tył—zwrot!	Na lewej pięcie i przedniej części prawej stopy. Szybko.
W marszu 23.	W prawo (lewo)—zwrot!	Komenda „zwrot” na prawą (lewą) nogę. Żołnierz zwraca się przy następnym kroku na lewej (prawej) przedniej części stopy.
	Na prawo (lewo)—wskos!	73. Używać tylko na krótkie odległości.
24.	W tył—zwrot!	Przed komendą oddział zatrzymać. <i>Uwaga:</i> W marszu krokiem ćwiczebnym nie wykonuje się zwrotów.
Niemiecki regul. 102.	Zmiana—frontu!	Dowódcy plutonów, sekcijni i grajkowie na swoje nowe miejsca najkrótszą drogą dowolnym krokiem. <i>Uwaga:</i> niem. reg. 102.

Dowódcy plutonów, oficerowie nadliczbowi (48) i ślepe roty przy zwrotach w kierunku drugiego rzędu wstępują szybko do drugiego rzędu i pozostają tam tak długo, aż zostanie przywrócony pierwotny front.

4. Chwyty.

Chwyty 29.

Uderzanie po kolbie dla zaznaczenia chwytów i stukanie kolbą o ziemię zakazane.

Poszczególne ruchy krótkie i stanowcze łączą się płynnie w jeden chwyt.

30. Na ramię—broń!

Skrzydełko na wysokości drugiego z rzędu guzika.

Kolba przyciśnięta do lewej ładownicy.

Lewe przedramię dotyka lekko ładownicy.

31. Do nogi—broń!

Kolba dotyka końca prawej stopy.

Prezentowanie broni 31a.

Prezentuj—broń!

Bączek dolny na wysokości kołnierza.

Koniec kciuka lewej ręki wyciągniętego wzdłuż celownika dosięga górnej jego krawędzi.

31b. **Prezentuj—broń!**

**W prawo (lewo)—
patrz!**

Dla oddania honorów.
Tylko w tym wypadku
salutują oficerowie *)
i sztandar.

Żołnierze patrzą na
zwierzchnika i przepro-
wadzają go głową i wzró-
kiem aż do trzeciego żoł-
nierza, poczem bez ko-
mendy zwracają głowy
na wprost.

31c. **Na ramię—broń!**

Nasadzanie i
zdejmowanie
bagnetu 32

Bagnet na broń!

Przy wszelkich położe-
niach karabinu, jak rów-
nież podczas ruchu; za-
wsze na „spocznij”.

W postawie klęczącej
lub stojącej lewa ręka
nasadza bagnet.

W postawie leżącej lub
ruchu, jak komu dogod-
niej.

Bagnet zdejm!

Zawsze na „spocznij”,
prawa ręka zdejmuje i
wsadza bagnet do pochwy.

*) Dodatek do regulaminu musztry piechoty.

Dla oddania
honorów bez
karabinu i z
karab. u nogi
100.

Baczność! W pra-
wo (lewo) – patrz!

Baczność!

Po nasadzeniu i zdjęciu
bagnetu wraca karabin
w poprzednie położenie.

Żołnierze zwracając głó-
wę, krótkim ruchem pa-
trzą na zwierzchnika.

Głowy nawprost.

5. Ładowanie i strzelanie.

Przed łado-
waniem:

Ochraniacz zdejm!

Ładowanie.

34.

Ładuj, bezpiecznik!

33. W każdym położeniu
ciała, w ruchu, także
i w nocy. Zawsze na
„spocznij”. Ruchy nastę-
pują po sobie jak najszyb-
ciej.

W postawie leżącej
ładuje żołnierz (tylko w
szyku luźnym) jak mu naj-
dogodniej, lecz jak naj-
mniej podnosząc się z zie-
mi. Po naładowaniu i za-
bezpieczeniu wraca kara-
bin do dawnego położe-
nia.

Po naładowaniu dalej
„spocznij”. Zamknąć ta-
downicę.

Pamiętać, aby kciuk i
palec wskazujący prawej

Rozładowy-
wanie. 35. Rozładuj!

Gotowanie i
zabezpiecza-
nie nałado-
wanego kara-
binu. 36a. Gotuj—broń!

ręki objął gałkę, przyczem drugi staw kciuka ma leżeć na rączce. Przekręcenie zamka i odciągnięcie go ma się złać w jeden ruch, podobnie popchnięcie go wprzód i przekręcenie w prawo. Zamknięcie zamka silniejsze, niż otwarcie. Bezpiecznik chwyta się palcem wskazującym i kciukiem.

Ogólne zasady, jak w 33. i 34. Kciuk leży z lewej, a pozostałe cztery palce z prawej strony magazynu; otwarty zamek odciąga się powoli; prawa ręka wyjmuje z magazynu wyciągnięty z lufy nabój. Trzon zamkowy posuwa się każdorazowo wprzód i wtył. Po rozładowaniu naciska się spust, zamykając równocześnie zamek lewą ręką. Po włożeniu naboju zamknąć ładownicę.

W szyku zwartym strzela przedni rząd kłęcząc, drugi stojąc; przy strzelaniu w górę oba rzędy stojąco,

Na „gotuj”:

Z postawy stojącej:

a) przedni rząd klęka według przepisów strzeleckich p. 54. (zwrot na przedniej części prawej stopy, równocześnie lewa noga krok przed prawą, opuścić się na kolano).

b) tylny rząd jeden krok na prawo wskos; z postawy „na ramię broń” ściąga się prawą ręką karabin ku prawej stronie ciała i ujmuje się go tak, by nie dotykał ziemi, a końcem lufy był oddalony od ramienia o dwie szerokości dłoni. Z postawy klęczącej powstaje się, postępując równocześnie krok w prawo.

Na „broń”:

a) przedni rząd: przysiadła na prawym obcasie, karabin naprzód, wylot lufy na wysokości oka, wzrok nawprost; kolba lekko oparta o prawą łądownicę, trzewik przy tylnym jej brzegu; lewa ręka pod punktem ciężkości; kciuk wyprostowany wzdłuż łoża.

b) tylny rząd: zwrot na przedniej części lewej sto-

Rodzaje ognia

Niem. reg.
106.

Salwa.

py na prawo wskos; prawa stopa pół kroku w prawo; kolana lekko wyprężone. Równocześnie ze zwrotem karabin prawą ręką wprzód, jak rząd pierwszy; lewa ręka, jak przedni rząd.

c) oba rzędy: kciuk i palec wskazujący prawej ręki otwierają bezpiecznik. Prawa ręka obejmuje szyję kolby tak, że palec wskazujący dotyka dolnej wewnętrznej strony kabłąka przed spustem; prawe przedramię dotyka lekko ładownicy.

Kompanją lub plutonami,

Dowódcy plutonów za środkiem swoich plutonów.

Niem. reg.
107.

Ogień pojedynczy.

Linja strzału powinna być prostopadła do frontu kompanji w szyku zwartym. W razie potrzeby zająć.

36b. Nawprost kawa-
lerja!
Celownik 900!
Cel!—Pal—Nabij!

Przerwa pomiędzy „cel” a „pal” powinna być przy wyższych celownikach dłuższa (na każde 100 m. 1 sek.). Komendy „pal” nie wydaje się krótko.

Na „nabij” karabin do

- pozycji „gotuj broń”, głowa ku zamkowi i repetować, jeśli magazyn nie opróżniony; jeśli opróżniony — ładować w pozycji „gotuj broń”.
- 36c. **Na lewo wskos kawalerja! Celownik 700! Ogień pojedynczy! Przerwij ogień! Nabij!** Na „na lewo wskos kawalerja” biorą oba rzędy front do wskazanego celu; na „przerwij ogień” zaprzestać strzelania i ładowania i przyjąć postawę „gotuj broń”; na „nabij” skończyć ładowanie i jak wyżej. Żołnierz gotów do strzału.
- 36d. **Od oka — broń!** Na „od oka” otworzyć lewe oko i wyprostować palec wskazujący prawej ręki; na „broń” głowa do góry i „gotuj broń”.
- 36c. **Celownik zwykły! Bezpiecznik!** Na „celownik zwykły” głowa pochyla się ku zamkowi.
Przy celownikach ponad 500 stawia się suwak prawą ręką w pozycji normalnej i chwyci skrzydełko bezpiecznika opuszką kciuka z dołu, a średnim członem palca wskazującego zgóry.
Na „bezpiecznik” obrócić skrzydełko bezpiecz-

Do nogi—broń!

Rozładuj!

nika w prawo i głowa do góry.

Na „do nogi” podnosi się przedni rząd z prawego obcasa; na „broń” wstaje; karabin na równej linii z palcami prawej siopy.

Tylny rząd powraca do postawy zasadniczej, kryje i bierze przepisany odstęp i broń do nogi.

6. Ustawianie broni w kozły.

65. W kozły—

Roty nieparzyste: zwrot w lewo; rotы parzyste: zwrot w prawo.

Karabin prawą ręką do obcasa nogi zewnętrznej, lufą w prawo.

broń!

Żołnierze, należący do jednego rzędu, składają karabiny stemplami. Obie rotы ustawiają kozioł; energiczny zwrot do frontu. Przedni rząd staje *tuż przed*, tylny *tuż za karabinkami*.

Kompanja staje na „spoczynku”.

Odejdźcie od
broni.

W lewo (prawo)—
zwrot!
Dowolny krok, od-
dział—marsz!

Za (przed, w pra-
wo, lewo, przy) ko-
złami—rozejść się!

66. Do broni!

W ciszy podchodzi
rząd przedni przed tylny
za karabiny i staje na
„spocznij”.

Za—

Nieparzyste rotę: zwrot
w lewo; parzyste: w pra-
wo.

broń!

Żołnierze prawą ręką
chwyatają karabiny i *osiro-
źnie* rozbierają kozły, po-
czem zwracają się do fron-
tu, stając na „spocznij”.

7. Marsz.

13.

Krok ćwiczebny.
Krok równy.
Krok dowolny.

Marsz na-
przód

14. Oddział—marsz!

18. Zapowiedź „oddział”
stosuje się do każdego
oddziału poniżej sekcji,
dla pojedynczych ludzi
i do każdego oddziału,
nie zorganizowanego w
określoną jednostkę.

		14. Tempo: 114 kroków na minutę (80 cm.).
68.	Kompanja—marsz!	18. Jeśli jaka jednostka ma zacząć marsz, należy ją oddzielnie wymienić, np. „ <i>n-ty pluton—marsz!</i> ” Za utrzymanie kierunku odpowiada dowódca kierunkowego plutonu.
		68. Żołnierz może czasem rzucić okiem w stronę szarży kierunkowej. Naciskowi ze strony równania należy się poddać, naciskowi ze strony przeciwnej—przeciwdziałać.
18.	Bataljon—marsz!	
W miejscu: Regul. niem.	W miejscu Oddział	Podczas parad (patrz str. 186).
20.	—marsz!	
Równy krok.	Równy krok, od-	
13.	dział—marsz!	
Krok ćwicze-	Baczność!	Z ćwiczebnego kroku
bny.		w równy.
17.	Równy—krok!	
Krok dowol-	Dowolny krok, od-	Dla stojącego oddziału.
ny.	dział—marsz!	
16.		
17.	Dowolny—krok!	Z kroku ćwiczebnego

		lub równego przechodzi się w dowolny.
	Równy--krok!	W marszu, dla przejścia z kroku dowolnego w równy.
Krok ćwiczebny. Zatrzymanie oddziału. 19. / 68.	Równy—krok! Baczność! Oddział—stój! Kompanja—stój!	Z kroku dowolnego w krok ćwiczebny. 19. Komenda „stój” przy stawianiu prawej nogi.
	N-ty pluton—stój!	Na „stój” podczas marszu krokiem dowolnym, żołnierz robi jeszcze jeden krok i przystawia drugą nogę.
	54. Odrąbiono!	W kolumnie marszowej.
Klęknij. 71. 39.	Klęknij!	Po zatrzymaniu się lub podczas marszu: stanąć i postąpić według 26. Jeśli broń na ramieniu, żołnierze zdejmują ją bez osobnej komendy.
	Padnij!	Tak, jak wyżej, tylko postąpić według 27. Podoficerowie: 1. w rozwinętym i kolumnie plutonowej na komendę „padnij” cofają się o jeden krok a przy wstawianiu robią, dwa kroki naprzód.

2. w kolumnach kompanijnych, sekcyjnych i marszowych przy padaniu roty, począwszy od środka, rozsuwają się mniej więcej o pół kroku; żołnierze tylnego rzędu kładą się w prawe łuki.
Po powstaniu łączą.
40. **Oddział (dowolny krok -- oddział) -- marsz!**
Z postawy leżącej (kleczącej) w celu szybkiego posunięcia się.
Broń po powstaniu na ramię.
73. **Na prawo (lewo) -- wskos!**
Bark za barkiem.
- Na lewo (prawo) -- wskos!**
Powraca się do dawnego kierunku marszu.
72. **Marsz w kolumnie dwójkowej i szeregu.**
W kolumnie dwójkowej i szeregu maszeruje się dowolnym krokiem, powiększając dystans na 80 cm. Na „stój” zachowuje się ten dystans aż do dalszego rozkazu.
Wyjątkowo: na małe odległości w marszu różnym krokiem dystansu nie zwiększa się.
70. **Małe zachodzenia.**
Małe zachodzenia wykonuje oddział bez ko-

		mendy, maszerując za swoim dowódcą.
70.	Znaczniejsze zmiany kierunku.	Wpierw: komenda do zachodzenia. Potem: kierunek (94).
37.	Przełóż broń!	Dla ulżenia podczas marszu (zwykle krokiem równym) z bronią na ramieniu.
	Na pas broń!	Zwykle w marszu krokiem dowolnym.
Dla oddania honorów.	Baczność! W prawo (lewo)—patrz!	
101.	Spocznij!	Bez karabinu: ręce nieruchome. Z karabinem na ramieniu: prawa ręka porusza się swobodnie. Z karabinem na pasie: ręka przytrzymuje karabin. Wolna ręka swobodnie. Krok ćwiczebny. Po „spocznij” krok równy.

8. Bieg.

Bieg bez karabinu.	20.	Biegiem—marsz!	O ile żołnierz osiągnie wskazany cel, staje lub maszeruje po osiągnięciu celu bez osobnej komendy. 170–180 kroków w minucie. Krok 75–90 cm.
--------------------	-----	----------------	---

	Oddział—stój!	Żołnierz staje po trzecim kroku po części wykonawczej komendy.
	Dowolny—krok!	Żołnierz maszeruje dowolnym krokiem po trzecim kroku. Po każdym biegu sprawia się szyk bez osobnej komendy.
Bieg z karabinem. 38.	Biegicm—marsz!	Jeżeli żołnierze mieli broń na ramieniu, zachowują ją dalej w tem samym położeniu.
	Oddział—stój! Dowolny—krok!	} Broń, jak wyżej.
39.	Kłęknij! Padnij!	
40.	Biegiem—marsz!	Zatrzymać się i nacychmiast według 26. i 27. Chcąc przyspieszyć ruszenie kłęczącego (leżącego) oddziału. Karabin jaknajdogodniej.

9. Atak na bagnety *).

32.	Bagnet—na broń!	We wszystkich postawach. Na komendę lub sygnał, Reg. niem. 141.
-----	-----------------	---

*) Sposobności do przeprowadzenia ataku piechoty w sposób powyższy bardzo nieliczne. Nasz Regulamin nie uwzględnia ataku na bagnety w szyku zwartym.

		Grajkowie łączą za linią sekcyjnych na dystans 80 cm. i stają za środkiem kompanji.
Niem. reg. 65.	Do ataku—broń!	Jeśli w marszu, to w marszu równym krokiem; tempo przyśpiesza się do 120 X na minutę. Broń na prawą stronę ciała; wylot lufy na szerokość dwu dłoni od prawego barku.
Niem. reg. 141. 66.	Biegiem marsz!	Tempo 170—180 kroków. Trębacze sygnał „na-przód”. Dobosze biją odpowiedni marsz.
Bezpośrednio przed wtargnięciem	Do szturm—broń! Hurra!	Tylko pierwszy rząd broń do szturm. Szyja kolby przy prawej ładownicy; wylot lufy przed lewym ramieniem na wysokości oczu.
Regul. niem. 66.	Oddział—stój!	Wszystko do postawy „gotuj broń” (36.a).

B. KOMPANJA.

1. Rysunki.

	Objaśnienie znaków rys. 1.	str.	29
1.	Kolumna kompanijna rys. 2.	„	29
2.	Kolumna plutonowa rys. 3.	„	29
3.	Kompanja w szyku rozwiniętym rys. 4.	„	30—31
4.	Kolumna sekeyjna rys. 5.	„	30—31
5.	Kolumna marszowa rys. 6.	„	30—31

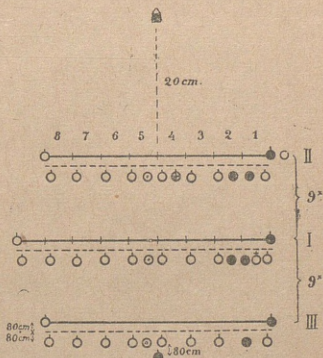
OBJAŚNIENIE ZNAKÓW.

<p> Dowódca kompanji.</p> <p> Oficer.</p> <p> Sierżant.</p> <p> Podoficer prawoskrzydłowy.</p> <p> Podoficer lewoskrzydłowy.</p> <p> Sekcyjni.</p> <p> Sztandar.</p>	<p> Oцениacz odległości, telefonista, goniec, bojowy i t. p.</p> <p> Trębacz.</p> <p> Dohosz.</p> <p> Podoficer sanitarny.</p> <p>----- przedni rząd.</p> <p>———— tylny rząd.</p>
--	---

Rys. 1.

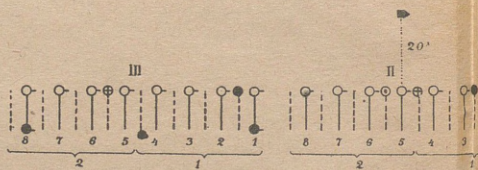
Rys. 2.
Kolumna plutonowa.

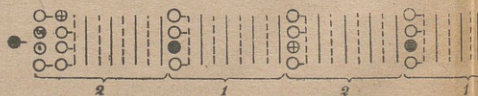
Rys. 3.
Kolumna kompanijna.

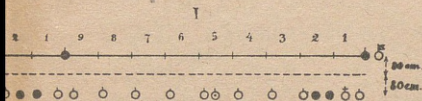
Rys. 4
Szyk rozwi

Rys. 5
Kolumna se

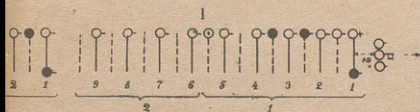

Rys. 6
Kolumna ma

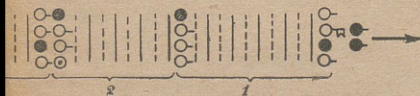

Gońcy bojowi mogą stać w linii sekcyjnych.

nięty.

scyjna.

TSZOWA.

2. Uszykowanie.

Podział:	45.	Rzędy, roty, sekcje, plutony.	
		1. Kompanja w szyku rozwiniętym.	Rys. 4. Str. 30—31.
	52.	2. Kolumna kompanijna.	a) w sekcjach rys. 2. Str. 29. b) w dwójkach (wyjątkowo).
	80.	3. Kolumna plutonowa.	Rys. 3. Str. 29.
	81.	4. Kolumna sekcyjna.	Rys. 5. Str. 30.—31.
	55.	5. Kolumna dwójkowa.	
		6. Szereg.	
Uszykowanie:	45.	Dwa rzędy. Rota.	Dystans od pleców do piersi 80 cm. Dwaj, jeden za drugim stojący, żołnierze.
Kompanja w szyku rozwiniętym.	46.	Dzieli się na sekcje po 4 roty; na 3 plutony;	Jeżeli liczba sekcji nie da się podzielić przez trzy, jeden pluton silniejszy.

	na półplutony.	Plutony, mające więcej, niż trzy sekcje, dzieli się na półplutony; przy nieparzystej liczbie sekcji silniejszy półpluton znajduje się na prawem skrzydle plutonu.
Liczby porządkowe.	47. Od prawego skrzydła.	<i>Plutony</i> mają swe liczby porządkowe, licząc od <i>prawego skrzydła</i> w obrębie kompanji. Półplutony, sekcje i roty w obrębie plutonu.
Nazywanie.		Nazywanie sekcji i oddziałów podług nazwisk ich dowódców jest dozwolone.
	48. Oficerowie.	Trzej dowódcy plutonów stają obok prawoskrzydłowych żołnierzy przedniego rzędu swych plutonów; 4. oficer na lewem skrzydle kompanji; inni na dystansie 80 cm. za linią podoficerów.
	49. Sekcyjni.	Kaprale lub starsi żołnierze. Podoficerowie skrzydłowi. Na dystansie 80 cm. za lewoskrzydłową rotą swej sekcji z wyjątkiem dowódcy sekcji prawoskrzydło-

		wej, który staje za prawoskrzydłową rotą swej sekcji.
		Prawoskrzydłowi podoficerowie zastępujących dowódców plutonów, jeśli ci opuszczają swoje miejsca.
46.	Gońcy bojowi (oceniacze odległości).	Jeśli liczba rot nie jest podzielną przez cztery, w takim razie gońcy bojowi mogą stanąć w linii sekcyjnych.
49.	Grajkowie.	Dowódca kompanji rozdziela grajków na plutony; stają w linii sekcyjnych.
54.	Kolumna marszowa!	Sekcje zbliżają się półplutonami (plutonami) na dystans 80 cm. W lukach, powstałych między plutonami (półplutonami), tworzą rzędy po czterech ludzi z sekcyjnych, grajków i sanitariuszy (Rys. 6. str. 30—31).
	Kolumna sekcyjna!	Formacja rys. 5. str. 30—31).
Kolumna dwójkowa.	55.	Rota za rotą.

Szereg.

86. Sprawianie ko-
lumny dwójkowej i
szeregu nie jest
przedmiotem mu-
sztry.

Zapleczny za poprzed-
nikiem.

3. Równanie i łączność.

Równanie i
łączność. 58.

Zawsze na prawo, o ile nie było innego
rozkazu.

Wyjątki:

w ruchu:

a) w kolumnie kompanijnej:

1. przy zachowaniu odstępów przepisowych:
do prawego skrzydła czołowej sekcji środ-
kowego plutonu, *kierunek marszu* zachowuje
prawoskrzydłowy środkowego plutonu.

61. 2. jeżeli plutony zostaną rozciągnięte sze-
rzej, niż wynosi front kompanji w szyku roz-
winiętym, idą bez komendy za swemi dowód-
cami;

58. b) podczas marszu nawskos ku skrzydłu
równanie w kierunku marszu;

c) przy zachodzeniach równać należy na
skrzydło zachodzące, a łączyć ku skrzydłu
wewnętrznemu.

Kierunek. 61.

Kierunek nadaje dowódca czołowego plu-
tonu. W kolumnie kompanijnej z przepisany-
mi odstępami dowódca środkowego plutonu;
prawoskrzydłowy żołnierz pierwszej sekcji
idzie za nim.

Przy zwrocie w tył podoficer za frontem; w kolumnie kompanijnej ten podoficer za frontem, za którym idzie prawoskrzydłowa rota.

- Krycie. 60. W szyku rozwiniętym kryją wszyscy na 1-szy rząd, w kolumnie plutonowej na 1-szy pluton.
W kolumnie kompanijnej prawoskrzydłowe rotę, w kolumnie sekcyjnej oficerowie,

4. Zmiany szyków.

- Miejsca. 75. Dowódcy plutonów, podoficerowie i inni z linii sekcyjnych zajmują wyznaczone miejsca bez osobnej komendy; także przy zachodzeniu sekcjami lub przy zmianie kolumny kompanijnej na plutonową i naodwrot.

- Odstępy i dystanse. 76. Zmienne we wszystkich kolumnach na rozkaz dowódcy kompanji.

77. Jeżeli plutony zostaną rozciągnięte szerzej, niż wynosi front kompanji w szyku rozwiniętym, przestaje dowódca wydawać komendy dla całej kompanji.

- Inne zmiany szyków. 76. Może nakazywać dowódca kompanji stosownie do terenu i położenia bojowego.

5. Formacje dwójkowe i szeregi.

83. W marszu po przejściu z kolumny dwójkowej (szeregu) do innego szyku poprawić łączność i dystans bez osobnej komendy.

W marszu.

83. Kolumna dwójkowa od prawego (lewego) — marsz!

Prawo (lewo) skrzydłowy maszeruje nawprost, zapleczny łączy do niego z prawej (lewej) strony, następne roty po zwrocie w prawo (lewo) łączą do czoła skracając krok, aż się dla nich opróżni miejsce.

Z kolumny dwójkowej w marszu. 85.

Szereg!

Utrzymać zwartość sekcji.

Z miejsca.

84. W szyku rozwinętego.

W prawo (lewo) — zwrot!
Kolumna dwójkowa dowolny krok, kompanja — marsz!

55. W kolumnie dwójkowej i szeregu dowódcy plutonów maszerują przed swymi plutonami, dowódcy sekcji przed sekcjami, reszta z linii sekcyjnych na końcu sekcji lub zapełnia luki. Podoficerowie za frontem na końcu plutonów.

K O M E N D Y.

Częścią wykonawczą komendy tak przy sprawianiu kolumn i szyków, jak i przy zachodzeniu, jest zawsze Marsz! (biegiem — marsz!).

Wyjątek: z kolumny dwójkowej w marszu (85): Szereg! Jeśli kompanja ma z miejsca po sprawieniu nowej kolumny (szyku) maszerować, daje się przed „marsz” zapowiedź „kompanja”.

6. Sprawianie kolumn.

(Objaśnienia i rysunki str. 49.—53.).

74. Sprawianie kolumn i szyków odbywa się w miejscu, jakoteż podczas marszu krokiem dowolnym lub biegiem.
Podczas marszu: po wykonaniu maszeruje się dalej krokiem dowolnym.

I. Z szyku rozwiniętego.

Kolumna komp.	79.	1. Kolumna kompanijna od prawego (lewego) — marsz! (biegiem marsz!). Rys. 7. Str. 49.
Kolumna plut.	80.	2. Kolumna plutonowa na n- pluton — marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 9. Str. 51.
Kolumna sekc.	78.	3. Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) dowolny krok, kompanja — marsz! Rys. 22. Str. 64.
W marszu.		Kolumna sekcyjna od prawego (lewego)—marsz!
Kolumna dwójkowa w prawo (lewo) z miejsca.	84.	4. W prawo (lewo) — zwrot! Kolumna dwójkowa dowolny krok, kompanja—marsz!

II. Z kolumny kompanijnej.

W marszu.	81.	1. Kolumna sekcyjna na n- pluton—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 10. Str. 52.

- Z miejsca. 81. 2. Kolumna sekcyjna n- pluton, dowolny krok, kompanja—marsz! Rys. 10. Str. 52.
- W marszu. 83. 3. Kolumna dwójkowa od prawego (lewego)—marsz!

III. Z kolumny plutonowej.

- W marszu. 82. 1. Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) — marsz! (biegiem — marsz!). Rys. 11. Str. 53.
- Z miejsca. 82. 2. Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) dowolny krok, kompanja — marsz! Rys. 11. Str. 53.

IV. Z kolumny sekcyjnej.

- Tylko w marszu. 83. 1. Kolumna dwójkowa od prawego (lewego)—marsz!
- Z kolumny dwójkowej 85. 2. Szereg!

7. Sprawianie szyków 1. (w jakie formacje).

87. Oddziały maszerują dowolnym krokiem (biegną) nieco poza linię równania, łączą i równają do tej części kompanji, na którą się dany szyk sprawia.
- Szyk i kierunek podać w komendzie.

A. Sprawianie szyku rozwiniętego.

I. Z kolumny kompanijnej.

Nawprost.	89.	1. Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem marsz!). Rys. 12. Str. 54.
W innym
froncie.	88.
93.	2. Reg. niem. 134. Kierunek! Rozwinięty wprzód na lewo (prawo) — marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 13. Str. 55.

II. Z kolumny plutonowej.

Nawprost.	89.	1. Rozwinięty wprzód (na prawo, lewo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 14. Str. 56.
W innym
froncie.	88.
93.	2. Kierunek! Rozwinięty wprzód (na prawo, lewo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 15. Str. 57.
Dla strze-
lania.	88.
93.	3. Regul. niem. 134. Kierunek . . . ! W postawie gotuj broń! Rozwinięty wprzód (na lewo, na prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

III. Z kolumny sekcyjnej. Rys. 18.

54.	1. Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

IV. Z kolumny dwójkowej.

- Niem. reg. 131c. | Rozwinięty wprzód na lewo (prawo) — marsz! (biegiem—marsz!).
| Z reguły sprawia się, wpierw kolumnę plutonową.

V. Z szeregu.

92. | Wpierw kolumna dwójkowa, potem sekcyjna lub plutonowa, następnie rozwinięty.

B. Sprawianie kolumny kompanijnej.

I. Z kolumny sekcyjnej.

90. | Kolumna kompanijna wprzód (na prawo, lewo) — marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 16. Str. 58.

II. Z kolumny dwójkowej.

| Wyjątkowo i tylko w polu.

C. Sprawianie kolumny plutonowej.

I. Z kolumny sekcyjnej.

91. | Kolumna plutonowa wprzód na lewo (prawo) — marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 17. Str. 59.

86. | *II. Z kolumny dwójkowej.*

D. Sprawianie kolumny sekcyjnej.

I. Z kolumny dwójkowej.

92. Kolumna sekcyjna wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

(Lewi) prawi) żołnierze każdej dwójki tworzą przedni, ich sąsiedni tylny rząd.

II. Z szeregu.

92. Kolumna sekcyjna wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

Roty tworzą sekcje marszem nawskos w oznaczonym kierunku.

7. Sprawianie szyków 2. (z jakich formacji).

I. Z kolumny kompanijnej.

Nawprost.
W innym kierunku.

1. Szyk rozwinięty. Rys. 12. Str. 54.

2. „ „ Rys. 13. Str. 55.

3. „ „ dla oddania strzału w pozycji „gotuj broń”.

II. Z kolumny plutonowej.

To, co wyżej.

III. Z kolumny sekcyjnej.

Kolumna komp.	1. Kolumna kompanijna wprzód (na prawo, lewo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 16. Str. 58.
Kolumna plut.	2. Kolumna plutonowa wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 17. Str. 59.
Rozwinięty.	Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 18. Str. 60.

IV. Z kolumny dwójkowej.

Kolumna sekcyjna.	1. Kolumna sekcyjna wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).
Kolumna plutonowa.	2. Kolumna plutonowa wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 19. Str. 61.
Rozwinięty.	3. Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!). Rys. 20. Str. 62.

8. Zachodzenia.

Oddziały ponad szerokość plutonu w rozwiniętym krokiem dowolnym lub biegiem.

I. W rozwiniętym.

1. Kompanja.

51. Ćwiczyć kompanją zachodzeń, ani marszów nie wolno w szyku rozwiniętym. (Wyjątkowo małe zmiany krokiem dowolnym lub biegiem).

2. Pluton.

51. Z konieczności.

3. Sekcja.

94. Równanie: do zachodzącego skrzydła.

Łączność: do skrzydła wewnętrznego.

Tylny rząd: patrzy nawprost i kryje.

Oficer (podoficer) zachodzącego skrzydła maszeruje przepisany krok (biegiem) i obraca się stopniowo ku skrzydłu wewnętrznemu.

Pierwszy krok (w plutonie pierwsze trzy kroki, kompanji sześć) robi zwykle oficer (podoficer) zachodzącego skrzydła nawprost.

Skrzydłowy wewnętrzny obraca się w miejscu odpowiednio do zachodzącego skrzydła.

Oficer skrzydła wewnętrznego stosuje się do skrzydłowego żołnierza.

„*Stój!*” na prawą nogę (jeśli równym krokiem). Wszyscy robią jeden krok i stają.

Na zapowiedź: „*Na*” - kończy się zachodzenie, żołnierze maszerują w nowym kierunku, skracając krok. Głowy: w stronę skrzydła kierunkowego.

Na hasło „wprost” pełny krok.

Przy zachodzeniu biegiem równanie niekonieczne.

94. Na prawo (lewo) zachodź—marsz! (biegiem — marsz!), lub Na—wprost!

II. Zachodzenie kolumn.

95. 1. Kolumny dwójkowej.
2. Kolumny sekcyjnej.
3. Kolumny plutonowej.
4. Kolumny kompanijnej.

Skrzydło w miejscu skrętu robi mały łuk.

Poszczególne oddziały wykonują zachodzenie stopniowo na tym samym miejscu.

Dystanse od przednich oddziałów zmniejszają się chwilowo.

Na prawo zachodź—marsz! Na—wprost!

III. Zachodzenia sekcjami. (Objaśnienia str. 63).

96. A. Z szyku rozwiniętego: W kolumnę sekcyjną. Rys. 21. Str. 63.

1. Kompanji.
2. Plutonu.
3. Dwu i więcej sekcji.

Sekcjami na prawo (lewo) zachodź — marsz! (biegiem—marsz!)—Stój! (Na—wprost! Kierunek!).

B. Z szyku rozwiniętego: W kolumnę sekcyjną. Porównaj str. 64. (Str. 64. Rys. 22).

Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) — marsz (biegiem — marsz!).

Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) dowolny krok, kompanja — marsz!

C. Z kolumny plutonowej: W kolumnę kompanijną. (Rys. 23. Str. 65).

D. Z kolumny kompanijnej: W kolumnę plutonową. (Rys. 24. Str. 66).

Sekcjami na prawo zachodź — marsz! Stój! (Na — wprost!). Rys. 24. Str. 66).

76. Dowódca kompanji może rozkazać także inne zmiany szyków. Osiągnąć to może przez zmianę dystansów i odstępów.

77. Jeżeli plutony zostają rozciągnięte szerzej, niż wynosi front kompanji w szyku rozwiniętym, przestaje dowódca kompanji podawać rozkazy dla całej kompanji.

53. W polu schematyzować nie wolno.

9. Rysunki.

Komendy i objaśnienia.

	<i>Str.</i>
1. Sprawianie kolumn	49
I. Z szyku rozwiniętego	49
II. Z kolumny kompanijnej	52
III. Z kolumny plutonowej	53
2. Sprawianie szyków.	54
I. Z kolumny kompanijnej	54
II. Z kolumny plutonowej	56
III. Z kolumny sekcyjnej	58
IV. Z kolumny dwójkowej	61
3. Zachodzenia	63
I. Z szyku rozwiniętego	63
II. Z kolumny plutonowej	65
III. Z kolumny kompanijnej	66

W Y K O N A N I E.

Przy oddziałach, których front większy, niż front plutonu w szyku rozwiniętym:

74. Dowolnym krokiem lub biegiem.

Podczas marszu: po wykonaniu maszeruje się dalej krokiem dowolnym.

87. Równanie: do tej części kompanji, na którą się dany szyk sprawia; bezpośrednio po wykonaniu oddziały biegną (maszerują) nieco poza linię równania; później łączą i równają.

K O M E N D Y.

Częścią wykonawczą komendy zawsze „marsz!” (biegiem—marsz!).

Wyjątek: z kolumny dwójkowej w marszu: „Szereg!”

Jeśli kompanja stojąca w miejscu ma po wykonaniu dalej maszerować, daje się przed „marsz!” (dowolny krok—marsz!, biegiem — marsz!) zapowiedź „kompanja”.

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW.

Oddziały, które nie zmieniły położenia, są rysowane linją ciągłą.

Oddziały zachodzące lub wchodzące są kreskowane.
Nowe formacje są wewnątrz białe.

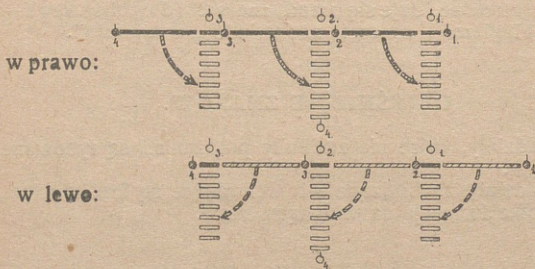

oficerowie.

A. Sprawianie kolumn.

I. Z szyku rozwiniętego.

79. 1. Kolumna kompanijna od prawego (lewego)—marsz! (biegiem—marsz!).

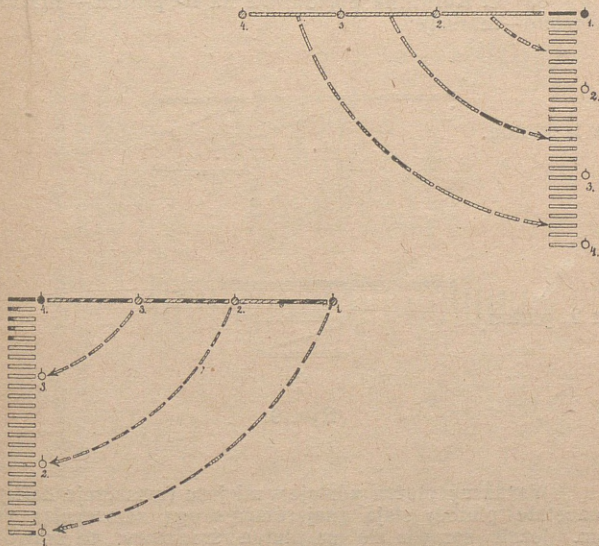

Rys. 7.

Prawo- (lewo-) skrzydłowe sekcje zostają w miejscu (maszerują dalej). Plutony sprawiają kolumny sekcyjne i dołączają jednocześnie do prawego (lewego) plutonu, który na ten czas skraca krok.

Sprawianie kolumn: I. Z szyku rozwiniętego.

W miejscu: Kolumna sekcyjna w tył na prawo (lewo)—marsz! (biegiem—marsz!)*).

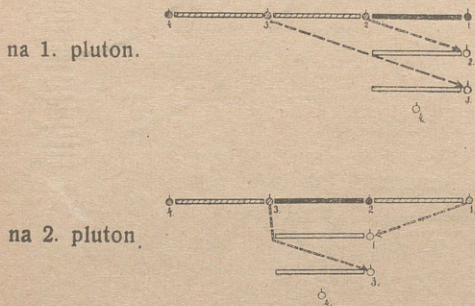

Rys. 8.

*) Komenda nie wymieniona w regulaminie, dopuszczalna jednak według p. 76.

Sprawianie kolumn: I. Z szyku rozwiniętego.

80. 2. Kolumna plutonowa na n- pluton — marsz!
(biegiem—marsz!).

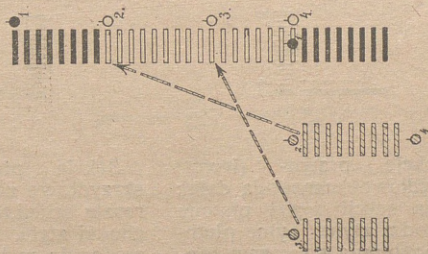
Rys. 9.

Wskazany pluton zostaje w miejscu (maszeruje dalej).
Pozostałe plutony stają (najkrótszą drogą maszerują) za
nim. Jeżeli sprawia się na pluton środkowy, to prawo-
skrzydłowy pluton będzie w środku kolumny.

Sprawianie kolumn: II. Z kolumny kompanijnej.

81. W marszu: Kolumna sekcyjna na 1. pluton — biegiem — marsz!

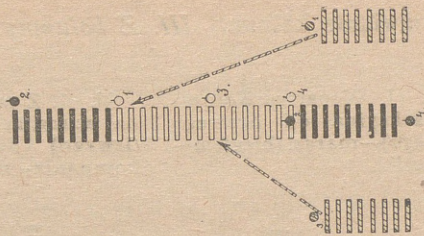
81. Z miejsca: Kolumna sekcyjna na 2. pluton, dowolny krok, kompanja — marsz!

w prawo

Prawy (lewy) pluton ma szeruje dalej. Pozostałe idą wślad za nim.

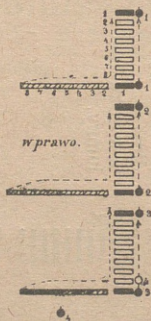
Środkowy (prawy, lewy) pluton rozpoczyna marsz; inne dołączają prawoskrzydłowy w środku kolumny.

Rys. 10.

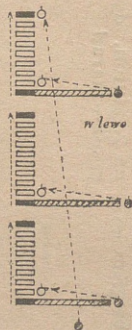
Sprawianie kolumn: III. Z kolumny plutonowej.

82. 1. W marszu: Kolumna sekcyjna od prawego (lewego)—marsz! (biegiem—marsz!

Sekcje prawo- (lewo-) skrzydłowe maszerują dalej; reszta sekcji tegoż plutonu zachodzi z tyłu. Tyłne plutony postępują w ten sam sposób w miarę miejsca.

82. 1. Z miejsca: Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) dowolny krok, kompanja—marsz!

Sekcje prawo- (lewo-) skrzydłowe zaczynają marsz; reszta sekcji tego plutonu zachodzi z tyłu. Tyłne plutony postępują w ten sam sposób w miarę miejsca.

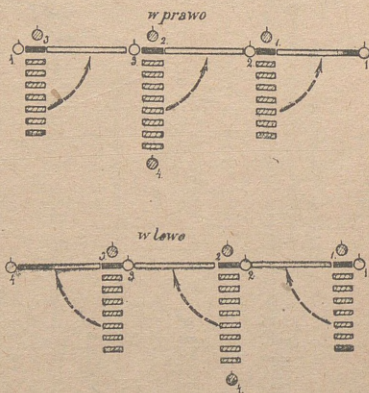
Rys. 11.

B. Sprawianie szyków.

Nawprost. *I. Z kolumny kompanijnej.*

89. Rozwinięty wprzód na lewo (prawo) — marsz!
(biegiem—marsz!).

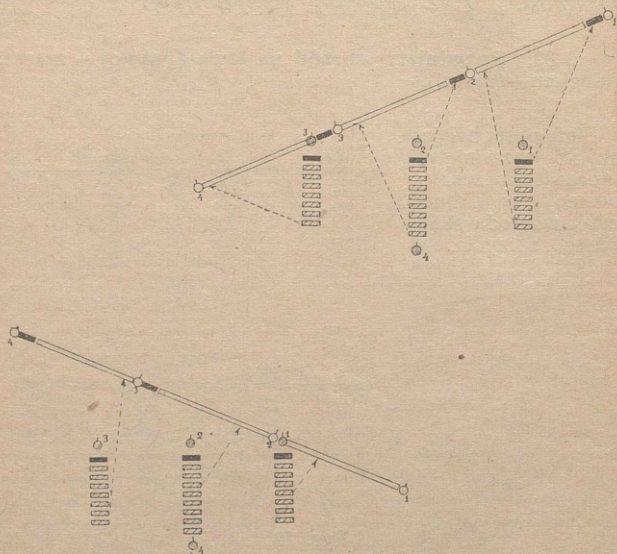
Plutony sprawiają szyk rozwinięty, biorąc jednocześnie odstępy w stronę przeciwną od wskazanego skrzydła.

Rys. 12.

Sprawianie szyków: II. Z kolumny kompanijnej w innym froncie.

88. 93. Kierunek ! Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

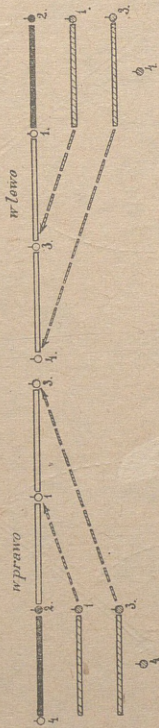
Rys. 13.

Przednia sekcja przybiera nakazany kierunek odrazu; inne w miarę wchodzenia w linię nowego frontu.

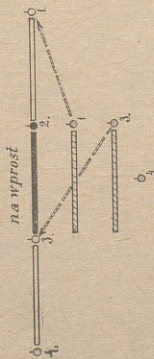
Sprawianie szyków: II. Z kolumny plutonowej.

(w tym samym froncie).

1. Rozwinięty wprzód (na prawo, lewo) — marsz! (biegiem—marsz!). (89).

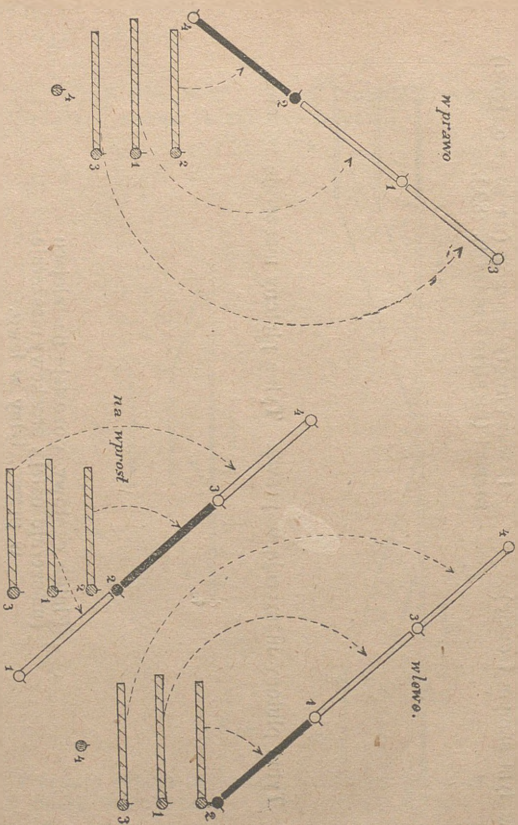
Tylne plutony maszerują w prawo. Tylne plutony maszerują w lewo.

Pluton czołowy pozostaje na miejscu (maszeruje dalej), środkowy maszeruje w prawo, tylny w lewo.

Rys. 14.

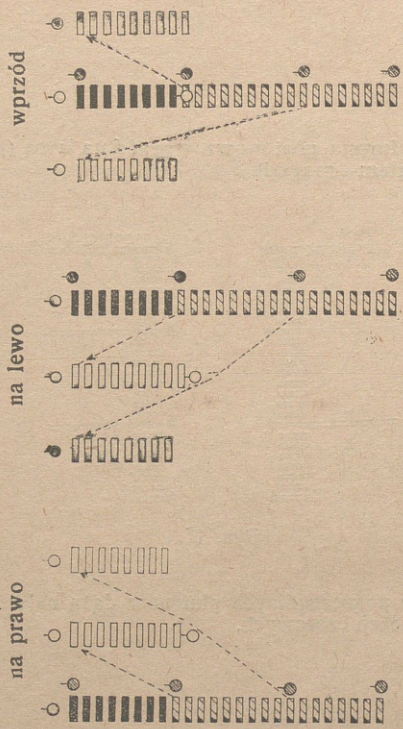
(w innym froncie).
 2. Kierunek! Rozwinięty wprzód (na
 prawo, lewo)—marsz! (biegiem—marsz!).

Przedni pluton bierze odrazu nakazany kierunek, inne stają natychmiast po dojściu na swoje miejsca.

Sprawianie szyków: I. Z kolumny sekcyjnej.

90. Kolumna kompanijna wprzód (na lewo, prawo) — marsz! (biegiem — marsz!).

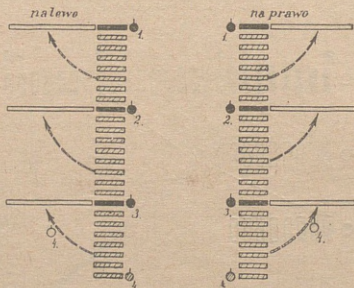
Pluton czołowy zostaje w miejscu (skraca krok), dwa następne maszerują na prawo (lewo).

Środkowy pluton naprawo, tylny na lewo; czołowy w miejscu (lub skraca krok).

Rys. 16.

Sprawianie szyków: I. Z kolumny sekcyjnej.

91. Kolumna plutonowa wprzód na lewo (prawo)—
marsz! (biegiem—marsz!).

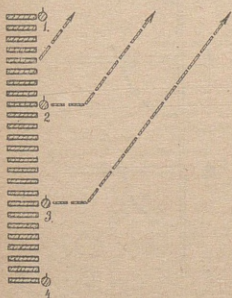
Rys. 17.

Sekcje poszczególnych plutonów dążą najkrótszą drogą do linii sekcji czołowych.

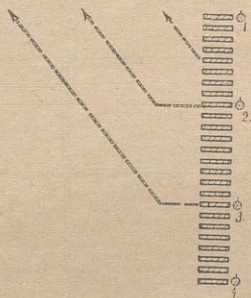
Sprawianie szyków: I. Z kolumny sekcyjnej.

Rozwinięty wprzód na lewo (prawo)—marsz! (biegiem—marsz!).

wprzód na prawo.

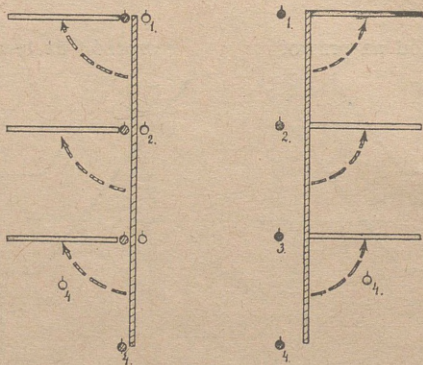
wprzód na lewo.

Rys. 18

Sprawianie szyków: II. Z kolumny dwójkowej.

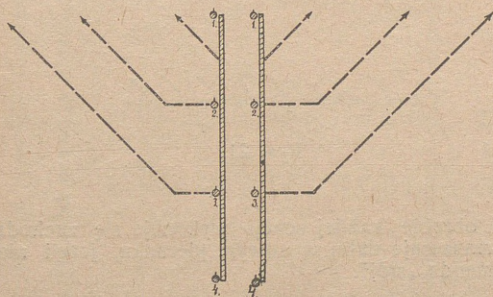
2. Kolumna plutonowa wprzód na lewo (prawo) — marsz! (biegiem — marsz!).

Rys. 10.

Sprawianie szyków: II. Z kolumny dwójkowej.

3. Rozwinięty wprzód na lewo (prawo) — marsz!
(biegiem — marsz!).

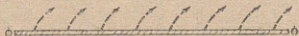

Rys. 20.

Zachodzenia.

III. A. Z szyku rozwiniętego w kolumnę sekcijną.

96. Sekcjami na prawo (lewo) zachodź — marsz! (biegiem—marsz!)—Stój! (Na—wprost! Kierunek . . . !).

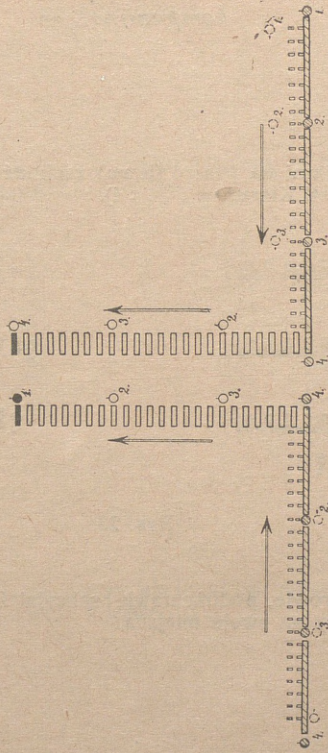
Rys. 21.

W obrębie każdej sekcji wykonuje się zachodzenie o 90% i maszeruje dalej w nowym kierunku, jeżeli nie nastąpi komenda „stój”.

Zachodzenia: B. Z szyku rozwiniętego w kolumnę sekcyjną.

Z miejsca: Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) dowolny krok, kom-
panja—marsz!

W marszu: Kolumna sekcyjna od prawego (lewego) — marsz! (biegiem —
marsz!).

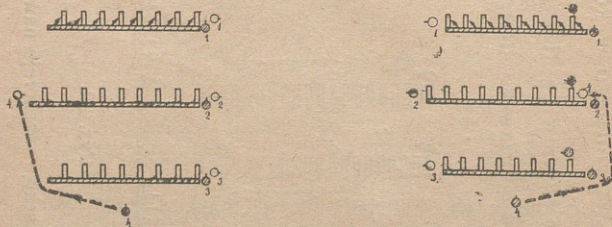

Rys. 22.

Oznaczona skrzydłowa sekcja maszeruje nawprost, inne sekcje zachodzą
i maszerują za czołową.

Zachodzenia: C. Z kolumny plutonowej w kolumnę kompanijną.

Sekcjami na prawo (lewo) zachodź — marsz! Stój!
(Na—wprost! Kierunek!).

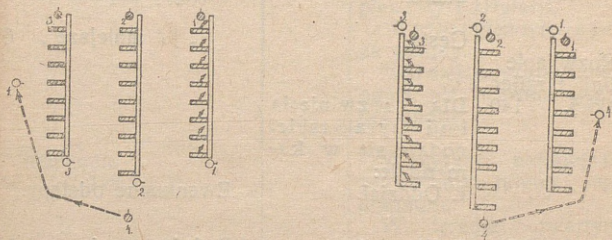

Rys. 23.

Oficerowie, podoficerowie i sekcyjni śpieszą bez osobnej komendy na swoje miejsca.

Zachodzenia: D. Z kolumny kompanijnej w kolumnę plutonową.

Sekcjami na prawo (lewo) zachodź — marsz! Stój!
Na—wprost! Kierunek . . . !).

Rys. 24.

Oficerowie, podoficerowie i sekcjani spieszą bez osobnej komendy na swoje miejsca.

II. Szyk luźny.

1. Zasady ogólne.

Linja tyraljerska.	137.	Normalna.	Jeśli komenda nie określi odstępów, to mają one wynosić conajmniej sześć kroków *).
	174.		
Rozwijanie linji tyraljerskiej.	140.	Luźna	Odstępy większe niż 6*
		Gęsta	„ mniejsze „ 6*
	172.	Dla rozwinięcia linji tyraljerskiej podaje się w komendzie: 1. Oddział.	Ewentualne odstępów.
		2. Kierunek.	Podać wyraźny punkt, możliwie daleko.
137.	3. Łączność.	Do sekcji, na którą się formuje linję tyraljerską, o ile niema innego rozkazu.	
	W sekcji.	Do kierunkowego. Wogóle najlepiej, o ile nie było innego rozkazu, do środka oddziału.	

*) Patrz „Przepis wyszkolenia wojsk pieszych“. Styceń 1918.

Dowódcy. 114.	115. Każdy powinien umieć prowadzić jednostkę wyższą od tej, którą prowadzi.	W takiej postawie, jaka odpowiada warunkom rzeczywistego boju. Wyjątki: Kierownik ćwiczeń i ci, którym on to nakazał.
Osłony. 122. 123.		a. Osłony przed wzrokiem nieprzyjaciela. b. Osłona przed ogniem piechoty i artylerji. W polu ogień tylko z poza osłony. Ważniejsza skuteczność ognia, niż ochrona własnej osoby.
Podsuvanie się. 118.		Wyzyskać najmieszce zagłębienia terenu, leje granatnie. W terenie otwartym podsuvanie się chyłkiem i pełzanie.
Okopywanie się. 188.		Żołnierz musi umieć używać dużego i małego sprzętu saperskiego, także w postawie leżącej.
Działanie w ciemności i w nocy. 129.		Cicho posuwać się; wszystkie przedmioty ubrojenia przymocować, aby nie brzęczały. Oczy i uszy powinny umieć przejmować i roz-

Walka wręcz. 130.

Granaty ręczne. 125.

Maski gazowe. 131.

Karab. maszyn. 132.

Sygnaly. 132.
133.

Sekcja.

Pluton 145.

różnić zmienne wrażenia przy uwzględnieniu zmian atmosferycznych.

Orjentowanie się w świetle rakiet i pistoletów świetlnych.

W otwartym polu, w rowie i na nasypach umieć władać, siekierą, ostrą łopata, oskardem.

Wszyscy powinni umieć rzucić.

Wszyscy powinni umieć strzelać z nałożonymi maskami gazowymi

Wszyscy ofic. i podof. i zdolniejsi żołnierze powinni umieć obsłużyć własne i zdobyte.

Część żołnierzy wyszkolona w sygnalizacji chorągiewkami, latarniami, pistoletami świetlnymi, w rozpoznawaniu znaków lotników.

Ma swego dowódcę i jego zastępcę; jest najmniejszą jednostką w szuku luźnym.

Stanowi tak długo, jak tylko możliwe jednostkę

taktyczną dla dowodzenia
w boju i kierowania o-
gniem.

A. Strzelec.

Od strzelca
nie wymaga
się:

141. 1. dokładnego równania i zachowania jedna-
kowych odstępów
2. przepisowej postawy ciała.
137. 3. przepisowych chwytów karabinem.

Wymaga się:

120. 1. Umiejętności używania broni palnej.
116. 2. " wykorzystywania terenu.
130. 3. znajomości walki wręcz.
125. 4. " używania granatów ręcznych.
131. 5. " " maski gazowej.
118. 6. " " sprzętu saperskiego.
109. 7. Samodzielności.
8. Szybkości decyzji.
117. 9. Bystrości sądu.
10. Dzielności.
162. 11. Sumiennego wykonywania wydawa-
nych podczas boju rozkazów.
12. Ścisłego stosowania się do przepisów
używania broni i zachowania się podczas
walki.
a. Starannego nastawiania celownika.
b. " oddawania strzału.
c. Samodzielnego przyspieszenia ognia, gdy
cel staje się widoczniejszy.
d. Samodzielnego przerywania ognia, gdy
cel znika.
e. Oszczędzania amunicji.

W walce pozycyjnej. 164.

13. Jeżeli kierowanie ogniem w toku walki nie da się całkowicie przeprowadzić lub zupełnie ustaje:

a. Przytomności umysłu.

b. Samodzielnego wybierania celu i celownika.

14. Uwagi na dowódców i nieprzyjaciela.

15. Cichego ustawiania się do ataku w rowach i lejach (bagnet w ostatniej chwili i nie-spostrzeżenie).

16. Równoczesnego wypadania do ataku,

17. Znajomości punktu, z którego ma się wypaść z rowu, drogi, którą ma przebyć i miejsca nieprzyjacielskiej pozycji, do którego ma się dotrzeć.

18. Współdziałania przy zdobywaniu rowu nieprzyjacielskiego:

a. w rzucaniu granatów.

b. w łączności i podawaniu granatów.

c. w zabezpieczeniu flanki i tyłów, tudzież w donoszeniu granatów.

19. Szybkiego wybiegania z rowów dla odparcia ataku.

B. Sekcyjny.

135. 1. Jest pomocnikiem dowódcy plutonu, a równocześnie jest:

2. Samodzielnym i odpowiedzialnym dowódcą swojej sekcji:

3. Musi umieć:

a. używać lornetki przy rozpoznawaniu celu i obserwowaniu skuteczności ognia;

b. oceniać szybko i dokładnie każdą odległość

c. wydawać komendy i rozkazy

4. Prowadzi swą sekcję wyzyskując zręcznie właściwości terenu i

5. rostrzyga, czy cała sekcja ma się rzucić naprzód, czy tylko poszczególni strzelcy mają się porwać:

6. Sekcji swej nie powinien nigdy z rąk wypuszczać.

164 7. Umie stopniowo zdobywać rów nie-
[przyjacielski.

8. „ każdej chwili wykonać kontratak.

160 9. Stale czuwa nad:

- a. nastawianiem celownika,
- b. ogniem swych podkomendnych,
- c. szybkością ognia,
- d. oszczędzaniem amunicji,

154. e. podawaniem rozkazów:

1. od kogo,
2. dla kogo,
3. treść rozkazu.
4. otrzymanie potwierdza znakiem

Miejsce. 143 Podczas poruszeń na wprost, lub w bok, od strony nieprzyjaciela; przy odwróceniu po stronie odwróconej od nieprzyjaciela nadaje kierunek. Odpowiedzialny za to: aby, 10. Rozkazy dochodziły do sąsiednich sekcji; często trzeba podawać rozkazy pisemne (w łusce naboju).

11. W razie ustania kierownictwa ogniem; kieruje samodzielnie ogniem sekcji

135. W ataku baczy: a) aby samodzielnie wykorzystać każdą sposobność zbliżenia się do nieprzyjaciela w ramach większego oddziału.

b) aby współdziałać z sąsiednimi sekcjami, obsadzać punkty oporu, pomagać im ogniem.

c) po wdarciu się do nieprzyjacielskiej pozycji wytrwać tam za wszelką cenę, bez względu na to, co się dzieje na sąsiednich odcinkach;

d) w obronie wytrwać na stanowisku, aż do ostatniej kropli krwi.

161. 11. Sekcyjny nie strzela; chyba tylko w tym wypadku, kiedy mu na to jego obowiązki dowódcy pozwalają. (n. p. w dłuższych walkach pozycyjnych),

C. Gońcy bojowi.

174. Dwóch; w plutonie zawsze w pobliżu dowódcy plutonu.

Obowiązki.

171. 1: Podają bez żądania dowódcy plutonu odległość do nieprzyjaciela.

2. Obserwują nieprzyjaciela (cofanie się, posuwanie się naprzód) i o zmianach meldują dowódcy plutonu.

3. Utrzymują łączność z oddziałami sąsiednimi i wstecz. (Najlepiej czynności rozdzielić)

200. 4. Strzelają dopiero wówczas, kiedy zadanie ich już się skończyło. Wrazie potrzeby można wyznaczyć więcej gońców.

D. Grajkowie.

200. Powinni być wyszkoleni w służbie sygnalizacyjnej. Jeden przy dowódcy kompanji i po jednym przy dowódcach plutonów.

Obowiązki;
a) przy plutonie. 174

Grajek postępuje za plutonem na odległość głosu i utrzymuje łączność wstecz:

a) utrzymując stale łączność wzrokową z dowódcą kompanji,

b) dając znać o zbieraniu się własnych posiłków i ruchów.

c) znaków od tyłu i t. p.

b) przy dowódcy kompanji. 200.

a. Łączność z plutonami

b. W braku telefonu łączność ze sztabem bataljonu.

E. Dowódca plutonu.

Nakazuje:

165. 1. Tworzenie linii tyraljerskiej.

172. 2. kierunek marszu równocześnie z kolumną lub znakiem do rozwinięcia się.

173. 3. łączność.

153.182. 4. Rozpoczęcie ognia (o ile tego nie zastrzegł sobie dowódca kompanji.)

Odpowiedzialny za:

171. 1. Ścisłe określenie odległości; w tym celu posługuje się:

a) ocenami odległości przez gońców bojowych, sekcyjnych.

b. oceną sąsiednich oddziałów oraz przyrzędanami mierniczemi, mapami i ocenami artylerji

c. (reg. niem 202.) wstrzeliwaniem się dwu sekcji w jeden punkt.

170. 2. Samodzielne działanie, lecz w ramach całej akcji.
Rozdział ognia w boju.

Przed rozpoczęciem walk powinni być wyznaczeni:

1. Zastępca dowódcy plutonu.
2. Sekcyjni.
3. Ich zastępcy.
4. Kierunkowi każdej sekcji.
5. Gońcy bojowi (patrz strona 73.)
6. Grajek.

W ataku:

a) w walce ruchowej:

A. O ile teren i ogień nieprzyjacielski na to pozwoli.

166. 1. Powinien dowódca plutonu utrzymać pluton tak długo, jak tylko możliwe, jako jednostkę taktyczną dla dowodzenia w boju i kierowania ogniem i
167. • 2. starać się go najbliżej podsunąć przy najmniejszych stratach, tudzież
3. otwarte przestrzenie przebywać biegiem, lecz w żadnym razie:
169. 4. wyzyskiwanie właściwości terenu nie powinno odwracać uwagi dowódcy plutonu, od nieprzyjaciela, ani też zmieniać nakazanego kierunku.

B. W terenie otwartym:

1. Wyznaczyć dokładnie część pozycji, która ma być zaatakowana.

168. 2. Z półplutonów i sekcji formować bardzo luźne linje tyraljerskie i posuwać je kolejno i w nieregularnych dystansach (baczyć na to, aby wrazie potrzeby móc pluton znowu skupić.)

Ponadto w walce pozycyjnej.

Powinien kierować:

1. Umiejętnem podsuwaniem się swego oddziału.
 2. Zdobywaniem pozycji nieprz.
 3. Zachowaniem łączności z oddziałami tylnymi i sąsiednimi.
164. 4. Zwalczaniem strażnic i karabinów maszynowych, (część wiąże obsługę karabinu ogniem od frontu, inna część wyzyskując leje granatnie, atakuje je z z boku i flanki).

Dla obrony
a) w walce ruchomej.

(Reg. niem. 168.) 1. Przygotować stanowisko obronne (o ile go niema),

a) sekcyjni na wyznaczonej linii i w określonym odcinku szukając stanowiska dla swych sekcji, stanowią szkielet pozycji; najlepiej w pozycji leżącej z powodu ostrzału. (To wszystko o ile nieprzyjaciel blisko; jeśli czasu więcej najlepiej, jeśli dowódca plutonu sam wyznacza trasę okopów),

b) żołnierze zajmują miejsca obok swych sekcyjnych.

c) wyjmują sprzęt saperski,

d) narzucają wpierw podporę dla karabinu,

e) potem osłonę lub wnęk dla siebie,

f) przygotowują amunicję,

g) składają się określonymi celownikami. do celów wskazanych przez dowódcę plutonu.

2. Zmierzyć, lub, o ile czasu nie ma, oszacować odległości, do wybitnych punktów terenu, na wprost i na wskos od pozycji, i o odległościach pouczyć ludzi.

b) w walce pozycyjnej.

Odpowiedzialny: 189.

za odcinek; dlatego powinien:

a. objąć pozycję dokładnie,
b. o objęciu złożyć meldunek dowódcy kompanji,

190. c. z pozycją obznajomić się osobiście i naczynie a mianowicie:

1. z odcinkiem własnym,
2. z odcinkami sąsiednimi,
3. ze stanowiskami karab. maszyn. i
4. " miotaczy min, granatów
[i armatek piechoty,
5. " obserwatorów artylerji,
6. z miejscowemi środkami spowodowania ognia zaporowego;

191. d. wyznaczyć posterunki obserwacyjne
e. " miejsca dla celnych strzelców (karabinowych);
f. pouczać żołnierzy o środkach ochronnych i alarmach przeciwwgazowych;
g. odpowiednio przechowywać środki walki wręcz,
h. dbać o to, aby było zawsze poddostatkiem amunicji.

W razie ataku: 191.

1. Pluton musi szybko wybiec z ziemianek i obsadzić linję, (z tego powodu konieczny nadzór nad przygotowaniem bojowym), a

77 BIBLIOTEKA PODRĘCZNA W.I.N. B.

Nr.....

Dział.....

2. Wrazie wtargnięcia nieprzyjaciela, natychmiast kontratakami wyrzucić go.

193. 3. Dla odparcia ataku zaczyna się ogień w chwili, kiedy nieprzyjaciel zaczyna opuszczać swe okopy.

c. w czasie długotrwałych walk pozycyjnych.

Powinien dowódca plutonu:

1. Poznać teren aż pod pozycje nieprzyjacielskie.

2. Stałe kontrolować ubezpieczenia.

3. Prowadzić roboty nad ulepszeniem okopów,

4. „utrzymywaniu w porządku ziemianek i mieszkań.

5. Utrzymywać w porządku przyrządy alarmowe.

6. „ w czystości swój odcinek.

7. Czuwać na zaprowiantowaniu żołnierzy.

8. Dbać o czystość broni.

w każdym rodzaju walki;

207.

Odpowiada za zabezpieczenie skrzydeł, o ile walczy samodzielnie.

2. Pluton.

I. *Formowanie linii tyraljerskiej.*

139. Z każdego szyku (rozwinętego, kolumny sekcyjnej, dwójkowej i szeregu), w marszu lub z miejsca, (z postawy stojącej, klęczącej i leżącej). szybko, cicho i sprawnie.

Przy wydaniu komendy należy podać:

172. 1. Oddział.
175. 2. Kierunek marszu,
3. Łączność,

Kierunek utrzy-
muje: 137.

1. Kierunkowy: przedni żołnierz drugiej rotacji, który postępuje za dowódcą sekcji.

173. 2. Sekcja kierunkowa przy rozwijaniu, w linię tyraljerską bez osobnego rozkazu;
a. z plutonu w rozwiniętych sekcja środkowa, a przy parzystej liczbie sekcji prawa z obu środkowych. (Rys. 25.)
b. w jedną stronę: (w prawo, lewo) sekcja skrzydłowa lewa (prawa) Rys. 26.
c. Z kolumny sekcyjnej lub dwójkowej: sekcja czołowa, przyczem sekcje przedniego półplutonu rozwijają się w prawo, tylnego w lewo. (Rys. 27.28).
d. Każda inna sekcja, którą się w rozkazie poda.

Łączność: Do sekcji kierunkowej.

Karabln. 137. Zdięty z ramienia. może być niesiony jak komu dogodnie! pasy mogą być zwolnione.

(Uwaga: Zwykle przy ćwiczeniach wstępnych w posuwaniu się linii, każe się rekrutom nieść karabin w prawej ręce gałką do góry, lufa poziomo.

Przy ćwiczeniach w tworzeniu linii tyraljerskiej w miejscu karabin jak w stojącej postawie strzeleckiej.)

Zadania:

Na komendę „w tyraljery”:

137. A. Strzelców

1. Zapleczni idą na prawo od swoich poprzedników.

2. Strzelec od strzelca 6* większy lub mniejszy odstęp nakazuje się.

3. Postępują 10* za dowódcą sekcji.

Dobrze jest zostawić w linii miejsce dla sekcyjnego, aby po zajęciu pozycji odstęp między nim a sąsiednimi strzelcami wynosił 6* lub więcej.

Równania nie wymaga się.

4. Kierunkowy idzie zawsze za sekcyjnym; chociaż ten oddali się od sekcyjnego sekcji kierunkowej, sekcja idzie zawsze za nim.

178. 5. Łączność w sekcji do środka sekcji, a nie do środka całej linii.

6. Dobrze jest jeśli w sekcji idącej za dowódcą plutonu jest pozostawione wolne miejsce dla dowódcy plutonu, gońców bojowych, grajka i t. p., aby po zajęciu stanowiska uniknąć zbytniego zagęszczenia linii. por. p. 181.

Zadania:

B. Sekcyjnych.

174. 1. Zrywają się, biegają naprzód, tworząc szkielet linii tyraljerskiej.

2. Dowódca sekcji kierunkowej, zwalniając z początku nieco kroku, maszeruje na wprost lub we wskazanym kierunku.

3. Inni sekcyjni:

a) Śpieszą zależnie od sekcji kierunkowej na lewo lub prawo wskos,

b) odmierzając dla siebie odstęp w stronę sąsiednich dowódców sekcji, stosownie do tego, jakie odstęp były wskazane dla strzelców.

n. p: odstęp między sekcyjnymi — przy normalnych odstępach strzelców = $60 \times (4 \text{ roty po sześć kroków} = 8 \times 6 \times 12 \text{ (miejsce dla dwu sekcyjnych} = 60^*))$.

178. 2) starają się utrzymać łączność ze sekcją kierunkową plutonu, aby dobrze prowadzić swego kierunkowego: jeśli sekcyjny nie utrzymuje należytego kierunku, zgęszcza się i rozluźnia całą linią (kłębi się).
177. 4. O sposobie posuwania sekcji decyduje, o ile walka i teren tego wymaga, jej dowódca.

Zadania.

E. Dowódca plutonu:

177. 1. Podczas wszystkich poruszeń po stronie zwróconej ku nieprzyjacielowi tak daleko przed linią. (wraz z gońcami), by mógł na czas rozejrzeć się w terenie w celu wydania ewentualnych rozkazów, nie tracąc przytem łączności z plutonem.
173. 2. O ile wyznacza się sekcję kierunkową (wymienić ją jej liczbą porządkową, lub nazwiskiem dowódcy), kierunek podać w komendzie do rozwinięcia linii.
3. Podać wyraźnie kierunek (równocześnie z komendą) lub znakiem.
180. 4. Jeśli z powodu otwartego terenu lub silnego ognia nieprzyjacielskiego, nie można posuwać całego plutonu naraz, może dowódca plutonu nakazać posuwanie od oddziału do oddziału; rodzaj informacji poruszania się, zależy w tym wypadku od dowódcy sekcji.
183. 5. Powinien zawsze jak najlepiej wykorzystać teren.
6. Przed każdym posunięciem wprzód powinien dowódca plutonu skupić ponownie swe sekcje.
7. Zawsze obserwować nieprzyjaciela.

8. Unikać skupiania się w ogniu nieprzyjacielskim i skłębiania się ze sąsiednimi plutonami.

197. 9. Przy rozwinięciu kilku plutonów naraz, plutony łączą same w sobie, a to: pluton kierunkowy do środka, a skrzydłowe do wewnętrznych sekcji skrzydłowych; za utrzymanie łączności i kierunku odpowiedzialni są wyłącznie dowódcy sekcji; dowódca plutonu jednak powinien podać należyty kierunek, aby współdziałać w ramach całości.

D. Komendy.

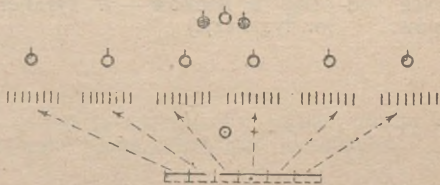
Z miejsca lub w marszu.

1. Z szyku rozwiniętego.

Na wprost.

173.

N-ty pluton — w tyraljery!

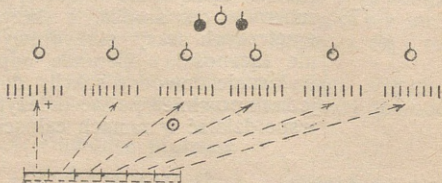

Rys. 25.

+ Sekcja kierunkowa,

W jedną stro-
nę.

N-ty plutony w prawo (lewo) — w tyraljery!

Rys. 26.

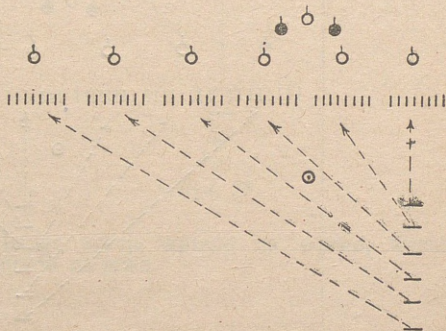
W razie wię-
kszych od-
stępów.

N-ty pluton, kierunek wysoka topola, od-
stęp 8 kroków — w tyraljery! (w prawo
w tyraljery!)

2. Z kolumny sekcyjnej.

W jedną stronę.

N-ty pluton w lewo, (prawy) — w tyraljery!

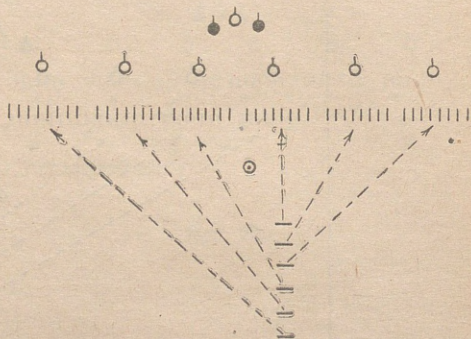
Rys. 27.

+ Sekcja kierunkowa; później można wyznaczyć i inną sekcję jako kierunkową.

Na wprost
w kierunku
czoła.

N-ty pluton w tyraljery!

Sekcje przedniego półplutonu rozwijają się
wprzód i na prawo; tylnego wprzód i na
lewo.

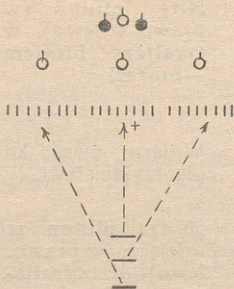

Rys. 28.

Można jednak nakazać rozwijanie się na
każdą inną sekcję n. p:

Dwie przednie sekcje w prawo — inne
w lewo — w tyraljery!

W obie stro-
ny w kierun-
ku czoła, oile
pluton ma
tylko trzy
sekcje.

Rys. 29.

Druga sekcja wprzód na prawo, trzecia
wprzód na lewo.

Skośnie do
kierunku
marszu 175.

Przyjąć najpierw nowy front.

N-ty pluton, kierunek n-ta sekcja—topo-
la—w miejscu—w tyraljery!

W miejscu

na Na linję!

1. Sekcyjni spieszą 10X przed front.
2. Ludzie postępują za sekcijnymi.
3. Wstępują do linii sekcyjnych.

140.	N-ty pluton (w prawo, w lewo)—w tyraljery biegiem —marsz!
Cofający się zwarty pluton.	Wpierw zwrot ku nieprzyjacielowi.
Potem.	„N-ty pluton w miejscu (w prawo, lewo)—w tyraljerzy! (biegiem—marsz!„)

II. Poruszenia linii tyraljerskiej i zajmowanie stanowisk.

A. Zasady ogólne.

141.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamknąć bezpiecznik. 2. Zapiąć ładownicę. 3. Krok swobodny (bieg, pełzanie, podchodzenie.) 4. Zachować kierunek marszu. 5. Do równania i do zachowania zupełnie jednakowych odstępów. 	} bez osobnej komendy. }
Sekcyjni 143. Dowódca plutonu 177.	Zawsze przed strzelcami.	
	Zawsze w stronę nieprzyjaciela, a więc	} nie przykładać } zbytnej wagi.

Poruszenia
linji tyraljer-
skiej polega-
ją na 140.

- a) przy poruszeniu linji przed } strzelcami
w bok i w przód za }
b. . . cofaniu się
1. Posuwaniu się naprzód } Całego plutonu
2. Cofaniu się } lub poszczegól-
nych jego części
3. Małych przesunięciach poza osłonami
i poza obrębem nieprzyjacielskiego ognia.
4. Zmianach kierunku marszu.

B. Komendy.

Posuwanie
się naprzód

144. N-ty pluton (pół pluton, sekcja) — marsz!
(biegiem marsz!)

Cofanie się.

N-ty pluton (pół plutonu, sekcja) w tył
zwrot—marsz! biegiem marsz!)

Przesunięcie.

W prawo (lewo zwrot) — marsz! (bie-
giem—marsz!)

Zmiana kie-
runku marszu.

N-ty pluton (pół pluton, sekcja) Kierunek
wysoka topola!

Większe za-
chodzenia.

144.

Przeprowadza się naj-
lepiej przez podanie no-
wego kierunku marszu;

Rg. Niem. 185 Na prawo zachodź
marsz!
Kierunek topola!

Przerwanie
posuwania
się 145. Stój!
Padnij! }
Kłęknij! }

Przerwa w
cofaniu się. Front!

Jeśli wypada
rozpocząć
ogień 181. Na linję!
145.

należy zważać, aby front zmieniać stopniowo, gdyż łatwo może powstać skłębienie i niepotrzebne zgęszczenie linii.

Jeśli niema się zamiaru rozpoczęcia ognia.

Dowódcy sekcji i plutonów przed frontem.

Dowódcy sekcji wybiegają znowu w stronę nieprzyjaciela.

W marszu lub z miejsca:

1. Strzelcy podchodząc na wysokość dowódcy plutonu zajmują stanowiska możliwie dogodnie do strzelania.

2. Jeśli możliwe, należy już przedtem nastawić celowniki.

Dalsze posuwanie się na przód. N-ty pluton! Kierunek wieża kościelna!
Sekcja Chłonda kierunkowa! — Marsz! (biegiem-marsz!)

146. **Kryj się!**

Po zajęciu stanowiska

1. O ile nie rozpoczyna się ognia natychmiast.
2. Jeżeli nastąpi przerwa w ogniu.

Na linję!

Wyznacza się posterunki obserwacyjne, strzelcy przygotowują się znów do strzelania.

C. Posuwanie się naprzód skokami.

Komenda

47.

N-ty pluton (półpluton, sekcja). skok — biegiem marsz!

Na „skok“.

1. Przerwać ogień.
2. Ukończyć ładowanie, zamknąć ładownice.
3. Przygotować się do powstania.
Leżący strzelcy:
 - a. Karabin do lewej ręki,
 - b. oprzeć się na prawej,
 - c. prawe kolano możliwie blisko ku tułowiowi, nie podnosząc się jeszcze ze ziemi.

Na „biegiem marsz“!

(Dowódca plutonu (sekcji) wydaje tę komendę zrywając się ze ziemi.)

1. Strzelcy zrywają się;
2. rzucają się szybko na- } wszyscy szybko
przód, } i jednocześnie,

Skoki:

powinny być jak najenergiczniejsze.

Długość:	Zależy od: <ol style="list-style-type: none"> 1. skuteczności ognia nieprzyjacielskiego. 2. właściwości i 3. ukształtowania terenu.
Należy zwa- żać:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aby używać skoków tam, gdzie tego okoliczności wymagają i 2. Aby sekcje sobie nawzajem nie przeszkadzały w strzelaniu tudzież, 3. Aby zbyt wielkich oddziałów skokami nie posuwać, o ile na to okoliczności i ogień nie pozwalają.*
O ile ludzie są dobrzewyszkoleni: 148.	<p>Posuwa się skokami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. mniejsze oddziały 2. roty 3. pojedynczych strzelców.
Przekraczanie przeszkód i pełzanie:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojedynczo. 2. Tyraljerą. 3. W każdym innym szyku. <p>Przed skokiem: O ile możliwe podać nowe stanowisko patrz str. 92.</p>
147.	<p>Po skoku: 1. W razie potrzeby zmienia się celownik i</p> <p>2. bez osobnej komendy rozpoczyna się ogień.</p>

*) 183. Skoki sekcji lub mniejszych oddziałów stosuje się tam, gdzie jednoczesne posuwanie całego plutonu jest niemożliwe.

149. Jeżeli się okaże, że część strzelców nie może ostrzeliwać nieprzyjaciela z nowego stanowiska inaczej jak tylko stojąco lub kłęcząco:
1. dążyć do zajęcia dogodniejszego stanowiska lub
 2. zarządzić chwilową przerwę w ogniu, o ile położenie bojowe na to pozwala.
- Skoki zbyt wielkich oddziałów (ponad pluton).
1. Utrudniają wzajemne wspieranie się ogniem i stosuje się je tam,
 2. gdzie wywalczone przewagę ognia. (Reg. niem. 337).
280. Przy posuwaniu się plutonu skokami w sekcjach lub w mniejszych oddziałach, można nakazać posuwanie się od odcinka do odcinka n.p. Podejść do żywopłotu 100 m. przed nami!
- Karabiny maszynowe. 184. Karabiny maszynowe wchodzą bezpośrednio w skład piechoty. Przy posuwaniu się naprzód skokami, trzeba zważyć, że karabiny potrzebują pewnego czasu do skoku; dla tego o „zmianie pozycji” należy karabinowych wczas zawiadomić.

D. Szturm.

Różne są formy wdarcia się do pozycji nieprzyjacielskiej i utrzymania tej pozycji w swoim posiadaniu; formy te zależą od środków technicznych i oddziałów, które pozycje zdobywają; środki techniczne i jakość oddziałów zależą od stopnia umocnienia danej pozycji.

Do wykonywania szczególnie trudnych szturmów, służą oddziały szturmowe; rozstrzyga jednak atak zawsze piechota.

Ogólne zasady i szturm
164.

1. Na dany znak lub o ściśle wyznaczonej godzinie równocześnie wszyscy rzucają się w największym pędzie na nieprzyjacielskie okopy.

2. Rzeczą honoru jest równoczesne opuszczenie własnego rowu.

3. Bagnet nasadza się w ostatniej chwili i niespostrzeżenie.

4. O ile nagłe podejście nie uda się lub o ile szturmujący oddział bezpośrednio przed osiągnięciem celu znajdzie się w ogniu

a. rzucić w biegu granaty ręczne,

b. przeczekać leżąc ich wybuch,

c. bezwzględnie wdrzeć się do rowu (nie-

zniszczone przeszkody przebiec lub przeciąć pod osłoną ustawicznego ognia granatów ręcznych).

5. Każdy dowódca i żołnierz musi znać:

1. drogę, którą ma przebiec i

2. miejsce do którego ma dotrzeć.

216.

6. Łączności z oddziałami tuż obok nie należy zbyt przestrzegać.

7. Do wyznaczonego celu bezwzględnie dotrzeć.

8. Poza cel tylko patrole

9. Oczyszczają zajęte rowy oddziały postępujące z tyłu.

Stopniowe zdobywanie rowu.

Patrz 212.

Szturm na pozycje silnie umocnione. 212. 219-222, 270 i dalsze. Wykonują specjalne oddziały bataljonów szturmowych, oddziały szturmowe kompanji ze specjalnie dobranych i ćwiczonych żołnierzy, wspierane przez piechotę, oddziały robotnicze, saperskie i specjalne środki do walki.

Po osiągnięciu celu szturm: 164. 1. Odeprzeć kontrataki nieprzyjaciela.
2. Odbudować zdobytą pozycję nieprzyjacielską w celu jej obrony:
a) przez okopanie się,
b) połączenie ze sobą lejów granatnych
c) przebudowanie ich za pomocą materjału znalezionego w rowach.
3. Wytrwać na zdobytej pozycji za wszelką cenę
4. Porozumieć się z własną artylerją.

III. Łączenie. Zbiórka. Ordynek.

Łączenie. 185. Unikać pomieszania się rozmaitych oddziałów.

Wruchu: na wypadek strat łączyć ku swemu dowódcy, unikać kłębienia się.

Zbiórka. 186. Jeśli w toku walki bezcelowem jest pozostawianie oddziału w szyku bojowym, w takim razie wszyscy dowódcy poczynając od sekcyjnych:
1. Zbierają natychmiast swe oddziały i
2. Zwarte oddziały stawiają do dyspozycji najbliższego zwierzchnika.

Rozkazu do tego nie należy wyczekiwać.

Tworzenie szyku zwartego z linii tyraljerskiej.

187. 1. W szyku rozwiniętym, o ile nie ma innego rozkazu.

		2. W największej ciszy i najkrótszą drogą, 3. Sformowane w toku walki oddziały zachowują swą organizację i zbierają się
Wmiejscu:	z karabinem u nogi: 1 Frontem ku nieprzyjacielowi. 2. Prawe skrzydło naprzeciwko dowódcy plutonu.	
Podczas ruchu.	z karabinem na ramieniu: 1. W marszu: a) sekcje formują się za swymi dowódcami, b) w szyku zwartym wstępują do plutonu. 2. Przy zbiórce biegiem. Zbiórka możliwie szybko, strzelcy nie łączą się poprzednio w sekcje.	
Przy cofaniu się.	idą po dokonanej zbiórce: (reg. niem 213). 1. Sekcyjni przed swymi sekcjami (po stronie odwróconej od nieprzyjaciela). 2. Grajkowie przed strzelcami (po stronie odwróconej od nieprzyjaciela). 3. Dowódca plutonu za plutonem (po stronie zwróconej ku nieprzyjacielowi).	
Komendy 177.	N-ty pluton (sekcja) zbiórka! N-ty pluton (sekcja) zbiórka—biegiem marsz!	} Strzelcy łączą z zachowaniem formacji utworzonych w toku walki (albo znak).
Pierwotny podział organizacyjny. 88.	N-ty pluton — ordynek!	
		} Strzelcy zajmują przy dowódcy plutonu swoje pierwotne miejsca w szyku rozwiniętym, nie łącząc się przedtem w sekcje.

3. Rodzaje ognia i komendy.

150. 1. W zasadzie strzela linja tyraljerska ogniem pojedynczym i to wtedy, gdy się znajduje na stanowisku.
Komendy: a) Ogień pojedynczy!
b) Prędszej strzelaj!
c) Wolniej strzelaj!
151. 2. Salwa powoduje strzelanie bez celowania
Komenda: Cel!—pal!

A. Ogień pojedynczy.

150. Na komendę: Ogień pojedynczy! strzelcy otwierają bezpieczniki i strzelają; Każdy żołnierz około dwu do trzech strzałów na minutę.
151. Szybszy ogień:
Prędszej strzelaj!
jeżeli dowódca uważa za konieczne zwiększyć szybkość ognia.
Naogół szybkość ognia zależy od samych żołnierzy; szybkość ognia zwiększa się przez przyspieszenie ładowania i składania się; zwiększenie szybkości ognia nie może nastąpić kosztem staranności celowania.
Okolo 6 strzałów na minutę!
158. Szybkość ognia zależy od:
a) Sytuacji;
b) Celu walki;
c) Ilości amunicji;
d) Właściwości celu.

A wzmaga się:

- a) przy skokach przeciwnika,
- b) posuwaniu się własnych sąsiednich oddziałów,
- c) jeśli przeciwnik posuwa się wprzód,
- d) przeciwko zajmującym stanowisko karabinom maszynowym, miotaczom granatów i artylerji.

p o w i n n i
strzelcy sa-
mi zwięk-
szać szyb-
kość ognia.

Największe napięcie ognia jest wskazane (około 8 strzałów na minutę na strzelca), aby w krótkim czasie osiągnąć jak najlepszy skutek:

- a) w ataku: dla ostatecznego przygotowania szturm,
- b) w obronie: dla odparcia szturm nieprzyjacielskiego,
- c) przy odpieraniu szarży konnicy.
- d) we wszystkich sytuacjach, w których zachodzą wypadki niespodziewanego i bezpośredniego starcia z nieprzyjacielem,
- e) w pościgu,

151. Dla zmniejszenia szybkości ognia wydaje dowódca komendę: **Wolniej strzelaj!** wobec:
- a) wielkich odległości,
 - b) słabego oświetlenia,
 - c) trudności poznawania celu,
 - d) we większości wypadków długotrwałych walk.

B. S a l w a.

Jedynie na komendę:

151.
166.

Cell—pal
tylko wyjątkowo:

Salwa może odnieść skutek jeśli (Reg. Niem. 193.):

1. Strzela się do niespodziewającego się napadu nieprzyjaciela.
2. Chce się opanować własny oddział.
3. Wstrzeliwuje się.

C. Szybkość ognia.

Dowódca reguluje szybkość ognia; zależnie od sytuacji komenda:

Wolniej (prędzej) strzelaj!

Szybkość
ognia:

Zależy od uznania każdego strzelca jednakowoż:

Strzelec spełnia swe obowiązki, które polegają na:

1. dokładnem celowaniu i sumiennem oddawaniu każdego strzału,
2. wzajemnem pomaganiu sobie w obserwacji strzałów; ponadto
3. na świadomości, że zwiększenie szybkości ognia uzyskuje się przez przyśpieszenie ładowania i składania się. (przyczem 2. odpada.)

Przerwanie
ognia. 152.

N-ty pluton (sekcja) przerwij ogień!

1. Komendę tę powtarzają wszyscy żołnierze.
2. Przerzywa się natychmiast strzelanie i zaprzestaje wszelkiego dalszego ładowania.
3. Strzelcy ze złożonym do strzału karabinem; broń od oka.
4. Nastaje bezwzględna cisza i uwaga skupiona na dalsze rozkazy.

Wrazie
przerwy og-
niowej
cisza, dopóki
nie nastąpi:
Jeśli dawny
cel:

Komenda: Nabij!

Ma być dalej ostrzeliwany odpada ponow-
nie podawanie celu, tylko pada komenda: Da-
lej strzelaj!

D. Komenda.

Musi być.150:

Zawierać {
1. Krótka:
2. Kierunek
3. Cel
4. Celownik
5. Rodzaj ognia.

„Na wprost piechota! Celownik 800! Ogień
pojedynczy.“

„Na prawo wskos kawalerja! Celownik
900! Ogień pojedynczy! Celownik 700!

Uwaga 1100=„jedenście set“, nie „tysiąc sto“
1200 =„dwanaście set!“ „ dwieście.

Oznaczenie
celu.

Cel oznacza się z punktu widzenia strzelca n.p.

„Działo najdalej na prawo“
nie „lewe skrzydło baterji“.

„Strzelec najdalej na lewo“.
nie „prawe skrzydło nieprzyjacielskie“.
Patrz: Oznaczenie celu.

4. Rozpoczęcie ognia.

155. 1. Zależne od sytuacji bojowej.
- Strz. 120. 2. Decydują o rozpoczęciu ognia dowódcy znajdujący się w przedniej linii.
182. 3. Komendę wydaje w zasadzie dowódca plutonu (po podaniu celu i celownika dłuższa pauza, aby strzelcy mogli cel rozpoznać i przygotować się do strzału.)
153. Często jednak i dowódcy sekcji nakazują rozpoczęcie ognia, o ile tego wymaga sytuacja.
- Strz. 128. 4. Obserwować uderzenia pocisków, ewen-
160. tualnie poprawić celownik.
156. 5. Dowódca plutonu i wszyscy sekcijni z lor-
160. netkami przed komendą „ogień pojedynczy” zwracają szkła na cel.
(O ile cel widoczny jest tylko przez szkła, należy oznaczyć linię w terenie, na której się dane cele znajdują; w tym wypadku zaleca się kolejne podawanie lornetek strzelcom.)
6. Rozpoczyna się ogień wtedy:
- a) gdy można liczyć na skutek,
 - b) gdy dalsze zbliżanie się do nieprzyjaciela bez pomocy ognia pociąga zbyt wielkie straty.
7. Zbyt wczesne rozpoczęcie ognia:
- a. zdrada zdenerwowanie i brak pewności siebie,
 - b. powoduje zużywanie amunicji bez osiągnięcia odpowiedniego skutku;
 - c. bezcelowe marnowanie własnych sił.

- d. podnosi ducha przeciwnika.
157. 8. Rozdzielanie ognia. (Patrz str. 112).

5. Po rozpoczęciu ognia.

Szybko po-
suwać się
wprzód:

A. Skokami

183. 1. O ile to możliwe, wykonują skoki całe plutony; skoki powinny być przygotowane i poparte ogniem sąsiednich oddziałów.

2. O ile z powodu ognia lub sytuacji skok całego plutonu nie możliwy — pół-plutonem lub sekcjami. Jeśli to niemożliwe:

164.

180.

183.

3. Szeregiem (w rowach), grupkami, lub pojedynczo, przebiegać schyłkiem lub pełzać.

Uwaga: W ostatnich dwu wypadkach posuwanie od odcinka do odcinka; przed skokiem skupić oddział.

Za formacje i rodzaj poruszania się w tych wypadkach odpowiedzialni dowódcy sekcji.

168.

176.

B. Dążyć do wywalczenia przewagi ogniowej.

Przytem zważać:

1. aby oddziały stale pozostawały w ręku dowódcy plutonu,

2. aby o ile możliwości jednolicie kierować posuwaniem się i ogniem.

3. aby jak najintensywniej oddziaływać osobiście.

C. Wykorzystać teren:

169. Zachowywując łączność i kierunek marszu; przytem:

1. zważać na nieprzyjaciela
2. nie przeszkadzać sąsiednim oddziałom w posuwaniu się naprzód i w strzelaniu
3. zważać, aby dobre stanowisko lub osłona jednostek nie przeszkadzała całości.

D. Wyzyskać korzystne warunki terenu i słabą stronę wroga!

170. Zdawać sobie jednak sprawę do jakiego stopnia można te warunki wykorzystać ze względu na całość akcji.

6. Kierowanie ogniem.

Strz. 121. Powinno pozostawać w ręku dowódcy tak długo, jak to możliwe.

Rozkazy Komendy 154.

Dochodzą przez głośne powtarzanie ich przez:

1. Sekcyjnych, a gdy to nie wystarcza przez
2. poszczególnych strzelców.
3. Przy podawaniu rozkazów należy wymienić:

a) od kogo pochodzą.

n. p. („Rozkaz dowódcy kompanji“) lub („rozkaz od dowódcy kompanij“) albo („na rozkaz dowódcy kompanji“).

b. dla kogo są przeznaczone:
n. p. („Do plutonu Stawarza“) lub
(ma prawoskrzydłowy pluton kompanji Łańcuckiego..).

c. Treść:

(n. p. „skierować ogień więcej na prawo“).

Uwaga: Za podawanie rozkazu odpowiedzialni są sekcyjni, którzy otrzymanie ich potwierdzają znakami (podniesienie ręki w górę), a niedopuszczają bezwarunkowo do dalszego podawania przekreślonych i bezsensownych rozkazów.

4. N-ty pluton „Przerwij ogień!“ Wszyscy powtarzają. Komendę tę wydaje się zwykle wtedy:

1. Kiedy strzelcy nie zauważą zniknięcia.

2. Kiedy cała linja ma ostrzeliwać nowy cel.

O ile nie chce się przerywać na razie strzelania można zaznajomić strzelców z tem, co ma być wykonane, aby się mogli przygotować.

np. a) „Posuniemy się skokiem do tego zboża! Podaj dalej!“

Kiedy już rozkaz przeszedł całą linję komenda.

„N-ty pluton skok — biegiem marsz!“

b) „Posuniemy się naprzód!“, zaleca się dodać rozkaz „Podaj dalej!“ następnie „marsz“ lub „biegiem marsz!“

Strzelcy zabezpieczają broń bez osobnego rozkazu.

c) „Nabij“ „Kryj się!“ jeśli dowódca plutonu ma zamiar wycofać się ze zajmowanego stanowiska.

Strzelcy przed wycofaniem się powinni „zabezpieczyć” sami, najlepiej jednak podać rozkaz „Bezpiecznik”!

7. Ocenianie odległości.

Za pomocą: 182. 1. Oceniaczy odległości (gońców bojowych).
2. Aparatów mierniczych (dalekomierzy) dla kontroli.

O ile czas na to pozwala i dowódca komp. zastrzeże sobie prawo otwarcia ognia, ustalić odległość i wydać rozkaz:

201.202. „W krzawkach na wprost nieprzyjacielska piechota! — Zmierzona odległość 750 m! Rozpocząć ogień”.

182. c) przez odczytanie na mapie,

d) „zasiągnięcie informacji u sąsiednich oddziałów,

160. e) „wstrzeliwanie się!

Zaleca się kazać strzelać dwom sąsiednim sekcjom na jeden punkt.

Uwaga: Strz. 128. Pojedyncze uderzenia pocisków w szczególnie dogodnych dla obserwacji miejscach celu prowadzą do błędnych wniosków i przedwczesnych zarządzeń.

Wybór celownika zależy od wpływów atmosferycznych, oświetlenia i t. p. i dlatego właściwym celownikiem jest celownik, przy nastawianiu którego uwzględniono się działanie wszystkich wyżej wspomnianych czynników, o ile na

podstawie obserwacji działania ognia stwierdzić można odpowiedni efekt.

8. Wybór celu.

- Strz. 124.
1. Miarodajnym jest jego taktyczne znaczenie.
 2. Cel zawsze przed strzelcem.
 3. Częste zmienianie celu wywołuje niepokój i rozdrabia siły.
 4. Posiłki, które dochodzą z tyłu do ostrzeżonej przez nas linii tyraljerskiej z zasady nie wpływają na zmianę celu.

9. Wybór celownika i punktu celu

A. Wybór celownika.

Każdy dowódca plutonu wybiera odpowiedni dla swego plutonu celownik — Nieprzyjaciel leży, albo równolegle, albo ukośnie i w różnych odległościach od własnych linii.

- Strz. 127.
- Jeśli zachodzą wątpliwości: wybrać celownik niższy.
- Do odległości 1000 m: jednym celownikiem.
- Ponad 1000 m:
- a) Jeżeli odległość nieznana używa się równocześnie dwu celowników, o różnicy 100 m. (rząd przedni strzela celownikiem niższym — tylny wyższym).
 - b) Jeżeli wyzyska się pewne podstawy do wyboru celownika (czy to przez obserwację uderzeń pocisków, czy to przez obserwację

zachowania się nieprzyjaciela) strzela się jednym celownikiem.

- Strz. 129. Celownik dobrze wybrany: gdy padanie kul widoczne jest przed i po za celem. Jeśli celownik jest źle podany konieczną jest jego zmiana. Jeśli ogień zupełnie nie osiąga skutku: natychmiast zmienić celownik o 200 m.
O ile skutek nie dostateczny: zmienić o 100 m.

B. Zmiana celownika.

- Strz. 130. 1. Przeciwko celom małym znajdującym się w okopach:
Na wszystkich odległościach podnieść lub obniżyć celownik, ponieważ drobne przesunięcie punktu celu nie opłaca się nawet na bliskich odległościach.
- Strz. 131. 2. Cele poruszające się powoli wprzód albo w tył:
a) Na odległości większe wymagają zmiany celownika, o ile przekroczą przestrzeń ostrzeliwaną przy danym celowniku.
b. Na odległości mniejsze: przesuwają się punkt celu, o ile chodzi o cele poruszające się w tył.
3. Cele bardzo szybko poruszające się wprzód albo w tył:
Wymagają daleko idących zmian celownika; w obrębie 700 m. przeciw celom na koniach zmiana celownika nie jest potrzebna.
4. Skoki nieprzyjaciela nie wymagają zmian celownika; zmiana następuje wtedy, gdy nieprzyjaciel osiągnął nowe stanowisko ogniowe.

b. Z tyłu: zwiększa dalekość strzału. Celownik niższy niż odległość rzeczywista).

c. W razie bocznego wiatru:

1. Przy celach wązkich: przesunąć punkt celu.

n. p: „Celować o dwie szerokości kolumny w prawo (lewo)!“

(= 5 m): Kolumna marszowa piechoty (4 ludzi) ma 2,5 szerokości=5 m.

Strz. 132.

2. O ile miara przesunięcia punktu celu trudno daje się ocenić, n. p. wskutek zmieniającej się ciągle siły wiatru, lub wskutek trudności obserwowania celu: rozmieścić ogień na szerokiej linii

n. p. „Rozmieścić ogień na linii od 5 do 20 m. w prawo (lewo) od kolumny!“ Rys. 30. d. str. 110

3. Przy ostrzeliwaniu karab. maszyn.

„Celować o pół odstępu między karabinami od lewego (prawego) karabinu w prawo (lewo)!“ lub „Rozmieścić ogień na linii“ i t. d. Rys. 30. b.

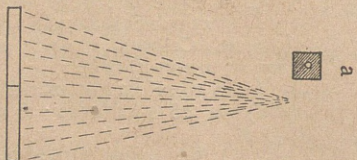
Strz. 9.

d) Silny wiatr dmący, prostopadle do kierunku strzału na odległości 1000 m. może spowodować odchylenie boczne do 10 m.

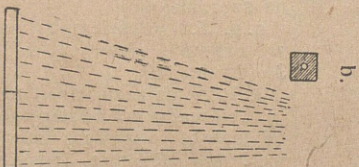
a) Wskutek tego, że pocisk obraca się dookoła osi z strony lewej ku prawej, wiatr z lewej strony więcej znosi, niż wiatr takiej samej siły z prawej.

E. Odległości.

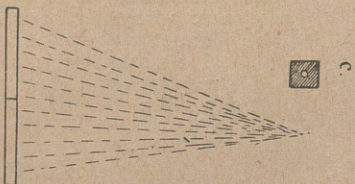
Blizkie odległości	poniżej 800 m.
Srednie	„ od 800-1200 m.
Dalekie	„ ponad 1200 m.

a

b.

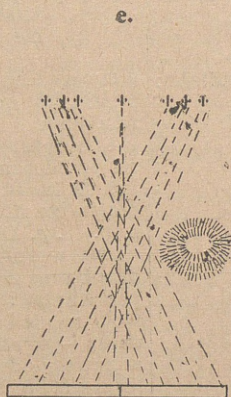
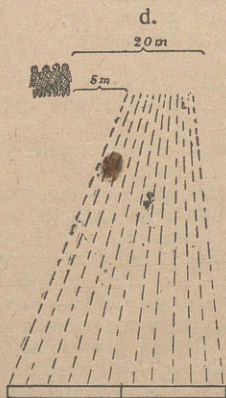
c.

Rys 29.

Punkt celu, prawy
brzeg działa.

Rozłożyć ogień na
połowę odległości
między działami.

Punktu celu o sze-
rokość działa w
prawo.

Rys. 30.

Rozmieścić ogień na
linji od 5 do 20 m.
w prawo (lewo) od
[kolumny.]

Ogień krzyżowy.
Oba półplutony krzy-
żują swój ogień, gdyż
ze stanowiska prawego
półplutonu nie widać
ustawionego naprze-
ciw karabinu maszy-
nowego.

10. Oznaczanie celu.

1. Możliwie krótko.
2. Z punktu widzenia strzelca
np. „działo najdalej na prawo“,
nie „lewe skrzydło baterji“.

Cele odległe:

3. Oznaczyć wszędzie wyraźnie widoczny punkt, lub odcinek terenu możliwie daleko za celem.

4. Stopniowo zwracać uwagę strzelców na cel przed oznaczonym punktem.

5. Dokładnie oznaczyć prawe i lewe skrzydło (także dowódcy plutonów i sekcji).

n. p. I. a. Dowódca kompanji:

„Na wprost—dymiący komin fabryczny— przed nim na zielonej łące okrągły krzak— przed krzakiem żółta smuga piasku—na prawo i na lewo od niej nieprzyjacielska piechota— strzelec najdalej na prawo: 100 m. w prawo od żółtej smugi— strzelec najdalej na lewo: 50 m. w lewo od żółtej smugi obok okrągłego drzewa-- celownik 800, rozpocząć ogień!“

Dowódcy plutonu wybierają najlepiej im odpowiadający celownik, (dowódca kompanji ma inną odległość. Nieprzyjacieł leży częścią ukośnie, częścią na różnych odległościach).

b. Dowódca prawoskrzydłowego plutonu:
„Pluton Stawarza (albo 1. 2. 3. pluton a nie: mój pluton).

Strzela na strzelców najdalej na prawo.—
Strzelec najdalej na lewo: 50 m. od żółtej smugi— Celownik 750. (długa przerwa) Ogień pojedynczy“!

c) Dowódca plutonu środkowego:
Pluton Majewskiego strzela na środek

nieprzyjacielskiej linii — strzelec najdalej w prawo: 50 m. w prawo od żółtej smugi—Celownik 800! (długa przerwa) „ogień pojedynczy“

d) Dowódca plutonu lewoskrzydłowego:
„3. pluton strzela na strzelców najdalej w lewo—Strzelec najdalej w prawo: w środku żółtej smugi—strzelec najdalej w lewo pod okrągłym drzewem — celownik 700!— (długa przerwa)—ogień pojedynczy!“

II. Oznaczanie celu przy ostrzeliwaniu artylerji (karabinów maszynowych).

1. Podać ilość dział (miotaczy granatów, karab. masz.) o ile możliwe;

2. działo i t p, które ostatnio strzelało, n. p. Na lewo wskos od wiatraka 6 dział (karabinów maszynowych) — Trzecie działo (karab. masz.) przed chwilą strzelało — widać kurz—działo najdalej w prawo: obok wiatraka — działo najdalej w lewo: na prawo od wysokiej topoli—Celownik 1000 i 1100!
Ogień rozdzielić—Ogień pojedynczy!“

6. O ile cel widać tylko za pomocą szkieł, podać dokładnie odcinki terenu.

7. Dać strzelcom lornetkę do kolejnego użytku.

11. Rozdzielanie ognia.

Strz. 157. | 1. Krańce granic ogniowych powinny za
133. | siebie zachodzić.

2. Jeśli mało czasu można rozdzielić ogień już po jego rozpoczęciu.

3. Dowódca plutonu oznacza dokładnie granice, w obrębie których pluton ma swój ogień rozdzielić.

- Strz. Niem. 154. Granice można podać w metrach od pewnego punktu:
n. p. „N-ty pluton strzela około 30 m. w prawo i 40 m. w lewo od małego krzaka!“(Patrz oznaczanie celu celu str. 111).
157. W zasadzie każdy oddział i każdy strzelec ostrzeliwuje znajdujące się naprzeciwko oddziały i strzelców nieprzyjacielskich.
4. Przekraczanie krańców granic ognio-
wych zapobiega powstawaniu luk.
- Strz. 132. 5. Przy wietrze bocznym przekłada się ogień na skrzydłach celu w kierunku przeciwnym wiatrowi mniej więcej o jedną szerokość rozwiniętej sekcji.
157. 6. W potrzebie nie wahać się w użyciu ognia krzyżowego.
Oile n. p. naprzeciwko leżące oddziały nieprzyjacielskie są niewidoczne (Rys. 30 Str.110.)
7. Rozdział ognia zmienia się:
A. jeśli cel rozszerza się lub zwęża:
n. p. dwa plutony w walce; nieprzyjaciel przedłuża swoje lewe skrzydło.
Komenda dowódcy prawoskrzydłowego plutonu:
„Nieprzyjaciel przedłuża na prawo swoje skrzydło — pierwszy pluton strzela na zwiększoną prawą część; strzelec najdalej w lewo — przy drogowskazie!“
Dowódca drugiego plutonu wydaje odpowiedni rozkaz.
B. Jeśli własna linja zostaje przedłużona:
np. Dwa plutony we walce trzeci pluton przedłuża swoje lewe skrzydło własnej linii.
Dowódca dotychczasowego lewoskrzydłowego plutonu komenderuje:

„Drugi pluton strzela na środkową część linii. Na prawo—do strzelca obok prawego końca kartofliska — na lewo do samotnego drzewa!”

Dwa inne plutony ostrzeliwiają pozostałe części linii (odpowiednie komendy).

C. Jeśli własna linja zostaje zgęszczona nowym odziałem:

(Wpierw nowy podział pomieszanych związków. Skrzydłowi w plutonach i sekcjach, jakoteż sekcyni podnoszą przytem prawą rękę w górę.)

1. n. p.: Dwa plutony w ogniu, trzeci pluton zgęszcza całą dotychczasową linję:

Komenda dowódcy dotychczasowego prawoskrzydłowego plutonu:

(W czasie ognia.)

„Lewe skrzydło pierwszego plutonu: sekcja kaprała Tura! Pierwszy pluton strzela na prawa część nieprzyjacielskiej linii! Strzelec najdalej na lewo: przy drodze polnej!”

2. Dwa plutony w ogniu, trzeci pluton przedłuża i zgęszcza pluton lewoskrzydłowy:

Komenda dowódcy dotychczasowego prawoskrzydłowego plutonu:

Lewe skrzydło plutonu Kowalskiego: sekcja starszego żołnierza Dziadka! — Pluton Kowalskiego ostrzeliwiwa środek linii nieprzyjacielskiej—Na prawo—do strzelca na skrzyżowaniu dróg!—Na lewo—do stogu siana!”

3. Przy ostrzeliwaniu artylerji lub karabinów maszynowych:

A. Kompanja przeciw 6 działom lub 6 karabinom maszynowym:

a) Każdy półpluton strzela na przeciwległe działo lub karabin maszynowy:

b. punkt celu:

1. Jeśli wiatru niema, lub w razie wiatru zgodnego względnie przeciwnego lotowi kuli:

„Celować pod lewy skraj działa!” (Rys. 30 a. nie prawy, gdyż z powodu gwintu na prawo pocisk zbacza w prawo).

2. Wrazie wiatru bocznego:

„Rozdzielić ogień na połowę odstępu między działami na prawo (lewo) od każdego działa“. (Patrz rys. 30 b. Str. 110)

np:

I. Rozkaz dowódcy kompanji

„Na wprost w krzakach artylerja—6 dział —drugie dział z prawej strony przed chwilą strzelało, widać kurz—Dział najdalej w prawo obok wysokiej sosny—dział w lewo obok drogi—Zmierzona odległość 1300 m.—Rozdzielić ogień—Rozpoczęcie ognia na mój rozkaz.“

II. Rozkaz dowódcy prawoskrzydłowego Plutonu:

Piewszy pluton strzela na oba działa najdalej w prawo obok wysokiej sosny—Dział najdalej w lewo o dwadzieścia metrów w lewo od działa przed sosną—Prawy półpluton ostrzeliwuje dział prawe—Lewy półpluton dział lewe — Celownik 1550 i 1350—Ogień rozdzielić na połowę odległości dział na lewo od nich!“ (Wiatr z lewej strony).

Inni dowódcy plutonów wydają podobne rozkazy.

III. Po dłuższej przerwie dowódca kompanji (sygnał gwizdkiem):

„Plutony rozpoczną ogień!“

Odpowiednie komendy dowódców plutonów

B. Kompanja przeciwko 4 działom lub karabinom maszynowym.

a) Pluton prawoskrzydłowy ostrzeliwuje oba działa na prawo.

b. Pluton lewoskrzydłowy oba działa na lewo.

c. Pluton środkowy—dwa działa środkowe, działa te będą podwójnie ostrzeliwane).

12. Napad ogniowy.

Rys. 31.

Strz.

116.

Nagłe i dobrze przeprowadzone otwarcie ognia może mieć bardzo dobre skutki.

Im odległość bliższa, tem działanie skuteczniejsze:

Rozkaz dowódcy kompanij:

„Na wprost artylerja zwrócona do nas bokiem—6 dział—Zmierzona odległość do trzeciego działa z lewej strony 920 m. — Przygotować się do rozpoczęcia ognia!“

(Strzela się zwykle tylko na osługę).

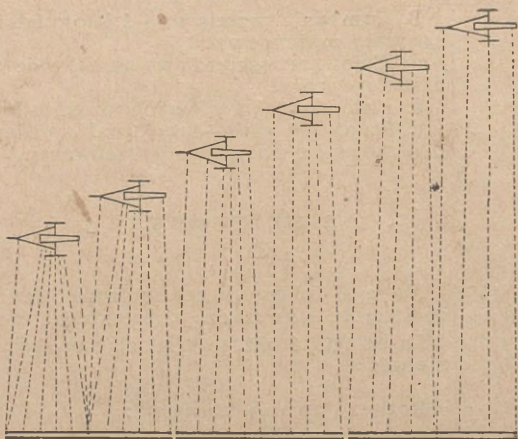
Dowódcy plutonów:

1. Pluton lewoskrzydłowy bierze celownik 850, dla obu dział najdalej w lewo.

2. Pluton środkowy celownik 900 dla obu dział środkowych.

3. Pluton prawoskrzydłowy celownik 950 dla obu dział najdalej w prawo.

Gdy plutony są już gotowe do rozpoczęcia ognia, dowódcy ich meldują o tem dowódcy kompanji i na jego rozkaz wspólnie i jednolicie rozpoczynają ogień.

Rys. 31.

13. Obserwowanie skutków ognia.

Strz. 160. Dowódca plutonu obserwuje ustawicznie
128. przez szkła działanie ognia.

1. Uderzenia pocisków	}	pozwalają wnio-
2. Zachowanie się nie-
[przyjaciela]		kować o skutecz-
ności zarządzeń.

Pociski powinny uderzać przed i za celem.
Zaleca się obserwowanie z boków lub z tyłu, o ile na to warunki i sytuacja pozwala; dowódca plutonu sam w linii porozumiewa się w tym wypadku z obserwującym umówionymi znakami.

- Strzelcy:**
156. 1. Udzielają sobie nawzajem spostrzeżeń o nieprzyjacielu.
2. Meldują dowódcy plutonu o zauważonych u nieprzyjaciela zmianach.
N. np. „Nieprzyjaciel zgęszcza linię!“
„Nieprzyjaciel przedłuża się na lewo!“

14. Dyscyplina ognia.

162. Ułatwia kierowanie ognia i obejmuje:
1. Sumienne wykonywanie wydawanych rozkazów
 2. Staranne przestrzeganie przepisów używania broni i
 3. Staranne przestrzeganie przepisów zachowania się podczas walki.
- Ponadto patrz str.: 70—73.
Strzelec (str. 70).
Goniec bojowy (oceniacz odległości str. 73).
Sekcyjny (str. 71).

15. Lekki Karabin Maszynowy. *)

184.	Karabiny maszynowe wchodzą bezpośrednio w skład piechoty.(—)
Reg. Kar. masz. piech. 95.	Kierowanie ogniem L. K. M.***) należy do

*) W niniejszej książeczce uwzględniłem K. M. w zakresie rozkazownictwa dowódców piechoty.

***) K. M. = karabin maszynowy.

L. K. M. = lekki karabin maszynowy.

		dowódców piechoty, w obrębie których one walczą.
Reg. m. K. M.	90.	L. K. M. używa się do walki w obrębie plutonów piechoty.
„	89.	L. K. M. gotowy do strzału może nawet jeden żołnierz zanieść na pozycję i obsłużyć.
„	84.	Pozycję zmienia się zasadniczo razem z piechotą i na rozkaz dowódców plutonów piechoty.
Ponadto.		Porów. 184.

16. Kompanja.

A. Dowódca kompanji.

195. Miejsce jego tam skąd najłatwiej obserwować przebieg walki kompanji i kierować nią. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo poniesienia dotkliwych strat, pozostaje przy kompanji.
1. Podczas marszu w większych związkach musi zważać na teren, aby w chwili bojowego użycia mógł szybko i celowo rozwinąć kompanję.
- 196.
2. Reguluje użycie i współdziałanie plutonów.
 3. Reguluje użycie i współdziałanie karabinów maszynowych
 4. Oznacza plutony mające się rozwinąć w tyraljerę.
 5. Daje odpowiednie rozkazy plutonom użytym do walki i będącym w obwodzie.

201. Jeśli dowódca kompanji znajduje się w przedniej linii:
202. a) wybiera cel i kieruje rozdziałem ognia,
203. b) może zastrzec sobie prawo rozpoczęcia ognia, o ile cel walki tego wymaga,
 c) podaje zmierzoną odległość (o ile ma aparat mierniczy),
 d) obserwuje działanie ognia,
 e) stara się o uzupełnienie amunicji (to samo mają czynić i dowódcy plutonów),
 f) kierowanie ogniem pozostawia dowódcom plutonu,
- Wkracza:
1. Jeśli w czasie ataku chce zarządzić podsuwanie się plutonów do nieprzyjaciela.
195. 2. Jeśli zachodzą okoliczności zmuszające go do skupienia pod swoją władzę poszczególne plutony lub całej kompanji.
3. Jeśli robi spostrzeżenia lub otrzymuje wiadomości, które nie są dostępne dowódcom plutonów.

B. Linja tyraljerska.

Rozwijanie się. 197.

Poruszenia:
 Zajmowanie stanowiska:

Zasady patrz str. 78.

„ „ } patrz. str. 79. i 80.

Komendę do rozwinięcia się w tyraljery wydaje zwykle dowódca plutonu; w nagłych wypadkach lub jeżeli wyjątkowo cała kompanja ma się rozwinąć, wydaje ją dowódca kompanji.

Jednoczesne rozwinięcie.

1. Kilku plutonów:

a) wyznaczyć pluton kierunkowy:

1. Ten łączy zazwyczaj sam do środka.

2. Sąsiednie plutony łączą ku wewnętrznym sekcjom skrzydłowym, te zaś utrzymują kierunek i łączność według skrzydłowych sekcji plutonu kierunkowego:

n. p. „Rozwinąć w prawo (lewo) 1. i 2. pluton; kierunkowy pluton 1! — kierunek wiatrak!“

b) Jeżeli dowódca kompanii przewidzi potrzebę jednoczesnego rozwinięcia kilku plutonów: musi je przedtem tak rozsunąć, by już przy rozwijaniu linii tyraljerskiej znajdowały się za swymi odcinkami.

Stosuje się to:

1. W marszu;
2. Przy obsadzaniu pozycji i t. p.

198.

Jednoczesne rozwinięcie całej kompanii następuje:

1. Z szyku rozwiniętego;
2. z kolumny kompanijnej;
3. z kolumny plutonowej;
4. z kolumny sekcyjnej;
5. Wyjątkowo z kolumny dwójkowej lub szeregu. (Por. 139).

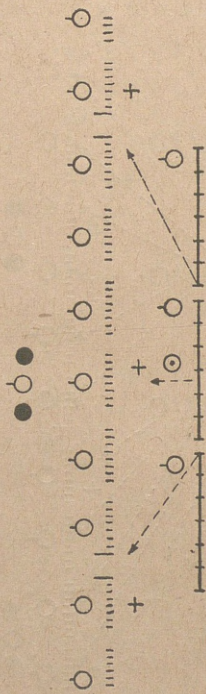
Cała kompania rozwija się w tyraljery:

1. Z szyku rozwiniętego	} na pluton
środkowy
2. Z kolumny kompanijnej	

Na wprost

np. dowódca komp.:

„Cała n-ta kompania — kierunkowy pluton 1.—w tyraljery!“ Kierunek wysoka to-pola!“

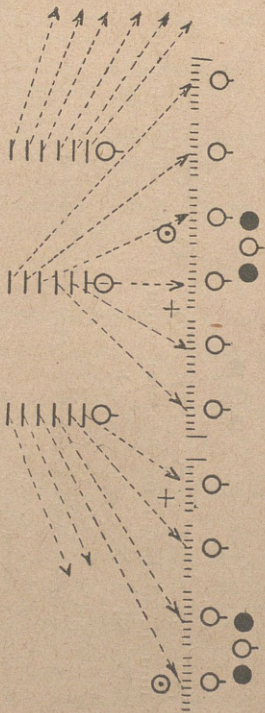

+ Sekcja kierunkowa.

Rys. 32.

Rozsypanie z szyku rozwiniętego.

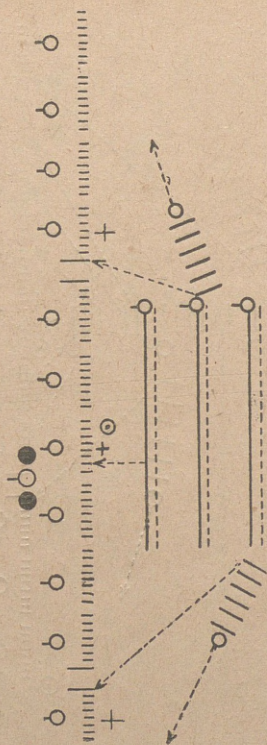
Pluton środkowy rozsypuje się na wprost, plutony skrzydłowe, od wewnętrznych skrzydeł.

Rys. 33.

Rozsypanie z kolumny kompanijniej.

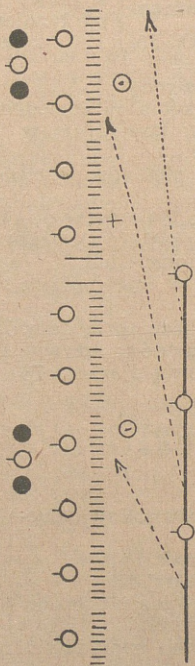
Środkowy pluton rozsypanie się na wprost, prawoskrzydłowy na prawo, lewoskrzydłowy na lewo, od swoich skrzydeł wewnętrznych.

+ Sekcja kierunkowa.

Rys. 34.

Rozszypanie w tyraljery z kolumny plutonowej.

+ Sekcja kierunkowa.

Rys. 36.

Rozsypanie w prawo.

198. 3. Z kolumny plutonowej rys. 34. } Pluton czołowy przechodzi w tyraljery odrazu, tylne plutony podążają w prawo i lewo rozwijając tyraljerę od skrzydeł wewnętrznych.
4. Z kolumny sekcyjnej rys. 35. }

198. W jedną stronę.
Dowódca kompanji komenderuje:
„Cała n-ta kompanja w prawo (lewo) w tyraljery!
Dowódcy plutonów komenderują w razie potrzeby:
„Kierunek lewo (prawo) skrzydłowa sekcja wzdłuż prawego (lewego) skrzydła środkowego plutonu!“ lub
„Łączność w lewo (prawo)!“

Grajkowie.

200. Jeden trębacz przy dowódcy kompanji, resztę do plutonów; używa się ich do łączności wzrokowej. Por. str. 73.

C. Posiłki.

tel. 204.

Służą do:

1. Przedłużenia linii ogniowej. 2. Zgęszczenia linii. 3. Osłony skrzydeł. 4. Przeprowadzenia szturmu lub kontrataku.	}	Od celu w jakim mają być użyte zależy miejsce ich umieszczenia.
206 5. Poderwania naprzód zatrzymanej linii. 6. Zaopatrzenia pierwszej linii w amunicję.		

Głównym zadaniem jest:

Zasilenie linii ogniowej we właściwej chwili; skąd wypływa konieczność:

1. Zachowania odpowiedniej niezbyt wielkiej odległości od pierwszej linii.

2. Nie narażania posiłków na niepotrzebne i przedwczesne straty.

3. Utrzymywania stałej łączności między posiłkami, dowódcą kompanii i pierwszą linią (można wystawić, o ile tego potrzeba posterunki łączące, lub obserwatorów).

Miejsce. 204.

Zależy od celu do jakiego posiłki mają być użyte i sytuacji (n.p. komp. walcząca w związku z innymi oddziałami ma zwykle posiłki za środkiem, kompania walcząca samodzielnie lub oparta jednym skrzydłem ma posiłki zwykle za odsłoniętym skrzydłem. względnie dla ochrony skrzydeł wysyła miejsce oddziały np. sekcje).

Skrzydła:

muszą być zawsze zabezpieczone: nie tylko u oddziałów walczących w pierwszej linii; odpowiedzialny za to dowódca oddziału.

Odległość:

od linii ogniowej zależy:

1. Od położenia bojowego.

2. Od terenu:

a) jeśli teren nie przejrzysty—może być mniejszą.

b) jeśli teren przejrzysty—musi być większą.

Sposób posuwania się posiłków naprzód: 205

1. Przystosowuje się do terenu.

2. Za osłonami mogą posiłki posuwać się w szyku zwartym i krokiem dowolnym.

3. Mniejszymi oddziałami.

4. W terenie otwartym:

a) w „szyku luźnym”.

b) także skokami.

c) otwarte miejsca ostrzeliwane przez artylerję mogą posiłki przebiegać pojedynczo lub małymi oddziałami.

5. Dopuszczalne jest posuwanie się skokami.
6. Dla wyzyskania osłon terenowych można nałożyć drogi.
- Dowódca posiłków. 206.
1. Musi obserwować walkę i położenie w pierwszej linii.
 2. Musi mieć stałą łączność z dowódcą kompanji.
 3. Reguluje zgęszczanie pierwszej linii zależnie od wskazówek dowódcy kompanji.
- Zasilanie linii ogniowej.
- I. Przez przedłużenie:**
1. Przedłużenie ze zgęszczeniem części skrzydła.
 2. Przedłużenie skrzydła bez jego zgęszczania.
 3. Posiłki dobiegając do linii ogniowej pytają głośno o celownik.
- Reg.niem.226
- II. Przez zgęszczenie:**
1. Należy oznaczyć część linii, która ma być zgęszczoną lub
 2. oznaczyć luki, w które mają wejść posiłki;
 3. Trzeba przeciwdziałać skłębieniu się linii.
 4. Posiłki zgęszczające nie powinny przeszkadzać strzelcom w linii.
 5. Posiłki zgęszczające dobiegając do linii pytają głośno o celownik.
 6. Po zgęszczeniu utworzyć natychmiast nowe związki taktyczne (sekcje, plutony).
- Reg.niem.227
- Dobry sposób szybkiego tworzenia nowego podziału na sekcje: „czterech w lewo, reszta w prawo! — sekcja Kłoca!“ Od lewego prawego skrzydła kompanji (plutonu).

D. Łączenie, zbiórka, ordynek.

Łączenie 185.
Zbiórka 186.
187.
Ordynek 188.

} 209

} Zasady: patrz str. 11. 94.

Zbiórka na
jeden pluton:
Reg. niem.
230.

Można nakazać zbiórkę na jeden pluton:

N.p: „Zbiórka na 3. pluton“:

1. Plutony łączą się w sobie, można połączyć
 2. tworząc kolumnę plutonową, jedno i drugie.
 3. wybierając najkrótszą drogę.
- Obok dowódcy kompanji.

Cała kompanja:
187.209.

1. W spoczynku (prawe skrzydło naprzeciw dowódcy komp.)

N-ta kompanja—zbiórka; („Zbiórka—biegiem marsz!“)

2. W marszu za dowódcą kompanji:

„N-ta kompanja, zbiórka. („Zbiórka—biegiem marsz!“)

a. Oficerowie i żołnierze kierunek na dowódcę kompanji.

b. Roty, sekcje, plutony łączą się za dowódcami plutonu, którzy doprowadzają je zwarte do dowódcy kompanji. Zbiórka „biegiem“ por. str. 94.

c. (reg. niem. 231.) Plutony w czasie marszu należy podzielić na sekcje, wyznaczyć sekcyjnych i tp.

d. Miejsca w zwartej kompanji zajmują plutony w miarę tego jak nadchodzą, bez względu na swoją poprzednią numerację.

W celu przy-
wrócenia
pierwotnej
organizacji

188.

Zbiórka dozwolona w każdej formacji.
Dla przywrócenia pierwotnej organizacji wy-
daje się przed lub po zbiórce komendę:

„N-ta kompanja ordynek“

Rozkazy: „N-ta kompanja zbiórka w or-
dynku!“ (45)

„N-ta kompanja zbiórka w kolumnie plu-
tonowej! — (biegiem marsz!) — („Ordynek!“)

E. Walka kompanji.

I. Zasady ogólne.

1. Długość odcinka kompanji:

a) W ataku zależy od rodzaju walki i sy-
tuacji bojowej.

b) W obronie: większa, niż w ataku.

2. Dowódca kompanji:

W związku bataljonowym:

a. Otrzymuje rozkazy od dowódcy bataljonu.

b. Wypełnia je samodzielnie; jednakowoż
w ramach całości.

c. Kierownictwo kompanją powinien utrzy-
mać w ręku.

d. Wydaje rozkazy dowódcom plutonów, ka-
rabinom maszynowym i sekcijnym.

5. Miejsce jego tam, skąd najłatwiej; kiero-
wać akcją całej kompanji.

6. Kieruje uzupełnieniem amunicji.

Dalsze obowiązki patrz str. 133.135.

3. Atak:

1. Kompanja posuwa się naprzód, walcząc
o przewagę ogniową (zneutralizowanie dzia-
łania ognia przeciwnika).

Moment

szturmu:

2. Po uzyskaniu przewagi nad nieprzyjacielem.

II. Przed walką: 1. dowódca kompanji powinien:

195.

a. zważać na teren.

199.

b. zorientować się w sytuacji } wyjść lub wyjechać przed komp.

2. O ile dowódca kompanji oddali się chwilowo od kompanji, dowództwo obejmuje najstarszy oficer i maszeruje we wskazanym kierunku lub za dowódcą (zależnie od polecenia).

3. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo poniesienia dotkliwych strat, dowódca pozostaje przy kompanji.

Poruszenia kompanji i szyk przed walką zależą od:

a. terenu,

b. działania artylerji nieprzyjacielskiej,

c. konieczności jak najdłuższego utrzymania w rękę władzy nad kompanją.

III. Na polu walki.

45. W przewidywaniu długotrwałych walk formuje się 4-ty pluton z nadliczbowych podoficerów i starszych żołnierzy jako też z wyszkolonych (w obsłudze K. M. i granatników, w rzucaniu granatów ręcznych, w oddziałach szturmowych i t. p.) szeregowców. Pluton ten pozostaje w odwodzie w celu utrzymania niezmnieszonej siły bojowej kompanji.

Przed rozstrzygającą walką można sformować osobny pluton z wyborowych podofice-

rów i szeregowców pod osobistymi rozkazami dowódcy kompanji.

A. Walka ruchowa.

- Reg. niem. [460. 1. O ile zwarta kompanja nie jest ubezpieczoną, a nie ma potrzeby dać rozkazu rozwinięcia jej w tyraljery, dobrze jest w kierunku nieprzyjaciela rozwinąć słabą, luźną linię tyraljerską.
- Rozwinięcie linii tyraljerskiej: Zależy od: a. długości przydzielonego odcinka, b. celu walki.
- Karabiny maszynowe 196. 208. Plutonu lekkich karabinów maszynowych używa się stosownie do ich właściwości; użycie ich reguluje dowódca kompanji piechoty. (por str. 92.)
- Instr. kar. 33. Celność L. K. M. jest wyborną na odległość szturm.
- " 90. Ciężkie K. M. współdziałają z piechotą z pozycji wysuniętej z tyłu lub na boki; kierowanie ogniem ciężkich K. M. należy do dowódcy plutonu K. M.
- " 95.
- " 112. Do prowadzenia walki na dużą odległość używa się ciężkich K. M.
199. Żądaniu dostarczenia obsługi lub tragarzy dla K. M. musi się zawsze uczynić zadość.
- Do utworzenia pierwszej linii tyraljerskiej wydziela się małą ilość strzelców we większości wypadków; zaleca się to szczególnie:
- a. w boju wstępnym, gdy
 - b. sytuacja nie jasna;
 - c. decyzja dowództwa nie znana.

2. Cała kompanja odrązu rozwinięta w tyraljery skazana jest:

1. Od początku na obcą pomoc,
2. tudzież na pomieszanie związków taktycznych.

Jednakowoż, jeśli zachodzi potrzeba rozwinięcia całej kompanji, dowódca kompanji nie powinien się wahać.

3. Kompanja walcząca w związku:

A. Oba skrzydła w związku z innymi kompanjami:

206.

1. Rozwija się 1—2 plutony	} w obrębie odcinka przeznaczony dla potrzeby pierwszej linjy.
2. Zgęszcza się w miarę	

B. Jedno skrzydło odsłonięte:

- 205, 207. a. Obserwacja i ubezpieczenie wolnego skrzydła.
211. b. Unikać pomieszania związków i skłębienia.

4. Kompanja walcząca samodzielnie powinna:

- Rg. niem. 464. 1. a. Możliwie do ostateczności zachować posiłki.
- b. Obserwować oba skrzydła.
- c. Unikać pomieszania związków (por. 211.)

2. Po rozpoczęciu walki:

199. a. Rozwinąć luźną linję tyraljerską,
206. b. następnie wzmacniać ją:
1. w celu zasilenia linji ogniowej

Rg.niem. 4⁵ 1. 2. uzupełnienia strat;
c. dowódca kompanji powinien być bardzo ostrożnym z wysłaniem do pierwszej linii ostatniego posiłkowego plutonu.

5. Obrona.

Instr. kar. m. 121. 1. Ustalić zarys linii obronnej.
2. Wybrać w porozumieniu z oficerem karab. masz. stanowiska dla K. M.. K. M. są w obronie główną podstawą długotrwałego oporu piechoty.

B. Walka pozycyjna.

II. Zasady ogólne.

Zadania kompanji 210. 212. 1. Wynikają z zasad własnych dla plutonu i sekcji por. str. 76.77.
2. W swoich oddziałach szturmowych, złożonych z najlepszych żołnierzy, posiada kompanja specjalnych bojowników, których używa się do atakowania tych miejsc, gdzie można spodziewać się najsilniejszego oporu nieprzyjaciela.
3. Kompanji można użyć do małych nie daleko w pozycje nieprzyjacielkie wnikających przedsięwzięć zaczepnych, jak do zdobywania wysuniętych naprzód punktów pozycji nieprzyjacielskich, zagrażających własnemu stanowisku, zdobywania strażnic, gniazd strzeleckich i t. p.

II. Atak.

Przygotowanie 1. Poznanie i zaznajomienie żołnierzy z własnymi pozycjami

218. 2. Poznanie i ząznajomienie z pozycjami nieprzyjacielskimi na podstawie:
- szkiców pozycji,
 - zdjęć lotniczych,
3. Oznaczenie poszczególnym częściami kompanji dróg i celów, które mają być osiągnięte za pomocą:
- szkiców,
 - rozkazów.
212. 4. przygotowanie pozycji nieprzyjacielskich od szturmgu ogniem,
- miotaczów grana-
[tów
 - min
 - karabinów ma-
[szynowych
- } zwykle koniecznie tam, gdzie nie było przygotowania artyleryjskiego.
217. 5. Zaopatrzenie wszystkich oddziałów we wielką ilość granatów ręcznych.
6. Przydzielenie saperów z ładunkami, materiałem wybuchowymi, i t. p.

Wytyczne
podziału
kompanji:

Wypływają z zadania, siły, zarysu i innych właściwości pozycji nieprzyjacielskiej.

Ogólne wy-
tyczne 211.

- Nie tworzyć szerokich fal (t. zw. szturmowych) składających się z całego plutonu, gdyż te z powodu braku ugrupowania w głąb:
 - powodują z góry pomieszenie związków,
 - Ograniczają „ wpływ dowódców plutonów i sekcji.
- Natomiast korzystnem jest:
 - ustawianie plutonów obok siebie i
 - wyznaczenie im odcinka pozycji nieprzyjacielskiej, który ma być zaatakowany.

3. Uregulować liczbę plutonów biorących udział w przedsięwzięciu.

4. Zorganizować i sformować w każdym poszczególnym wypadku odpowiednio do jakości zadania.

5. Zostawić na wszelki wypadek jeden pluton przy sobie; pluton ten może służyć jako posiłki do walki wręcz.

Atak. 213.

Forma posuwania się (linja luźna, gęsta, pojedynczo, jeden za drugim, w rowach w otwartym polu) zależy od:

- a. Terenu.
- b. Stanu przeszkód nieprzyjacielskich.
- c. Własnego stanowiska wypadowego.

Stanowisko
wypadowe:

1. Przykopy.
2. Rowy równoległe do pozycji przeciwnika.

Cechy ataku:
214.

1. Charakter falowy:
 - a. oddziały szturmowe głównie z pierwszą falą.
 - b. „ posiłkowe.
 - c. „ saperskie
 - d. „ robotnicze
 - e. „ łączące.

215.

2. Dystanse w głąb możliwie małe, aby nieprzyjacielski ogień zaporowy nie odciął poprzednich oddziałów.

3. Łączności z oddziałami sąsiednimi nie należy zbytnio przestrzegać.

Granice ude-
rzenia 216.

1. Zna każdy żołnierz.
2. Poza cel: tylko patrole.
3. Do celu stanowczo dotrzeć.
4. Oczyszczenie zdobytych rowów pozostawić żołnierzom posuwającym się z tyłu.

**Karabiny
maszynowe.**

Instr. K. M.

123.

1. K. M. tak przy ataku, jak przy szturmie otwierają nagle z tylnych lub bocznych stanowisk ogień flankowy na broniącą się jeszcze piechotę nieprzyjacielską i na nieprzyjacielskie K. M.

124.

K. M. przydzielone do szturmującej piechoty muszą działać przy wdarciu się do nieprzyjacielskiej pozycji, przy braniu punktów oporu i t. p.

125

Idącym z tyłu falom szturmowym przydziela się K. M.

126.

Po osiągnięciu celu muszą K. M. działać w odpieraniu ataków.

132.

Dowódca kompanji piechoty reguluje użycie plutonu K. M.

III. Obrona.

A. Ogólne zasady wyływają nazad dla plutonu i sekcji.

Instr. K. M.

123.

B. Karabiny maszynowe. por. str. 135; ponadto:

W linii przedniej umieścić tylko niezbędną ilość K. M. tak, aby opanować ogniem najważniejsze części przedpola.

132.

1. L. K. M. jest główną bronią odporną przeciw szturmom na stanowiska piechoty.

2. O miejscu umieszczenia L. K. M. rozstrzyga dowódca kompanji piechoty.

3. L. K. M. można przydzielać również do posiłków.

134. 4. Żądać stałego utrzymywania gotowości ogniowej.

5. Często zachodzi konieczność umieszczania K. M. w innym miejscu w nocy, a w innym we dnie.

IV. Środki.

Miotacz granatów. 219.

Wbudowuje się go za stanowiskiem wypadowem lub w drugiej linii tak, aby ostrzeliwał pozycje nieprzyjacielskie możliwie z flanki.

Lekki gwin-
towany mio-
tacz min ma 220.

Używa go się zwykle tuż przed szturmem. podobne zastosowanie.

Mały miotacz ognia 221.

Używa się go do flankowego zdobywania rowów i strażnic.

1. Przy zdobywaniu rowów zalewa się je przed wtargnięciem piechoty strumieniem ognia z flanki.

2. Przy zdobywaniu strażnic miotacz z tyłu lub z boku; piechota wiąże z frontu ogniem karabinowym obsadę strażnicy.

Ogólne: Nigdy bez współdziałania piechoty, która zawsze musi na czas wykorzystać sukcesy tego środka walki.

Armatki i e-
choty 2 2.

I. Zadania: Ze stanowisk piechoty ostrzeliwują na niewielkie odległości blizkie, trudne do rozpoznania, niewielkie, przez własną artylerję dla powyższych właściwości nie ostrzelane cele; a więc:

- a. działa okopowe
- b. karabiny maszynowa
- c. urządzenia flankowe
- d. stanowiska celnych strzelców.
- e. wozy pancerne i t. p.

II. Charakterystyka: 1. Wielka ruchliwość.
2. „ celność.
3. Konieczność ciągłego zmieniania pozycji.

III. Używać można tak w ataku, jak i w obronie.

Piechota musi dostarczyć sił pomocniczych.

III. Bataljon.

103. 1. Bataljonem dowodzi się rozkazami.
105. 2. Jednolite ruchy całego bataljonu są wyjątkowe (tylko dla małych przesunięć).
- Rg.niem.223. Zapowiedź komend dla całego bataljonu:
„Bataljon“ a więc:
488. „Bataljon—marsz!“ „Bataljon—stój!“
105. 4. Jednolite ruchy całego bataljonu wykonuje się krokiem dowolnym; ruchy te niepowinny być przedmiotem musztry.

1. Ustawienie.

- Rg.niem.234. Szyk, odstępy i dystanse poszczególnych kompanji według chwilowego położenia i miejsca.
Kolumna w głąb w kolumnach kompanijnych*)

*) Reg. Musztry ze stycznia 1917. Komenda legionów.

Rg. niem. 234.	Kolumna w głąb w kolumnach plutonowych*)
„	Masa.
„	Masa w kolumnach kompanijnych.
por. 103.	Masa w kolumnach sekcyjnych.
•	Masa w rozwiniętych.
•	Szyk rozwinięty.
	Można użyć każdego innego szyku.
104.	Kompanje karabinów maszynowych ustawa się w nakazanym szyku, odstępie i dystansie, obok, pomiędzy, albo za kompanjami.
W związku pułkowym	Pułk ustawia się według zasad dla bataljonu.
106.	
107.	Kompanje karabinów maszynowych stają: a. oddzielnie przy bataljonach b. złączone obok, między, lub za bataljonami według rozkazu dowódcy pułku.

2. Równanie i łączność.

W miejscu.	W prawo.
Rg. niem. 237.	
W marszu.	W kolumnie w głąb w kolumnach plutonowych: w prawo.
	W kolumnie w głąb w kolumnach kompanijnych: do środkowego plutonu.

*) Nazwa analogiczna do nazw w powyższym regulaminie (nieoficjalna).

3. Marsz.

105. | 1. Tylko nieznaczne przesunięcia.
2. Zawsze dowolnym krokiem.

4. Bataljon zwarty.

Poruszenia,
przesunięcia
i zmiany kie-
runku.
Rg.niem.240.

1. Marsz w przód i w tył. (por. 105).
2. Zmiana kierunku marszu przez zwrot.
3. Zmiana kierunku marszu przez oznaczenie nowego punktu kierunkowego.
4. Zmiana kierunku marszu przez zachodzenie sekcjami. | nakomen-
dę dowód-
5. Zmiana kierunku marszu przez zachodzenie kolumnami. | cy baonu
6. Zachodzenie sekcjami w kierunku skrzydła na komendę dowódcy baonu.

Zmiany formacji.

I. Z kolumny w głąb:

Przejście w „masę”,

Rozkazy.

a. Z kolumny w głąb w kolumnach plutonowych.

1. „Masa w przód na prawo (lewo) !“*) (od-

*) Są to rozkazy, a nie komendy; każda inna forma tych rozkazów możliwa, jak możliwe i wszystkie inne szyki (por. 103). Wyżej wymienione zmiany formacji nie powinny być przedmiotem musztry.

stępy — N. — dystanse kroków). Czołowa kompanja stoi w miejscu, dowódcy innych kompanij podprowadzają swoje kompanje na prawo (lewo) od kompanji czołowej.

2. „Masa wprzód!“ („odstępy — n—kroków — dystanse — n—kroków.) Czołowa kompanja w miejscu, druga na prawo, następne na lewo od czołowej.

3. „2 Kompanja w przód na lewo, 3. i 4., wprzód na prawo—Masa!“ („Odstępy—n—kroków — dystanse — n—kroków!“)

b. Z kolumny w głąb w kolumnach kompanijnych.

1. „Masa w kolumnach kompanijnych wprzód na prawo (lewo) („Odstępy i t. d.).

2. „Masa w kolumnach kompanijnych wprzód! (odstępy i t. d.).

3. „2. Komp. wprzód na lewo, 3. i 4. wprzód na prawo!—

Masa w kolumnach kompanijnych! („Odstępy i t. d.“

II. Z „masy”

Przejścia w kolumny:

1. „Kolumna w głąb w kolumnach plutonowych na n-tą kompanję!“ („Dystanse n—kroków!“); oznaczona kompanja stoi w miejscu inne wchodzi za nią; kompanje na prawo od wskazanej kompanji przed kompanjami z lewej strony.

2. Z masy w kolumnach kompanijnych.

„Kolumna w głąb w kolumnach kompanijnych na n-tą kompanję!“ („Dystanse i t. d.“)

5. Ugrupowanie bataljonu.

Przy ugrupowaniu bataljonu jadą dowódcy kompanji cwałem najkrótszą drogą na wyznaczone miejsca i oczekują tam swoich kompanij; o ile sytuacja bojowa nie pozwala na użycie konia, podprowadzają swoje kompanje na wyznaczone miejsca.

A. Zasady ogólne.

1. Ugrupowanie zależy od sytuacji.
 2. Należy zawsze wykonywać teren.
 228. 3. Kompanje maszerują najkrótszą drogą.
 225. Po zatrzymaniu biorą broń do nogi i przyjmują postawę „spocznij“.
 5. Dowódca bataljonu wyznacza:
 - a. front.
 - b. kompanję, na którą bataljon ma się ugrupować;
 - c. daje dyspozycje, co do zachowania się;
 - d. dalsze uszykowanie.
- Regul. niema. O zarządzeniach decyduje sytuacja.
Od sytuacji zależy czy:
226. 1. Wszystkie kompanje wysyła się do pierwszej linii,
 2. czy uszykuje je się w głąb w kilku liniach.

B. Grupowanie.

- W miejscu: 225. Bierze się dystanse podczas marszu na wyznaczone miejsce.
- W marszu: Na czołową kompanję, która pozostaje na razie kompanją kierunkową.

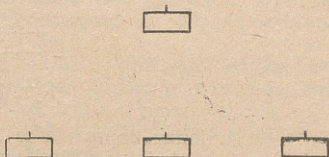
Z kolumny
marszowej
Sposoby u-
szykowania:

224.

Najprościej skośnym marszom czół kompanji.

Bardzo liczne:

1. Jedna kompanja w 1. linji, trzy w drugiej linji. Rys. 37.

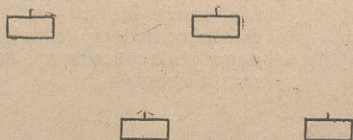
Rys. 37.

2. Dwie kompanje w 1. linji,

dwie w schodzie na pra-
wo (lewo) lub dwie
w schodzie w kierunku
skrzydeł zewnętrznych.

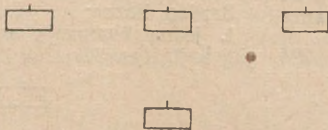
} Rys. 38.

} Rys. 40.

Rys. 38.

3. Trzy kompanje w pierwszej linii, jedna w drugiej. Rys. 39.

Rys. 39.

4. Jedna kompanja w 1. linii,
dwie w 2. linii na prawo lub lewo lub
" " " " w schodzie na skrzy-
dłach zewnętrznych,
jedna w 3. linii za pierwszą.

5. dwie kompanje w pierwszej linii,
inne za kompanjami z pierwszej li-
nii stosownie do położenia i rozporządza-
łości miejsca *).

Odstępy
i dystanse.

Zasady.
Rg. niem. 299.

227.

1. Dwa oddziały nie mogą się znaleźć w te-
samej wiązce pocisków (w razie ognia kara-
binowego lub szrapnelowego).

2. Zwarty bataljon w żadnym wypadku
nie może się znaleźć w ogniu nieprzyja-
cielskim; należy jednak unikać niepotrzeb-
nego obchodzenia np. schodzenia przed cza-
sem z drogi.

*) Reg. niem. (299) przewiduje dystanse około 300 m o ile z powodu ukształtowania terenu zachodzi możliwość równoczesnego narażenia dwu oddziałów na działania jednej wiązki rozstrzału piechoty, lub na działanie jednego szrapnela.

228. 3. Dowódcy kompanji mogą zmienić nakazane odstępy i dystanse, o ile tego wymagają:

- a. okoliczności boju;
- b. właściwości terenu.

4. Formacje dla kompanji wybierają dowódcy kompanji na własną odpowiedzialność.

Miotacze

min.

233.

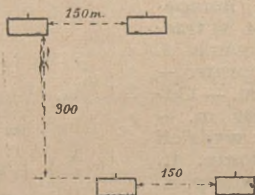
O ile zajdzie potrzeba użycia miotaczy min należy to możliwie wcześniej zarządzić, gdyż wiele czasu wymaga:

- a. wywiad stanowiska dla miotacza min,
- b. sprowadzenie ich,
- c. dostawa amunicji.

6. Przykłady: Rozkaz dowódcy bataljonu.

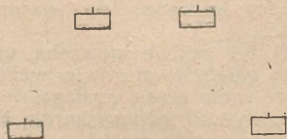
1. „Front na las na prawo od leżącej przed nami wsi. — Bataljon ugrupuje się na 1. kompanję w dwu liniach. — Kompanja 2. na prawo od 1. — Kompanja 3. i 4. w drugiej linii w schodzie w prawo. — Kompanja 1. maszeruje 500 m. wprzód i zatrzyma się; inne kompanje stosują do 1. komp. — Odstępy 150 m. — Dystanse 300 m. — Kierunek wieża kościelna! Maszerować!”

Wykonanie:

Rys. 40.

2. „Ugrupować się na 3. kompanję — W dwu liniach! — Kompanja 2. na lewo od 3. — W drugiej linii kompanja 1. i 4. w schodach na skrzydła zewnętrzne. — Kompanja 1. na lewo! Kompanja 4. na prawo! Front wzdłuż szosy! Maszerować! „(Odstępy n-kroków! dystanse n-kroków!)”

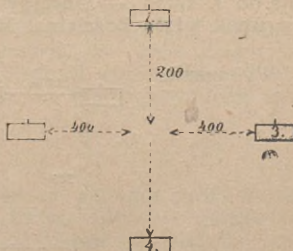

Rys. 40.

3. Bataljon w związku pułkowym otrzymuje rozkaz przygotowania się do spotkania oddalonego jeszcze przeciwnika; otrzymuje odcinek 800 m. w prawo od toru, biegnącego w kierunku nieprzyjaciela.

Rozkaz dowódcy bataljonu:

1. Kompanja maszeruje na wprost — równoległe do toru w odległości 400 m. od niego. — 2. i 3. kompanja w drugiej linii, 2. kompanja obok toru, 3. kompanja w schodzie 400 m. od prawego skrzydła kompanji 1.—Kompanja 4. w trzeciej linii za kompanją 1. schodem 400 m. w prawo.— Dystanse linii 200 m. — Odstępy kompanji 400 m. — Kompanja K. M. wydzieli dwa plutony do komp. 1., jeden pluton do komp. 4. Dowódca komp. K. M. przy komp. 1. Miotacz min za komp. 4. Maszerować!

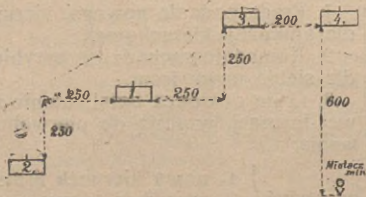
Rys. 41.

4. Bataljon stał w rezerwie; otrzymuje rozkaz wymaszerowania na pole bitwy i ugrupowania się za pierwszą linią; nie jest wykluczone zaatakowanie lewego skrzydła całości przez nieprzyjacielską kawalerję.

Rozkaz dowódcy bataljonu:

3. „Kompanja maszeruje w kierunku na wiatrak. —
 4. kompanja na prawo od 3. w pierwszej linii, odstęp 200 m — 1. kompanja w drugiej linii schodem w lewo.
 2. kompanja w trzeciej linii schodem w lewo od kompanji 1. — Odstępy i dystanse od pierwszej tudzież w drugiej i trzeciej linii około 250 m. — Kompanja K. M., obok kompanji 1. — Miotacze min za 4. komp. w dystansie 600 m. — Kierunek—kompanja 1. Maszerować!”

Uzasadnienie: Dwie kompanje do pierwszej linii dla decydującego wkroczenia; tylne oddziały maszerują tak, aby na wypadek ataku kawalerji mogły szybko przyjąć odpowiedni front i odeprzeć atak dla wzmocnienia siły ogniowej tych kompanji kompanja karab. masz. miotacze min ze względu na ich właściwości i na sytuację bojową umieszczone z tyłu. — Formacje, w jakich poruszają się kompanje, zależą od uznania dowódców kompanji. Po przyjsciu na właściwe miejsca, o ile bataljon nie porusza się wprzód, kompanje stają z bronią u nogi i przybierają postawę „spocznij“.

Rys. 42.

6. Bataljon ugrupowany.

A. Poruszenia.

228. normuje się przez podanie kierunku, który kompanja kierunkowa ma otrzymać.
- dystanse } mogą być zmieniane, zależne od okoliczności
odstępy } boju i właściwości terenu;
- formacje posuwania się } wybierają dowódcy kompanji na własną odpowiedzialność.
- Przejście do bitwy. }
1. Znaczenie kompanji kierunkowej traci } na znaczeniu.
2. Wymagania walki zyskują }
coraz więcej

B. Zmiany [kierunku marszu.

229. Przy nieznacznych zmianach }
1. Przez podanie nowego kierunku marszu dla kompanji kierunkowej.
2. Kompanje zachodzące przybierają każda dla siebie nowy front.
3. O ile dowódca bataljonu nie zarządzi nowej formacji wracają do pierwotnego uszykowania.
- Przy większych zmianach. } oznaczyć {
1. nowy kierunek marszu,
2. zarządzić nowe uszykowanie,
3. nową kompanję kierunkową.

C. Ściągnięcie bataljonu (Zbiórka).

- Rg.niem.244. | 1. Na oznaczoną kompanję lub na oznaczony punkt terenu.
2. Najkrótszą drogą.
3. Po przyjsciu na swoje miejsca stają kompanje z karabinem u nogi i przybierają postawę „spocznij!”

D. W bitwie.

- Pole bitwy *) | Jeśli bataljon w otwartym terenie znajdzie się w sferze ognia nieprzyjacielskiego najlepiej przyjąć szyk luźny. Zależy to jednak od każdorazowych warunków.
- Ogień artylerji, samolotów i t. p. | Jeśli ugrupowany (rozwinęty, rozciągnięty) bataljon znajdzie się w ogniu, dowódca kompanji na własną rękę powinni starać się zmniejszyć straty przez przyjęcie odpowiedniego szyku; najlepszy szyk luźny.

7. Walka bataljonu.

A. Zasady ogólne.

230. | 1. Bataljon o składzie czterech kompanji, kompanji karabinów maszynowych i oddziału lekkich miotaczy min jest przeznaczony do przeprowadzenia samoistnych zadań bojowych.
2. Zadania dowódcy bataljonu:
a. zapewnienie współdziałania wszystkich części bataljonu,

*) Pojęcie bardzo szerokie.

b. utrzymanie w czasie walki łączności z sąsiednimi odcinkami.

3. Miejsce jego:

a. za linią bojową, tam, skąd można dobrze obserwować przebieg walki i

b. gdzie można go łatwo znaleźć.

4. Łączność z kompanjami, z dowódcą pułku, z odcinkami sąsiednimi musi być zapewniona przez założenie sieci telefonicznej, przez łączników, patrole sygnalizacyjne i ordynansów bojowych.

Kompanje wyznaczają zwykle ordynansów bojowych; podoficerowie i żołnierze, odkomenderowani lub przeznaczeni do sztabu bataljonu, powinni być każdej chwili do dyspozycji dowódcy baonu.

W zapewnieniu łączności dopomaga dowódca bataljonu i jest za jej funkcjonowanie bezpośrednio odpowiedzialnym adjutant bataljonu.

5. Adjutant bataljonowy jedzie zwykle—aż do zetknięcia się z nieprzyjacielem—przy sztabie pułku (zależy to jednak od okoliczności i t. p.). Z chwilą rozpoczęcia bitwy należy adjutant do swego dowódcy, któremu zwykle przynosi rozkaz dowódcy pułku.

B. Przed rozpoczęciem walki.

Rozwinięcie
lub rozciągnięcie.

por. str. 191.

I. Z kolumny marszowej powinno być przystosowane do terenu i celu walki.

Rozwinięcie lub rozciągnięcie:

1. ułatwia rozsypanie się w tyraljery,

2. zwiększa siłę ogniową na wypadek niespodziewanego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

O ile czas
pozwala:
Rg. niem. 467.

3. zmniejsza straty.

II. Można przy rozwinięciu nałożyć nieco drogi n. p. dla rozwinięcia bataljonu w miejscu osłoniętym, w celu ukrycia przed wzrokiem nieprzyjaciela gotowości bojowej i t. p.

Rozkazy:

231. III. 1. Jeżeli sytuacja dostatecznie jasna wydawać rozkazy już przed rozpoczęciem bitwy wszystkim kompanjom jednocześnie.

237. 2. Równocześnie z rozkazem do rozwinięcia wydaje się zwykle rozkaz dla rozwinięcia taboru bojowego o ile dowódca pułku nie zarządził inaczej.

234. 3. O ile sytuacja pozwala, zarządza się założenie sieci telefonicznej.

4. Zarządzenie użycia miotacza min wydać możliwie wcześnie.

232. 5. Rozkaz dotyczący walki powinien wykluczać wszelkie wątpliwości i powinien zawierać:

- a. cel walki,
- b. cel ataku bataljonu,
- c. linię, do której ma się dotrzeć,
- d. związki sąsiednie,
- e. zadania każdej poszczególnej kompanji,
- f. Jasne dyspozycje użycia karab. maszynowych (ew. miotaczy min).

238. 6. Założenie punktu opatrunkowego można nakazać:

- a. gdy bataljon jest odosobniony,
- b. jeżeli wymaga tego chwilowa potrzeba.

Zarządzenie to jednak wydaje z zasady dowódca pułku.

C. Walka.

I. Walka ruchowa.

234. A. 1. Należy mieć stale wgląd w położenie linii przedniej i
2. utrzymywać z nią łączność za pomocą:
 - a. telefonu,
 - b. łączników,
 - c. ordynansów (gońców),
 - d. adjutanta,
 - e. o ile to możliwe za pomocą wzroku,
 - f. oddziałów sygnalizacyjnych.
 3. W każdej sytuacji bojowej zważać na ochronę skrzydeł.
 4. Dbać o dowóz amunicji i żywności.
235. 5. Odwody (przepisy dotyczące się dystansów i ruchów kompanii odwodowych analogicznie do przepisów dotyczących posiłków kompanijnych (por. str. 127).
239. 6. Dbać o zachowanie stałej łączności z dowódcą pułku i odcinkami sąsiednimi.

Reg. K. M.
119.

B. 1. Piechota nie powinna nigdy być pozbawioną pomocy karabinów maszynowych. Właściwość ciężkich k. m. umożliwia ubezpieczenie i ułatwia ugrupowanie się.

Wprowadzenia ich w linię bojową należy jak najdłużej unikać (por. str. 183). Postępują one za linią tyraljerską, wyzyskując teren i wymijając przeszkody. W chwilach stanowczych w ataku (gdy oddziały szturmujące

włargną do pozycji nieprzyjacielskiej, w obro-
nie, w pośclgu) muszą być na miejscu, aby
jak najszybciej działać.

Reg. K. M. 118. 2. Bataljon winien regulować i na czas
przysłać wodę i amunicję dla L. K. M.

92. 3. Dowódcy bataljonów muszą objaśniać
ofic. K. M. o sytuacji, zamiarach, dowództwa
i wydawać jasne i dobitne rozkazy, tyczące
się użycia K. M.

93, 94. 4. Dowódca K. K. M. do czasu ustawienia K.
K. M. przy sztabie baonu; przy zapoczątkowa-
niu bitwy proponuje sposób użycia K. M. i re-
gułuje działanie ciężkich K. M. (telefon, amu-
nicja, obsługa, sprzęt, ogień, zajęcie pozycji).

C. Adjutanta bataljonowego można uży-
wać do:

1. Dozorowania i regulowania służby łącz-
ności wewnątrz bataljonu (Por. str. 152), z do-
wództwem pułku i oddziałami sąsiednimi;

2. kontrolowania należytego funkcjonowa-
nia sieci telefonicznej;

3. przeprowadzenia ewentualnych blizkich
wywiadów;

4. w razie potrzeby należy wysyłać od
czasu do czasu adjutanta do dowództwa
pułku dla załatwiania pewnych ważniejszych
spraw, których telefonicznie ani pisemnie za-
łatwiać nie można, po rozkazy i t. p.;

5. baczenia na to, aby konie bataljonowe
trzymano, podprowadzano możliwie w ukry-
ciu za sztabem;

6. stałego czuwania nad prowadzeniem blis-
kich wywiadów taktycznych.

Rg.niem.460.

D. W związku:

Wyznaczyć kilku kompanjom równocześnie odcinki względnie zadania i wydać takie zarządzenia, aby w miarę możliwości jak najdłużej uniknąć pomieszania związków taktycznych (por. 211. i 231.).

E. Bataljon samodzielny:

Jeśli bataljon walczy samodzielnie lub ma pewne samodzielne zadanie do wypełnienia, lepiej wysyłać kompanje do walki kolejno (jedną a potem inne lub dwie naraz, a potem kolejno inne), aby możliwie długo dysponować całości jednostkami bojowymi.

II. Walka pozycyjna.

240.
Ugrupowanie.

A. Zasady ogólne.

W odcinkach pułkowych pożądane jest następujące ugrupowanie bataljonów:

jeden bataljon w pierwszej linii,
drugi „ w pogotowiu,
trzeci „ spoczywa w odwodzie.

Budowa stanowisk.
247.

Dowódca bataljonu w pierwszej linii kieruje budową stanowisk według planu dowódcy pułku.

Szkice sytuacyjne 259.

Prowadzi się i uzupełnia stale, aby mogły być do użytku oddziałów luzujących.

B. Obowiązki dowódcy bataljonu w pierwszej linii.

Główny obowiązek 241.

Bronić i utrzymać odcinek pułku przeciw atakom nieprzyjacielskim.

- W tym celu:
242, 243, 244, 245.
- I. Powinien się dowódca bataljonu poinformować dokładnie co do miejscowych za-
rządzeń dotyczących się użycia:
- artylerji,
 - środków alarmowych,
 - środków łączności,
 - karabinów maszynowych,
 - miotaczy min,
 - granatów,
 - armat okopowych,
 - armat piechoty,
 - użycia prądu elektrycznego i t. p.
242. II. Powinien sobie wydzielić:
- jeden lub kilka karabinów maszyn.,
 - odwód,
- aby przy ich pomocy wyrzucić natychmiast nieprzyjaciela z okopów w razie wtargnięcia.
243. III. Powinien dalej:
- A. dozorować i utrzymać w porządku:
- służbę,
 - ruch i łączności,
- aby na wypadek niebezpieczeństwa:
- rozpocząć na czas ogień zaporowy artylerji,
 - zaalarmować wszystkie części bataljonu i
 - zawiadomić:
- pogotowia,
 - odwód,
 - dowódcę pułku,
 - sąsiednie odcinki.
244. B. pozostawać w stałym kontakcie z oficerem łącznikowym artylerji, który:
- utrzymuje łączność z dowódcą artylerji odcinka,

b. udziela objaśnień w sprawach artyleryjskich,

c. przesyła artylerji żądania dowódcy bataljonu.

Uwaga: Meldunki od podkomendnych muszą przychodzić na czas, aby dowódca bataljonu mógł szybko skierować niszczący ogień na chwilowe cele (grupy robotników, oddziały luzujące i t. p.), o ile tego nie zarządził już obserwator artylerji.

245.

C. Często kontrolować:

a. pogotowie alarmowe) wszystkich

b. „ gazowe) części baonu.

246.

D. Stałe zaznajamiać się:

a. z urządzeniem stanowisk nieprzyjacielskich, aby

b. wiedzieć dokładnie o wszystkich zmianach

przy pomocy wywiadów, punktów obserwacyjnych itp.

Dowódca bataljonu odpowiada dalej:

248.

a. za utrzymanie w dobrym stanie złożonych w okopach zapasów:

1. amunicji,

2. żywności.

249.

b. za stan zdrowotny swego oddziału (pomaga mu w tem lekarz bataljonowy).

C. Obowiązki dowódcy bataljonu będącego w pogotowiu.

I. Zadania:

252.

A. W razie wtargnięcia nieprzyjaciela do przedniej linii wyrzucić go w bezwzględny kontratak.

B. W razie ataku nieprzyjacielskiego wspólnie z kompanjami robotniczymi obsadzić przynajmniej najważniejsze punkty linii i stanowisk tyłowych dopóki nie nadejdą odwody.

254. C. Być przygotowanym do akcji w sąsiednich odcinkach (dowódca bataljonu będącego w pogotowiu musi poznać sąsiednie odcinki).

II. W celu spełnienia tych zadań należy:

253. 1. dokładnie podzielić siły bataljonu,
2. rozważyć wszelkie możliwości,
3. omówić je z podkomendnymi.

III. Zasady ogólne:

251. A. W wypadkach, gdzie chodzi o udzielenie pomocy linii przedniej, stosować się w większości do zarządzeń alarmowych dowódcy pułku.

B. Stale informować się o przebiegu walki w linii przedniej i wydawać pewne zarządzenia.

252. C. W razie wtargnięcia nieprzyjaciela do przedniej linii nie czekać na wezwanie.

D. Samodzielność dowódcy bataljonu będącego w pogotowiu nie powinna być zbyt ograniczoną zarządzeniami alarmowymi dowódcy pułku.

D. Obowiązki dowódcy bataljonu spoczywającego w odwodzie.

Dowódca	I. a. odświeżenie ciała i ducha,	} swego ba-
taljonu.
dba o:	b. opatrzenie ryszunku i	
255.	broni,	
	c. dalsze wykształcenie w	
256.	1. zakresie walki pozycyjnej kompanii,	
	2. przygotowaniu ataków w szerszym za-
kresie w łączności z ciężką artylerją,	
257.	3. prowadzeniu walki ruchowej.	
258.	II. Możliwość łatwego zaalarmowania swego
bataljonu dla ewentualnego użycia we włas-
nym lub innym odcinku.	

IV. Pułk.

1. Pułk zwarty.

105. 1. Pułkiem dowodzi się rozkazami.
2. Zbiórkę i małe przesunięcia według zasad przepisanych dla bataljonu (por. str. 143).
- Rg.niem. 246. I. Ustawienie.
247. 1. O ile o ustawieniu pułku nie decyduje teren lub wzgląd na nieprzyjaciela, ustawia się bataljony z reguły w kolumnach w głąb:
a. obok siebie z odstępami i na dystans 30 X,
b. w szachownicę (odstępny te same),
c. w każdej innej formacji.
106. i 103. 2. Kompanje karabinów maszynowych:
a. oddzielnie przy swoich bataljonach } według
b. złączone obok } bataljo- } rozkazu
c. za } nami } dowódcy
pułku.
Porównaj str. 142.
- Rg.niem. 247. Dowódca pułku 25 kroków przed środkiem
pułku.
248. II. Przy poruszeniach można w razie potrzeby wyznaczyć bataljon kierunkowy.

Rg.niem.249. | III. Grupowanie pułku według zasad ustalonych dla bataljonu.

Przy poruszeniach rozwiniętych bataljonów w związku pułkowym można poszczególnym pododdziałom podawać osobne kierunki marszu.

2. Pułk w walce.

259. | Pułk nadaje się szczególnie do przeprowadzania pewnych określonych zadań bojowych przez:

1. swój skład,
2. zwartość korpusu oficerskiego.
3. jednolitość wykształcenia.

A. Walka ruchowa.

1. Zasady ogólne.

Podział od-
cinka 259.

1. Odcinek bojowy, przypadający pułkowi dzieli się między bataliony tak, aby bataliony miały możliwość uszykowania się w głąb.

2. Z reguły należy prawie zawsze zostawić przed rozpoczęciem walki jeden bataljon zwarty w odwodzie.

3. Przy wysyłaniu w bój bataljonów przestrzegać zasad odnośnie do karabinów maszynowych i lekkich miotaczy min:

1. nie powinno się całkowicie odbierać bataljonom wysłanym w bój kompanji K. M., ani miotaczy min,
2. czy i ile kompanji K. M. pozostawić w rezerwie zależy od sytuacji i celu walki.
4. Wydać na czas duży sprzęt saperski.

II. Służba łączności.

261. | 1. Sieć telefoniczną i inne połączenia z:
| a. bataljonami | możliwie szybko
| b. dowództwem brygady | założyć i uregu-
| c. artylerią | lować połączenie
| 2. Zapewnić sobie możność obserwacji.

III. Najważniejsze zadania dowódcy pułku.

260. | 1. Utrzymanie związku:
| a. w działaniach bataljonów,
| b. bataljonów z sąsiednimi oddziałami,
| 2. śledzenie biegu wypadków składających
| się na całość akcji,
| 3. udzielanie na tej podstawie potrzebnych
| wiadomości bataljonom,
| 4. troska o należyte postępy bojowe w od-
| cinku pułku,
| 5. rychłe dostrzeganie momentów niepew-
| ności,
| 6. celowe przedsięwzięcie środków zapo-
| biegowczych,
| 7. natychmiastowe wykorzystanie pomysł-
| nych okresów walki,
| 8. zapewnienie sobie zdobytych sukcesów.

B. Walka pozycyjna.

(Por. 263—268).

A. Zasady ogólne.

- | 1. Plan budowy stanowisk obronnych spo-
| rządza dowódca pułku: plan ten ma służyć za
| podstawę rozdziału pracy w budowie stanowisk.

III. Urządzanie specjalnych kursów (dla niższych dowódców, oddziałów szturmowych, miotaczy min itp.).

C. Tabor bojowy.

Dowódca pułku urządza i dogląda prowadzenia taboru bojowego na czas marszu i walki.

Kuchnie polowe. 262. a. W czasie marszu wszystkie kuchnie polowe za pułkiem pod dowództwem jednego z oficerów prowiantowych.

b. W razie grupowanie pułku zajeżdżają kuchnie na odpowiednie miejsce; droga powinna być wolną.

Dowódca taboru odpowiedzialny za:

1. utrzymanie łączności z pułkiem,
2. podprowadzenie kuchen.

Wozy lek-
kich K. M.
Z bataljona-
mi w czasie
marszu idą:

1. W czasie marszu za kompanjami,
2. po wyładowaniu za bataljonami.

1. Wózki amunicyjne (o ile czas pozwala wydaje się z nich żołnierzom w razie grupowania do walki amunicję).

2. Wozy ze sprzętem saperskim (sprzęt wydaje się na rozkaz).

3. Wozy sanitarne.

Wozów nie można ustawić w żadnym wypadku na drodze. Wozy sanitarne służą do urządzenia pułkowego punktu opatrunkowego według zarządzeń dowódcy pułku.

V. Walka.

1. Zasady ogólne.

Na wojnie udają się tylko rzeczy proste (2).

Walka wymaga:
110. 109.1.

W czasie ćwiczeń bojowych 112.

1. Szybkiej i pewnej decyzji,
 2. umiejętności przystosowania się do każdorazowego położenia,
 3. myślących, przyzwyczajonych do samodzielności dowódców i samodzielnych strzelców.
- Nie wolno wytwarzać szablonu.

A. Żołnierz.

Obowiązkiem jego jest:

Przep.wyszk. piech. *)
w czasie wojny z r. 18.

1. Pomimo trudów, marszów i niedostatków okazać w bitwie odwagę i siłę woli, samodzielnie myśleć, działać i umieć przystosować się do każdorazowego położenia,
2. być w stosunku do siebie bezględnym,
3. być śmiałym i ufny w swe siły, sprawnym,
4. odpornym na trudy i zahartowanym.
5. Żołnierz musi mieć zahartowane nerwy, aby mógł pomimo długotrwałych walk spełniać należycie obowiązki strzelca i bojownika,

*) Ausbildungsvorschrift f. d. Fusstruppen im Kriege.
r. 1917 i 1918.

Powinien
wiedzieć

tamże;

6. że niebezpieczniej jest uciekać z powodu tchórzostwa, niż trwać na stanowisku,

7. że, jeśli czuje, iż go opuszczają siły duchowe i zawodzą nerwy, winien brać przykład i wzór z oficerów i

8. że, jeśli oficerów już niema, to w każdym oddziale są podoficerowie i dzielni ludzie, którzy za wzór zachowania się w ogniu służyć mogą.

Tamże.

9. Żołnierz nie powinien odłączać się od swego oddziału, a jeśli odłączy się od kompanii wskutek warunków boju powinien:

a. przyłączyć się do najbliższego oddziału,

b. słuchać nowych przełożonych,

c. po bitwie przy najbliższej sposobności wrócić do kompanii i

d. wykazać się, gdzie przebywał.

Staje się
winnym
tchórzostwa:

1. jeśli nie będąc rannym pozostanie bez powodu za oddziałem,

2. jeśli bez wyraźnego rozkazu odprowadza rannych z pola walki,

3. jeśli pod jakimkolwiek pozorem opuszcza bez powodu plac boju.

B. Przełożony.

I. Zasady ogólne.

Przep. wyszk. piech. 7.

Jako nauczyciel:

powinien dokładnie opanować materiał.

Jako wychowawca:

I. powinien zyskać miłość i zaufanie podwładnych przez:

1. ciągłe staranie się o podwładnych,

2. sprawiedliwość,

3. świadomą celu i silną wolę,
4. osobisty przykład, a nie zbytnią łagodność, miękkość i ustępliwa.

II. Powinien poznać swoich podwładnych i rozumieć właściwości ich charakteru, a na ludzi moralnie słabszych oddziaływać wszystkimi środkami wychowawczymi i dyscyplinarnymi.

III. Powinien pobudzać wartości moralne i cnoty żołnierskie swych podwładnych,

IV. wyrabiać i utrzymywać w nich przekonanie, że walczą za najświętsze dobra i

V. wpływać na podwładnych w tym duchu, że w najcięższym położeniu trzeba wytrwać, a wszelkie trudy i niebezpieczeństwa przezwyciężyć.

II. Podoficer.

Przep.wyszk.
piech. 12.
Powinien:

Sekcja w polu jest drużyną; sekcyjny jest drużynowym.

1. wychowywać swym bezpośrednim, ciągłym wpływem podwładnych w obowiązkości i wyrabiać w nich wysokie poczucie czci żołnierskiej,
2. być wzorem osobistego męstwa, samodzielności, stanowczości i ostrożności,
3. pomagać oficerom,
4. zastąpić ich w razie potrzeby.

III. Oficer.

Zadania:
Rg.niem.266.

1. Jest wzorem dla podwładnych.
2. Działa na nich przykładem osobistym.

3. Utrzymuje karność i dyscyplinę.
4. Pomimo najcięższych trudów i strat prowadzi oddział do zwycięstwa.
5. Jest przyjacielem, doradcą i opiekunem podwładnych.
6. W czasie pokoju powinien hartować ciało i ducha i przygotowywać się do wojny.

A. Dowódca plutonu.

Jest: | 1. Bezpośrednim dowódcą swych podwładnych w bitwie.
Przep.wyszk. | 2. Pomocnikiem dowódcy kompanji w służbie wewnętrznej i zewnętrznej.
piech. 11.

Powinien: | 1. Znać każdego podwładnego, a mianowicie:

a. wiek,	}	walka
pozycyjna
ułamia
poznanie.
b. zawód,		
c. stosunki osobiste i do-
mowe,		
d. charakter,		
e. właściwości fizyczne i
duchowe:		

2. podnieść ducha i umieć wykazywać przedsiębiorczość i zamiłowanie do pracy.

Ponadto por. str. 81.

B. Dowódca kompanji.

Dbao: | 1. gospodarkę
2. wyżywienie
3. stosunki zdrowotne | kompanji.

W służbie ostry, lecz sprawiedliwy, utrzymuje zapał wojenny, pobudza uczucia patriotyczne, dobiera sobie i wychowuje podoficerów.

Ponadto por. str. 119.

C. Wyżsi oficerowie.

Przep. wysz. piech. 9. 10.	Wspomagają doświadczeniem i radą podwładnych oficerów; rozkazem i wskazówkami, przykładem osobistym, ciągłą uwagą, kontrolą, troską o podwładnych prowadzą swoje oddziały do zwycięstwa.
----------------------------------	--

2. Dowodzenie.

A. Dowódcy.

Dowódcy wszystkich stopni. 114.	I. Wydają rozkazy i komendy: 1. z takiego miejsca i 2. w takiej postawie	}	jakie odpowiadają warunkom rzeczywistego boju.
Rg. niem. 263.	II. Powinni oszczędzać siłę podwładnych sobie oddziałów, aby móc w razie potrzeby żądać od nich największego napięcia siły dla osiągnięcia zwycięstwa.		
206.	III. Tworzą jak najszybciej nowe związki taktyczne w razie pomieszania się oddziałów we walce.		

B. Miejsca dowódcy.

I. W marszu jeśli należy spodziewać się zetknięcia z nieprzyjacielem.

Rg. niem. 277.	A. Jak najdalej na przodzie; a więc, zasadniczo przy przednich częściach straży przedniej. 1. Dowódca (o ile ma konia) porusza się skokami od miejsca do miejsca (wyjeżdża także przed szpicę, o ile zachodzi potrzeba);
----------------	---

2. dba o to, aby go zawsze można było łatwo odnaleźć w celu doręczenia ewentualnych meldunków.

B. Obok dobrych punktów obserwacyjnych powinien:

- a. zejść z konia,
- b. obserwować szklami;

I. przez obserwację osobistą uzyskuje:

1. pojęcie o zachowaniu się nieprzyjaciela,
2. pojęcie o zachowaniu się sąsiednich oddziałów,
3. orientację w otoczeniu.

II. Przez to może:

1. na czas i celowo wydać odpowiednie zarządzenia,
2. wziąć wcześniej od nieprzyjaciela inicjatywę w swoje ręce,
3. własnym oddziałom zaoszczędzić niepotrzebnego obchodzenia,
4. wykluczyć przedwczesną decyzję podkomendnych dowódców.

C. Zwołać na czas podwładnych dowódców w celu wydania im rozkazów.

II. W czasie walki.

Rg. niem. 278.

A. Wyżsi dowódcy:

1. za linią w takim miejscu, z którego mogą mieć wgląd w stosunki własnych oddziałów,
2. w miejscu, gdzieby ich można łatwo odnaleźć,
3. w miejscu, gdzieby ich nieprzyjaciel nie mógł łatwo zauważyć.

279.

B. Dowódcy w pierwszej linii:

1. powinni mieć możliwość obserwacji przedpola,

2. powinien mieć możliwość obserwowania sytuacji u nieprzyjaciela,
3. powinien mieć zapewnioną łączność z bezpośrednio przełożoną komendą i
4. z podkomendnymi dowódcami;
5. w ogniu zejść z konia,
6. zająć stanowisko niewidoczne dla nieprzyjaciela, dające jednak możliwość obserwacji.

Zmiana

- miejsca: utrudnia utrzymanie łączności;
- Rg. niem.278.
 1. bez powodu zmieniać miejsca nie należy,
 2. w razie zmiany miejsca, postarać się o to, aby rozkazy i meldunki, wysyłane do dawnego stanowiska, dochodziły na nowe.

III. *W* razie zwycięstwa i w razie odwrotu.

W razie
zwycięstwa

w pierwszej linii
wszyscy dowódcy:

Rg. niem.296.

zasadniczo przy swoich oddziałach.

W razie
odrotu:

wyżsi dowódcy:

Rg. niem.297.

1. wydają pierwsze zarządzenia i
2. o ile są pewni, że zarządzenia zostaną wykonane,
3. odjeżdżają w czas na tyły, aby przygotować dalsze dyspozycje.

C. Decyzja dowódcy.

Przed po-
wzięciem de-
cyzji:

należy przeprowadzić wywiad:

Rg. niem.281.

1. sytuacji u nieprzyjaciela,
2. „ terenu.

Ostateczna
decyzja:

będzie często możliwa dopiero po rozpoczęciu walki (por. str. 199).

D. Dowódcy zwracają baczna uwagę!

Wszyscy: Rg. niem.283.	na 1. Porządek. 2. Łączność i związek z innymi oddziałami. 3. Współdziałanie podległych im oddziałów.
Wyżsi dowódcy;	baczą szczególnie na to, aby nie wypuścić z ręki kierownictwa podwładnymi oddziałami.
Dowódcy niżsi:	1. dążą do tego, aby po wypełnieniu zadania połączyć się z oddziałem, do którego należą; 2. a jeśli to chwilowo niemożliwe oddają swe oddziały do dyspozycji najbliższej komendy.
O wszystkich ^o ważniejszych spo- strzeżeniach: Rg. niem.284.	meldować przełożonym, podawać podwładnym dowódcom i podać sąsiednim, o ile spostrzeżone wydarzenia mogą mieć znaczenie.

E. Dowódcy oddziały wują na tok walki:

Rg. niem.293.	A. Za pomocą określonych zleceń: na czynności, użytych w pierwszej linii, oddziałów.
294.	B. Za pomocą rezerw: 1. mogą punkt ciężkości walki przenieść w dowolne miejsce, 2. przedsięwzięć odpowiednie środki zapobiegawcze, jeśli dostrzegą gdziekolwiek niepewną sytuację lub wahanie się (por. 260. 204), 3. wykorzystują pomyślne okresy walki i powodują rozstrzygnięcie.

F. Odwód.

- Rg. niem.294. | 1. Nie powinien być za słaby,
2. należy unikać rozrywania związków taktycznych (por. 204. 184).
3. we większych związkach można odwodowi wyjątkowo przydzielić artylerję.
- Walka pozyc. 242. | 4. Bataljon wydziela stale rezerwę i jeden lub kilka karabinów maszynowych (por. str. i p. 242).
5. Pułk (por. str. 162. i p. 259. 240.).
- Ustawienie odwodu 295. | 1. tam, gdzie należy rozstrzygnięcia oczekiwać, lub tam, gdzie się je chce sprowadzić,
2. jeśli sytuacja nie zupełnie wyjaśniona, najlepiej za środkiem, lecz tak, aby niepotrzeba było wykonywać przesuwania oddziałów w ogniu nieprzyjacielskim.
- Ponadto: | 3. zależnie od terenu i sytuacji ogólnej. (por. 204).

G. Samodzielność

jest jedną z największych zalet dowódcy, o ile łączy się z poczuciem odpowiedzialności.

- Złe pojęta: Rg. niem.304 | 1. jeśli dowódca przedsięwzięcie coś samowolnie bez względu na całość akcji,
2. jeśli nie wykonuje skrupulatnie dawanych rozkazów,
- Obowiązkiem podkomendnego jest: | 3. jeśli niesłuchanie rozkazów usprawiedliwia swemi zapatrywaniami.
1. zmienić rozkaz, lub nawet nie posłuchać go,
2. lecz natychmiast meldować o tem przełożonemu.

Gorzej jest:
Gdzie wynik
walki waha
się:

1. O ile wydający polecenie (rozkaz) nie mógł dostatecznie przewidzieć stosunków, lub
2. jeśli wydarzenia uprzedziły rozkaz.

Za niewykonanie lub za zmianę rozkazu ponosi podwładny pełną odpowiedzialność.

Zaniedbać lub zapomnieć czegoś, niż pomylić się w wyborze środków.

nie należy obawiać się bezwzględnego użycia podwładnych oddziałów.

H. Bezpośrednio przed rozpoczęciem bitwy.

Front.
Rg. niem.286.

1. O ile to możliwe ustalić front oddziału *),
2. jeśli oznaczony przed bitwą front okaże się fałszywym rozwijać nowe linje w dobrym froncie.

Należy być
ostrożnym:
Rg. niem.285.
Błędem jest:

1. przy podziale sił w celu ich użycia, jednakowoż
2. przeznaczać zbyt małe siły do przeprowadzenia zadania.

I. Rozciągłość i uszykowanie wgłęb.

Zależy od:
Rg. niem.287.

1. celu walki,
2. terenu,
3. tego, czy oddział walczy samodzielnie, czy w związku,
4. tego, czy oddział atakuje, czy broni się,
5. tego, czy chodzi o zatrzymanie nieprzyjaciela przez krótki czas,
6. rodzaju walki (pozycyjna, czy ruchowa),
por. 197, 211, 215, 226, 240.

*) Odnosi się to głównie do walki ruchowej.

Rozciągłość
frontu zależy
od:

1. własnych sił i zamiarów,
2. rozciągłości frontu nieprzyjacielskiego,
3. tego, czy oddział walczy samodzielnie,
czy w związku.

Rg. niem. 288.

Słabe siły bardzo rozciągnięte:

1. walczą grupami,
2. wykorzystują teren,
3. umacniają go.

Jeśli skrzydła
są oparte:
1. oba skrzy-
dła:

Rozciągłość i uszykowanie zależy od roz-
porządkalnej przestrzeni (na skrzydłach bagna,
rzeki, lasy lub inne oddziały) Sił zachowanych
w odwodzie można użyć jedynie do fronto-
wego ataku.

Rg. niem. 289.

2. Jedno
skrzydło:

mniej krępuje:

Rg. niem. 290.

Dla osłony skrzydła nieopartego: uszykować
się wglęb.

Oddział wal-
czący samo-
dzielnie:
236.

Dobrze jest uszykować się w schodach
w kierunku zewnętrznego skrzydła.

najmniej skrępowany.

Dbać o osłonę skrzydeł.

W razie
braku osłon
terenu.

Rg. niem. 299.

Tylne rzuty: najmniej 300 m. dystansu, aby
dwie linje nie znalazły się równocześnie w tej
samej wiązce strzałów, lub sferze działania
jednego szrapnela.

Ten wzgląd odpada jednak, jeśli tylne linje
mają wejść w linję przednią, jeśli sytuacja
bojowa wymaga innego uszykowania, lub jeśli
linje są okopane.

J. Napad ogniowy.

Rg. niem. 300.

Nagły ogień całych oddziałów może działać
bardzo zgubnie na nieprzyjaciela.

Im bliżej, tem większy skutek.
Patrz str. 116.

K. Walki nocne

- Rg. niem.298. | utrudniają kierownictwo szczególnie we
większych związkach.
należy: | 1. dokładnie je przygotować,
| 2. zastosować jak najprostsze formy,
| 3. oddziały utrzymać w surowej dyscyplinie.
- Roboty sa-
perskie: | powinny być wykonane jak najciszej.

L. Złożenie obciążenia

- Rg. niem.301. | podnosi sprawność i wytrzymałość i oszczę-
Wyjąć | dza sił żołnierza.
z tornistrów: | amunicję i żelazne porcje i włożyć do chle-
baków.

Żołnierz
zachowuje: | płaszcz, namiot, menażkę przyczepia ją do
pleców, taśmę od chlebaka, manierkę, chle-
bak, łopatkę, karabin, bagnet, ładownice i ma-
skę gazową (por. 107).

- Mają prawo
zarządzić: | 1. wszyscy dowódcy samodzielnych oddzia-
łów;
| 2. w związku wszyscy dowódcy od do-
wódcy pułku w górę, o ile sądzą, że podległe
im oddziały w pełnem obciążeniu nie będą
mogły wykonać zadania.

Oddziały
spoczywają: | z bronią złożoną w kozły, o ile na to po-
Rg. niem.302. | zwala sytuacja bojowa.

- Pełny rynsz-
tunek bo-
jowy: | hełm stalowy, karabin, bagnet, ładownice, ło-
patka, 2 worki, w każdym po cztery granaty ręcz-
ne trzonkowe i większa ilość granatów owalnych;

worki są przewieszane przez szyje, końce związane taśmą na plecach; w każdym worku cztery próżne worki na piasek, duży sprzęt saperski z trzonami średniej długości, przymocowany do pasa trzonami do góry; maska gazowa w puszcze, chlebak i manierka.

Wożenie

tornistrów: jest ważnem udogodnieniem i podnosi sprawność marszową;

- Sł. p. 311.
1. dozwolone jedynie w wyjątkowych wypadkach i mniejszych oddziałach;
 2. słabszym ludziom można ulżyć zabierając część ich ładunku na wozy, o ile ładunek wozów na to pozwala;
 3. w każdym wypadku należy z tornistra wyjąć amunicję i porcję żelazną.

3. Uzupełnianie amunicji.

A. Dowódcy wszystkich stopni • obowiązani są do:

- Sł. p. 466.
1. celowej gospodarki amunicją
 2. starania się o uzupełnienie jej w stosownym czasie,
 3. do wykorzystania wszystkich środków aby:
 - a. wojskom, znajdującym się w boju, dowieść amunicję,od posiadania lub braku której zależy częstokroć los dnia.

B. Dostawa amunicji.

- Sł. p. 467.
- Dostawę amunicji normuje:
1. w obrębie korpusu dowództwo korpusu (komenda generalna).
 2. w obrębie samodzielnej dywizji dowództwo dywizji.

- W razie bitwy: podciąga się kolumny amunicyjne bliżej, częściowo aż na pole bitwy; zarządzenie to wydaje;
1. dowództwo korpusu,
 2. „ samodzielnej dywizji.
- Wrazie większej bitwy: dowódcy kolumn amunicyjnych podciągają je na pole walki nawet bez osobnego rozkazu.
- Po każdej walce meldować:
- Śl. pol. 468.
 1. czy amunicję uzupełniono,
 2. czy i dlaczego uzupełnienie było niemożliwe.

C. Przed rozpoczęciem walki.

- Śl. pol. 476.
 1. Należy całkowicie lub częściowo rozdzielić zawartość wózków amunicyjnych między żołnierzy.
- S pol. 472.
 2. Szybkie napełnienie pustych wózków amunicyjnych zarządza dowódca bataljonu.
 3. Dopóki nie nadejdą wozy pociągu amunicyjnego powinno się uzupełniać amunicję z wózków amunicyjnych wojsk stojących w tyle.
 4. Wózki amunicyjne wydają amunicję każdemu oddziałowi, który jej zarządza bez względu na związek.
- Uwaga: Zaleca się zużywać w boju amunicję w następującym porządku:
1. luźne naboje (z kieszeni, chlebaka i t. p.),
 2. z lewej ładownicy,
 3. z tornistra (strzelec kładzie się na lewym boku; sąsiad z lewej strony otwiera, o ile nie jest za daleko, prawą ręką tornister i wyjmuje naboje ze schowka),

4: naboje z prawej ładownicy należy zachować na te momenty boju, kiedy sytuacja wymaga największego natężenia szybkości ognia.

D. W czasie walki.

I. Amunicję uzupełnia się:

- Sł. P. 471. 1. wedle możności przez wstępujące do linii ognia posiłki,
2. przez złożenie zapasu amunicji na stanowiskach, jeśli przewidzianem jest dłuższe pozostawanie w linii ognia;
3. należy odbierać amunicję od rannych i zabitych.
- Wyjątkowo: 4. można podesać amunicję przez oddzielnych żołnierzy z oddziałów nie znajdujących się w linii bojowej,
- Bez osobnego rozkazu: Nie wolno posyłać po amunicję ludzi z pierwszej linii bojowej.
- St. pol. 471. 5. dowódcy oraz sami żołnierze powinni uzupełniać amunicję przy każdej sposobności.
- Brak amunicji: Oddziały powinny posiadać nie tylko przepisaną ilość amunicji, lecz możliwie najwięcej.
- St. pol. 471. melduje się z linii ognia za pomocą znaków, sygnałów chorągiewkami, znaków ręką, czapką, telefonicznie i t. p.

II. Wózki amunicyjne.

- Sł. pol. 472. | Wydają amunicję każdemu (por. str. 179).
- Stanowisko: | uzupełnionych wózków amunicyjnych we-

Napełnienie:	<p>dług wskazówek dowódcy wózków amunicyjnych (podoficera):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zakryte możliwie blisko oddziałów walczących, 2. w nagłych wypadkach bez względu na straty zarządza na czas dowódca bataljonu
Wyżsi dowódcy:	<p>powinni dbać o wczesne uzupełnienie amunicji oddziałów stojących w boju; przydzielają oni oddziałom poszczególne wozy z kolumny amunicyjnej piechoty:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. na prośbę dowódców oddziałów, b. z własnej inicjatywy.
Zabezpieczenie dostawy.	<p>Dopóki nie nadejdą wozy kolumny amunicyjnej, powinni dowódcy oddziałów starać się o zabezpieczenie dostawy amunicji z wózków amunicyjnych oddziałów stojących w tyle.</p>
Normalna dotacja amunicji:	<p>Wózek amunicyjny ma około 16 000 naboji (przy kompanjach w sile 150 ludzi wypada 64 naboji na człowieka).</p> <p>przy kompanjach w sile 150 ludzi przypada na karabin 354 naboji, a mianowicie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 90 w obu ładownicach, 30 w schowku tornistra, 30 w kieszeniach (chlebaka, tornistra), 64 we wózku amunicyjnym (po rozdzieleniu chowa się do kieszeńi, bluzy, spodni, płaszczu, do chlebaka), <p>140 w kolumnach amunicyjnych.</p>
	Razem 354.

III. Karabiny maszynowe.

- Sl. pol. 474. | 1. podprowadzają swe saneczki amunicyjne podczas boju aż do linii ognia,
2. puste skrzynki i taśmy odsyła się jak najprędzej i napełnia na nowo z wózków amunicyjnych,
3. pluton amunicyjny uzupełnia amunicję z wozów amunicyjnych piechoty.
- Zapas amunicji do pis-
toletów: | wozu się na wózkach amunicyjnych oraz
Sl. pol. 475. | w kolumnach amunicyjnych.

IV. Karabiny maszynowe przy piechocie.

A. Zasady ogólne.

- Instr. K. M. | 1. K. M. jest bronią piechoty; oficerowie
88. | K. M., karabinowi i obsługa muszą wależyć w ścisłym związku z piechotą.
2. Pożądane jest, by dowódcy plutonów i karabinowi wyszkolili się na dowódców plutonów i sekcji w piechocie.
132. | 3. Wszyscy oficerowie, podoficerowie i zdolniejsi żołnierze piechoty winni umieć obsługiwać karabiny maszynowe tak własne jak i zdobyte.
- Instr. K. M. | 4. L. K. M. jest lżejszy, niż ciężki K. M.;
89, 90. | używa się ich w obrębie plutonu piechoty, w którego skład w czasie walki wchodzi i między, które należy je z zasady rozdzielać.
196. | 5. Użycie i współdziałanie L. K. M. z plutonami reguluje dowódca kompanii piechoty (por. str. 133).
- Instr. K. M. | 6. L. K. M. uzupełnia ciężki K. M. tam,
89. | gdzie potrzeba wielkiej ruchliwości.

- Instr. K. M. 2. 7. Ciężkie K. M. wchodzi w skład bataljonu piechoty (por. str. 152).
- „ 89. Ciężki K. M. ma na większe odległości większą dokładność strzału niż L. K. M.
- „ 91. Używa się go na większe odległości i do strzelania ponad własne oddziały, przeważnie z pozycji wysuniętej ku tyłowi i na boki; jeśli w wyjątkowych wypadkach trzeba ciężkie K. M. wysunąć na przednie linie, to posuwają się one łącznie z piechotą.
- Oddziały celnych strzelców K. M.:**
- Instr. K. M. 5. utworzone z kilku (zazwyczaj 3. komp. K. M.) specjalnie wyszkolone, stoją do dyspozycji naczelnego dowództwa dla wzmocnienia sił bojowych piechoty.

B. Dowództwo.

- Przy sztabie pułku:** jest oficer K. M., który z ramienia dowódcy pułku ma stałe nadzór nad wszystkimi sprawami dotyczącymi K. M. wewnątrz pułków.
- Instr. K. M. 1.
- Komp. K. M.:** są kompanjami wchodzącymi w skład bataljonów.
- Instr. K. M. 2.
- L. K. M.:** wewnątrz kompanji są plutonem kompanji.
- Rozkazy:** do użycia K. M. (jasne i dobitne) wydają dowódcy pułków i bataljonów dowódcom K. M. *), objaśniają sytuację i cel walki, zaś dowódcy kompanji piechoty regulują użycie L. K. M.
- Instr. K. M. 92.

*) Kompanji ciężkich karabinów maszynowych.

224.	Ustawienie, odległość i dystanse K. K. M. od innych kompanji zarządza dowódca bataljonu.
Instr. K. M.	Zdjęcie K. M. z wozu zależy od sytuacji,
97.	od zamiarów dowódcy, od terenu i ognia.
„ 95.	Kierownictwo ogniem L. K. M. należy do dowódców plutonów piechoty.
	Kierownictwo ogniem ciężkich K. M. należy do dowódców plutonu K. M.
Dowódca pułku:	nie powinien w zasadzie odbierać wysłanemu w bój bataljonowi całkowicie ciężkich K. M.
259.	
W walce pozycyjnej:	patrz str. 138.

C. Użycie K. M.

I. W ataku.

1. Przed rozpoczęciem ognia.

Przed zajęciem pozycji ogniowej:	1. Karabiny i amunicja jak najdłużej na wozach,
Instr. K. M.	2. jak najdłużej używać dróg.
97.	3. Ciężki K. M. powinien się nieść złożony tak długo, jak długo teren i ogień nieprzyjacielski na to pozwala.
	4. K. M. rozebrać jeśli potrzeba,
	a. zmienić niespostrzeżenie pozycję,
	b. przenieść K. M. w obliczu wroga.
	5. K. M. zdejmuje się z wozu szybko i cicho,
	6. w linii tyraljerskiej powinien K. M. o dróżniać się jak najmniej od otoczenia.

Zajmowanie pozycji:	w rowach, lejach granatnich, w zabudowaniach i na drzewach.
Inst. K. M. 58.	
Pozycja ogniowa:	zasadniczo osłonięta przed wzrokiem nieprzyjaciela.
Inst. K. M. 99.	
Tarcze ochronne:	w otwartym terenie łatwo zdradzają pozycję K. M.
Szczególnie korzystne:	
lustr. K. M.	1. pozycje, które pozwalają na możliwia najdłuższe wyzyskiwanie ognia bez narażania własnej linii tyraljerskiej (ciężki K. M. umożliwia strzelanie ponad własną linią, por. 183).
100.	
„ 89.	2. pozycje, z których można strzelać ogniem flankowym.
„ 101.	
Odstęp między K. M.:	najmniej 20 kroków; decyduje: <ol style="list-style-type: none"> a. cel walki, b. teren.
Nie rozdziela się zwykle:	plutonu ciężkich K. M. (por. Instr. K. M. 61).
Pamiętać należy:	
Instr. K. M.	1. że strzelać z K. M. należy wtedy, kiedy się to opłaca,
102.	2. że zaraz po otwarciu ognia należy osiągnąć skutek,
	3. że do wdania się w walkę potrzebny jest: <ol style="list-style-type: none"> a. wybór odpowiedniej chwili, b. celu nadającego się do ostrzeliwania.
W walce pozycyjnej:	

2. Walka ogniowa.

Działanie ognia K. M. jest w krótkim czasie niszczące:

Instr. K. M.	1. na blizkie i średnie odległości (L. K. M. na blizkie por. 183).
103.	2. w razie nagłego otwarcia ognia.

Wymaga się: | 1. zimnej krwi,
2. biegłości w strzelaniu,
3. karności ognia.

3. Posuwanie się.

L. K. M. | łącznie z piechotą w linii (por. str. 92).

Ciężki K. M. | za linią lub w pierwszej linii (por. str. 184.).
Sposób po- |
suwania się: | zależy od sytuacji i terenu (por. str. 184.).

L. K. M. | zmienia pozycje na rozkaz dowódcy plu-
tonu piechoty (por. str. 93).

Ciężki K. M. | przed posuwaniem się skokami komenda:
Inst. K. M. 59.

„Zmiana pozycji!” (wyładowanie, pod-
ni sienie ramion podstawy, schowanie
naboi w skrzynce).

„Skok!” (ujęcie K. M.).

„Biegiem marsz!” (bieg jak najszyb-
szy; K. M. nie wolno pod żadnym wa-
runkiem zostawić).

5. Szturm.

(patrz str. 138 i p. Instr. K. M.).

II. W obronie.

(patrz str. 135 i str. 138 p.).

D. Uzupelnienie amunicji K. M.

Każdy do- | bez rozkazu starać się o uregulowanie dos-
wódca ma | tawy wody i amunicji dla K. M., aby pierwsza
obowiązek: | linja była stale zaopatrzoną.
Inst. K. M. 110.

W walce pozycyjnej:
Inst. K. M. 111.

K. M. w pierwszej linii powinny mieć najmniej 3000 naboji gurtowanych na każdy K. M.; inne zależnie od zadań walki najmniej po 5000.

Zapasy odnawia się:
Główny pułkowy skład amunicji K. M.
O ile dostawa amunicji wozów uniemożliwiona lub utrudniona:
Inst. K. M. 113.

ze składów amunicyjnych przy kompanii i bataljonie, znanych wszystkim żołnierzom.

podlega oficerowi K. M. przy sztabie.

zabrać ze sobą jak największy zapas amunicji (por. str. 181).

(Ponadto patrz str. 182.)

5. Lekkie miotacze mln przy piechocie.

W walce pozycyjnej:
219, 220.

Użycie w walce ruchowej por. 233 i str. 139. wbudowuje się:

1. za stanowiskiem wypadowem, lub
2. w drugiej linii.

Tak, aby mogły strzelać ogniem flankowym. Używać ich można w obronie i ataku ostrzeliwuje się na krótko przed szturmem miejsca przeznaczone poszczególnym oddziałom do uderzenia).

6. Inne środki pomocnicze.

Miotacze granatów:
219.

przydziela się po kilka każdemu oddziałowi szturmującemu.

Małe miotacze ognia:
221.

używa się ich głównie przy flankowem zdobywaniu rowów nieprzyjacielskich i strażnic. Zasady użycia patrz str. 139.

Armatki piechotki: 222.	<ol style="list-style-type: none"> 1. po starannem rozpoznaniu powinny otworzyć nagły ogień; 2. z jednego miejsca mają zwykle tylko jedno zadanie do spełnienia; 3. bardzo często ściągają na siebie silny ogień artyleryjski; 4. zasady użycia i charakterystyka (patrz str. 139).
-------------------------------	---

7. Wykorzystanie terenu.

Wywiad terenu: Rg. niem.305.	<ol style="list-style-type: none"> 1. jest koniecznym dla możliwie najlepszego wykorzystania jego wartości; 2. nie powinien jednak być powodem takiego zwolnienia tempa akcji bojowej, któreby mogło wpłynąć ujemnie na jej wynik.
Zapoczątkowanie walki:	powinno być możliwie tak przygotowane, aby nieprzyjacielowi utrudnić w nie wgląd.
Wykorzystanie terenu: Rg. niem.309.	<ol style="list-style-type: none"> 1. nie powinno być powodem osłabienia związku między poszczególnymi oddziałami. 2. powinno umożliwiać i ułatwiać ponowne uszykowanie i przywrócenie porządku.
Otwarty teren: Rg. niem.307.	powoduje zwiększenie dystansów i odległości między oddziałami i wczesne zastosowanie szyku luźnego w celu zmniejszenia strat.
Zakryty teren:	umożliwia zmniejszenie odległości i dystansów i długie przetrzymanie oddziałów w szyku zwartym.
Otwarta płaszczyna:	dla ataku niedogodna.

8. Marsz na plac bitwy.

A. Zasady ogólne.

Jeśli drogi | skracają się długość kolumn w ten sposób,
równomier- | że jedną drogą maszerują dwie kolumny
nie szerokie: | obok siebie.

Rg. niem. 317.

Jeśli oddziały | należy wczas zbadać miejsca, które kolumny mają się posuwać.

posuwają się | poza drogami:

Rg. niem. 319.

Jeśli przejeżdża | dla uniknięcia zamieszania wskazać, po której stronie kolumn piechoty ma przejechać; w razie potrzeby przebiega piechota między lukami w kolumnie artylerji.

B. W razie zatrzymania się.

Rg. niem. 318.

1. Drogi powinny być wolne:

a. karabiny powinny stać na samym skraju drogi, o ile wogóle ustawia się je na drodze;

2. tabor bojowy pozostaje na drodze.

316.

2. Dla skrócenia kolumny marszowej:

a. przejść do kolumn krótszych a szerszych (n. p. kolumny w głąb str. 142.);

b) jeśli zanosi się na rozciągnięcie: ustawić kilka kolumn marszowych obok siebie.

Ubezpieczyć:

wszystko według potrzeby.

C. W pobliżu nieprzyjaciela.

Następuje: Rg. niem.315.	1. rozwinięcie, 2. rozciągnięcie, 3. rozsypanie.
-----------------------------	--

I. Rozwinięcie.

Jest to:	przejście z kolumny marszowej do szerszych formacji; oddziały pozostają zwarte.
Stosuje się:	dla a. skrócenia kolumn w marszu, b. spoczynku; nie należy zarządzać rozwinięcia, jeśli zachodzi możliwość przeoczenia momentu wystąpienia oddziałów do walki; zabiera wiele czasu i absorbuje wiele sił.

II. Rozciągnięcie.

Jest to:	przyjęcie szerszego frontu przez rozłożenie kolumny marszowej na kilka kolumn:
Sposoby:	a. oddziały maszerują ekscentrycznie (wachlarzowato); b. oddziały posuwają się w kolumnach marszowych; c. przygotowuje się konieczne dla celów walki uszykowanie w głąb; d. rozciągnąć można także zebrane, ściągnięte oddziały.

III. Rozsypanie.

Jest to:	uszykowanie oddziałów do walki przez tworzenie szyków luźnych.
----------	--

Można naka-
zać:

1. oddziałom już rozciągniętym,
2. oddziałom w kolumnie marszowej,
3. oddziałom zebranych — ściągniętym.

IV. Grupowanie oddziałów przed walką.

O tem decy-
duje:
Rg. niem. 321.
większe
związki:

1. przypuszczalny kierunek posuwania się;
 2. obserwacja } nieprzyjacielski.
 3. ogień }
- ustawia się oddzielnie.

9. Atakowanie.

Unikać:
Rg. niem. 321.
albo:

- odkrytych, otwartych płaszczyzn,
- a. zarządzić posuwanie słabemi, luź-
nemi linjami,
 - b. siły główne umieścić tam, gdzie o ile
możności dojście zakryte.

A. Oddziały.

Rg. niem. 327.

1. muszą być przeniknięte wolą parcia
wprzód i
2. wyprzedzenia swych sąsiadów;
3. jeśli dalsze posuwanie nie możliwe, po-
winny utrzymać za wszelką cenę zdobyte sta-
nowiska.
4. zatrzymują się najdalej za najbliższą
osłoną,
- 5: nadbiegające posiłki porywają je znowu
wprzód.

Odparte od-
działy:

Łączność:

6. z dowódcami w tyle:
 - a. za pomocą telefonu,

- b. sygnałów,
- c. gońców pieszych i konnych.

7. Ponadto za pomocą znaków umówionych, raket i samolotów.

B. Posuwanie się aż do chwili otwarcia ognia.

Rozpoczyna się:

Rg. niem.326.

Zasadniczo:

utworzeniem linii tyraljerskiej.

powinno się podejść jak najbliżej nieprzyjaciela bez otwierania ognia.

Moment otwarcia ognia w ataku zależy:

1. od terenu,
2. od działania ognia nieprzyjacielskiego,
3. od wartości moralnej oddziałów.

Rg. niem.332.

334.

Rozwinąć natychmiast silne linje, jeśli teren i przygotowanie artyleryjskie pozwala na skryte podprowadzenie strzelców na odległości skutecznego ognia;

podprowadzać luźne, rzadkie linje, jeśli trzeba przechodzić szerokie, otwarte przestrzenie.

Ponadto co do ugrupowania:

Linje podchodzą, aż do pewnego stanowiska, gdzie łącząc zgęszczają się; dopiero po połączeniu się otwiera się zwykle ogień; przedtem strzelcy kryją się.

93. porównaj str. 193. i walce pozycyjnej str. 93.

C. Posuwanie się po otwarciu ognia.

Rg. niem.335.

1. Oddziały pomagają sobie ogniem, aż do zbliżenia się na odległość szturm.

- Rg. niem. 336. 2. Oddziały walczą o przewagę ogniową; osłabnięcie przewagi ogniowej można poznać:
- po osłabnięciu ognia nieprzyjacielskiego;
 - po małej jego skuteczności (pociski lecą za wysoko);
3. oddziały posuwają się skokami (por. str. 191);
339. 4. zajmują możliwie szybko te objekty terenu, które mogą służyć jako punkty wyjścia dalszego ataku i
- wzmagają z nich ogień, tudzież
 - umacniają je;
340. 5. w terenie górzystym mogą oddziały tylne przestrzeliwać własne linje i wspomagać ich posuwanie się ogniem, o ile pozycja leży wysoko ponad posuwającymi się oddziałami własnymi.
6. Posuwanie się własnej piechoty wspomagają ciężkich K. M. (por. str. 185), miotacze min, granatów (por. str. 186), armatki piechoty (por. str. 187) i artylerja.

D. Posiłki i odwody.

- Rg. niem. 341. Służą do utrzymania pełnej siły linji tyraljerskiej dla przeprowadzenia ataku.
- Dowódcy dbają:
- o doprowadzenie posiłków na czas,
 - o uzupełnienie amunicji.
- Na początku walki: bez potrzeby nie wysuwać zbyt wielu posiłków (odwodów) wprzód (ze względu na możliwość niepotrzebnych strat).
- Posiłki (odwody) należy pchnąć wprzód:
- jeśli wymaga tego potrzeba podtrzymania walki ogniowej,

- Sposoby posuwania się: Rg. niem. 342. 2. jeśli sytuacja walki nakazuje mieć je pod ręką dla sprawdzenia rozstrzygnięcia. zależą od sytuacji; naogół jednak:
1. biegiem z przerwami dla odetchnięcia,
 2. rozdzielenie na drobniejsze jednostki bojowe i
 3. zastosowanie szyku luźnego.
- Nie pokazywać: w skutecznym ogniu nieprzyjacielskim zwartych oddziałów. Ponadto por. str. 127.

E. Szturm

- Rozpoczyna się: Rg. niem. 343. 1. jeśli własna linja zbliżyła się dostatecznie do linii nieprzyjacielskiej;
2. jeśli nieprzyjaciel w dostatecznej mierze, fizycznie i moralnie zniszczony.

I. Decyzja szturmowa może wyjść:

- Rg. niem. 345. A. z pierwszej linji: jeśli panuje przekonanie, że szturm jest już dostatecznie przygotowany; (w tym wypadku:
1. daje się znać do tyłu; poczem
 2. oddziały tylne bez względu na straty śpieszą naprzód).
- B. Od komend znajdujących się w tyle:
1. ogień potęguje się aż do najwyższego napięcia,
 2. pozostałe w tyle części linji prą naprzód, możliwie najbliżej nieprzyjaciela,
 3. Będące w tyle posiłki śpieszą wprzód.

11. Przeprowadzenie szturm.

(Por. str. 92).

10. Starcie*) (Rancontre).

Rg.niem.352. | Wojska rozwijają się do bitwy z kolumny marszowej.

A. Straż przednia.

Przydziela się: | do niej we większych związkach artylerię; zważać jednak należy, aby jej zawczasie nie narażać na odkrycie i zniszczenie przez przeważającą artylerię nieprzyjacielską.

Zadaniem straży przedniej:

Rg.niem 357

jest zapewnić siłę głównej czas miejsce dla rozwinięcia się do boju;

1. dowódca straży przedniej otrzymuje od dowódcy siły głównej odpowiednie rozkazy;

2. przedewszystkiem należy ubezpieczyć przypuszczalne pozycje artylerji.

3. Obsadzić ważne punkty terenu przed i z boku drogi marszu, a przedewszystkiem te punkty, które panują nad okolicą; zająć te punkty szybko i zdecydowanie, nie wahać się przed walką o nie.

4. Zająć szerszy front, niż nakazują to siły straży przedniej, gdyż oddziały siły głównej ewentualne luki zapełnią.

B. Inicjatywa działania.

Rg.niem.354. | Jeśli uda się wziąć inicjatywę w swoje ręce przed rozpoczęciem walki uzyskuje się swo-

*) Niemieckie „Begegnungsgefecht“.

bodę działania i możność narzucenia swej woli przeciwnikowi.

Jeśli inicjatywę wzięł przeciwnik w swe ręce:

zaleca się:
Rg. niem.360.

1. pewnego rodzaju wstrzymywanie się od walki,
2. unikanie poważnego angażowania się w bitwie, aż zostanie zgromadzoną odpowiednią ilość sił;
 - a. aby nie być od razu narażonymi na oskrzydlenie i
 - b. aby nie walczyć słabymi siłami przeciwko siłom przeważającym.
3. W pewnych wypadkach można nawet cofnąć straż przednią, aby:
 - a. ustrzec się przed stratami i
 - b. skrócić czas własnego ugrupowania się.

C. Wywiad

o nieprzyjacielu i terenie ma bardzo wielkie znaczenie dla momentu, sposobu i miejsca ugrupowania się.

Rg. niem.355.

Jeśli się walka rozpocznie, zanim wywiady zostaną należycie przeprowadzone:

1. całość sytuacji decyduje o tem, czy należy rozpocząć atak;
2. jeśli trzeba atakować powinno się to uczynić szybko i energicznie,
3. nie wolno decyzji swoich uzależniać od dalszych wiele czasu zajmujących wywiadów.

D. Siły główne.

Rg. niem. 359.

Siły główne do walki powinno się:

1. wysyłać możliwie jednolicie,

- jednakowoż: 2. nie wahać się przed kolejnym wysyła-
niem nadeciągających oddziałów do bitwy dla
utrzymania zdobytych przez straż przednią
sukcesów, względnie dla zdobycia pewnych
ważnych punktów.
- Rg. niem. 358. 3. połączyć rozkaz atakowania z rozkazem
do rozwinięcia się, jeśli walka straży przed-
niej dostatecznie wyjaśniła sytuację.

E. Walka artylerji.

- Rg. niem. 358. Rozpoczyna się mniej więcej równocześnie
z posuwaniem się piechoty, aby przeciwnika
jak najdłużej trzymać w niepewności.
- Wyjątki: 1. jeśli straż przednia potrzebuje pomocy
artylerji dla rozwiązania swego zadania,
2. jeśli zamierza się uzyskać wgląd w sytu-
ację u nieprzyjaciela przez użycie artylerji.

11. Atak na rozwiniętego do obrony przeciwnika.

- Obrońca. (Walka ruchowa).
Rg. niem. 362.
- Atakujący: ma początkowo wolność działania, dyspo-
nuje czasem do przeprowadzenia wywiadu:
Rg. niem. 263. a) pozycji nieprzyjacielskiej i
b. wszystkich okoliczności, ułatwiają-
cych przeprowadzenie ataku.

A. Wywiad pozycji nieprzyjacielskiej.

- Rg. niem. 363. Przeprowadzić nie tylko:
1. przy pomocy kawalerji,
2. szkieł,

lecz uzupełnić także:

3. przez wysłanie konnych oficerów i
4. pieszych patroli oficerskich i korzystać z wywiad w lotniczych w miarę zbliżania się do nieprzyjaciela.

Jeśli po przeprowadzeniu wywiadu natichmiaostowy atak nie rokuje powodzenia:

Rg. niem.364. rozważyć czy nie wykorzystać nocy dla zbliżenia się.

Jeśli dowódca:

1. zorientował się w sytuacji i
2. zdecydował się,
 - a. gdzie wyznaczyć pozycję artylerii,
 - b. w którym kierunku nakazać atak,

Powinien: 3. ustawić swe oddziały, gotowe do walki, możliwie blisko pozycji nieorzyjacielskiej.

B. Ustawienie ugrupowanych sił.

Siły chronić od:

Rg. niem.367.

1. działania broni nieprzyjacielskiej
2. obserwacji

} ubezpieczyć wedetami pieszemi, aby przesłonić przed wywiadami nieprzyjacielskiej kawalerji.

W terenie otwartym:

tak daleko od nieprzyjaciela, aby uniemożliwić skuteczne działanie artylerji nieprzyjacielskiej (lub okopać się).

I. Podprowadzanie oddziałów.

Rg. niem.368.

1. zarządzić słabe ubezpieczenia;
2. dowódcy wyjeżdżają przed oddziały dla zbadania dojścia.

" 369.

3. podmaszerowywać jednolicie, w szczególności w terenie nieprzyjacielskim;

Artyleria
rozpoczyna
walkę:
Rg. niem. 368.

Piechota
rozpoczyna
walkę:

podprowadzać oddziały od odcinka do odcinka; unika się przez to:

- a. zbyt szybkiego podprowadzania w pobliże nieprzyjaciela tych oddziałów, którym zbliżanie się ułatwił teren,
- b. pozostawiania w tyle tych oddziałów, które miały dalszą lub trudniejszą drogę.

w chwili, kiedy jest do walki gotową; przez to:

1. ułatwia własnej piechocie posuwanie się wprzód,
2. przyczynia się do wyjaśnienia sytuacji u nieprzyjaciela.

możliwie równocześnie.

Nie jest bezwzględnie koniecznem, aby wszystkie oddziały były na jednej wysokości.

Te oddziały, które dzięki terenowi podsunęły się blisko, mogą ogniem ułatwić podsuwanie się tym częściom sił własnych, które pozostały w tyle, tudzież tym oddziałom, które są zniszczone.

II. Skoro sytuacja bliżej wyjaśni się.

1. Przydzielić oddziałom odcinki,
2. wydzielić odwód.

C. A t a k.

I. *Rozkaz.*

- Rg. niem.371. | Wydaje dowódca po ugrupowaniu sił, o ile już w czasie grupowania nie wydał odpowiednich dyspozycji.
- Oznacza: | 1. Odcinki do rozwinięcia się większych związków,
2. części frontu nieprzyjacielskiego, które mają być przez dane oddziały zaatakowane. Tworzy się przez to pewne grupy bojowe, wewnątrz których oddziały walczą.
3. Kierunek ataku: wyznacza się pewien oddział, do którego inne oddziały mają stosować swe poruszenia, nie kępując jednak swojej tendencji parcia naprzód.

II. *Obliczenie sił.*

- Rg. niem.372. | 1. nie można mieć nigdy za dużo sił do przeprowadzenia ataku;
2. nie należy jednak pola ataku przepelniać tak, aby znaczna część sił, po uzupełnieniu strat, nie mogła rozwinąć działalności ogniowej.

III. *Przeprowadzenie ataku piechoty.*

- Rg. niem.374. | 1. decyduje o tem całość sytuacji bojowej;
2. należy starać się wszelkimi siłami o wywalczenie przewagi ogniem artylerji, nie powinno się jednak uzależniać przeprowadzenia ataku jedynie od przygotowania artyleryjskiego.

12. Atak na pozycję silnie umocnioną (walka pozycyjna).

(Patrz str. 94. i 222.).

13. Oskrzydlenie.

Warunkiem
powodzenia :
Rg. niem. 392.

Najskutecz-
niej jest:

Należy
umożliwić
powodzenie :

Przy oskrzy-
dłaniu naj-
prościej jest:
Rg. niem. 393.

Trudno jest:

W poszcze-
gólnych wy-
padkach:

Posuwać się:
Rg. niem. 394:

jest związane przeciwnika od frontu.

połączyć oskrzydlenie z silnym atakiem frontowym. Jeśli z braku sił lub z innych powodów trzeba zrezygnować z ataku frontowego:

1. przez walkę wiążącą siły przeciwnika z frontu,
2. przez grożenie atakiem.

już z daleka kierować marsz sił przeznaczonych do oskrzydlenia na flankę przeciwnika.

wykonać oskrzydlenie:

- a. dopiero w czasie rozciągnięcia,
 - b. za pomocą rezerw,
 - c. przez przesuwanie oddziałów, znajdujących się w przednich liniach;
- oskrzydlenia w tych wypadkach dokonać można tylko wśród bardzo sprzyjających warunków terenowych i ograniczy się oskrzydlenia to przeważnie do przeprowadzenia ostrzeliwania z flanki.

można do oskrzydlenia wykorzystać ciemność.

1. pod kątem do frontu głównego.
2. Odstęp powinien być tak wielkim, aby

Otoczać
oba skrzy-
dła :

skrzydła wewnętrzne nie zahaczyły o siebie
i nie skłębity w czasie ataku.

można tylko wtedy, jeśli się rozporządza
znaczną przewagą: w przeciwnym razie bar-
dzo szkodliwe rozproszenie sił.

14. Obrona i kontraatak.

W walce pozycyjnej patrz str. 136. 94.

W walce ruchowej patrz str. 78.

15. Walka dla zyskania na czasie.

A. Cel.

Rg. niem. 417.

Aby zyskać jak najwięcej czasu:

1. dla ochrony rozwinięcia większych związków,
2. aż do chwili, kiedy da się odczuć działanie kolumn bocznych lub oskrzydających.

B. Sposób przeprowadzenia.

Rg. niem. 418.

1. Silną artylerią działać na wielkie odległości.

419.

2. Piechota:

- a. prowadzi walkę na dalekie odległości w szerokim froncie;
- b. tylne nierozwinięte oddziały pozostają poza obrębem walki.

Jeśli zmienia się charakter walki, a więc jeśli:

- a. walka przechodzi w walkę obronną, lub
- b. jeśli dowódca decyduje się na atak:

1. Zgęścić przednie linje
2. ściągnąć oddziały stojące w tyle.

C. Bitwy pozorne.

- Rg. niem.420. | Ukrywają przed przeciwnikiem własny zamiar:
- a. mogą być prowadzone zaczepnie,
 - b. osobnych zasad niema;
 - c. sposób kierownictwa jest różny, zależny od położenia.

16. Pościg.

A. Cel.

- Rg. niem.421. | Zniszczenie przeciwnika.
Wygrana bitwa (niewykorzystana) jest tylko połową zwycięstwa.
W razie zanęchania pościgu przeciwnik stanie się w krótkim czasie zdolnym do stawiania oporu, który musi być łamany nową walką.

B. Wykonanie.

- Rg. niem.422. | Ogniem i jak najostrzejszym następowaniem należy klęskę wroga zmienić w zupełną rozsypkę:
1. ostrzeliwać cofającego się przeciwnika, jeśli przedstawia dogodny cel;
 2. jeśli cofnął się poza donośność ognia, podejść i na nowo go gnębić:
 - a. ogniem piechoty, karabinów maszynowych i artylerji,
 - b. bronią białą i granatami ręcznymi (por. str. 76.).

C. Kawalerja i piechota na skrzydłach nieprzyjaciela:

postępuje drogami równoległymi do dróg, które posiada nieprzyjaciel, starając się go wyprzedzić, aby mieć możność zaatakowania od skrzydeł i z tyłu.

D. Dowódca.

1. Powinien wyteńczyć całą swą wolę i energję, aby przeprowadzić pościg bez względu na trudności i trudy.

2. Tylko silną wolą pokona zmęczenie własne i wyczerpanie zwycięskich wojsk i porwie podwładnych do nieustrudzonego pościgu.

3. W chwilach pościgu powinien dowódca żądać od własnych oddziałów prawie niemożliwości i nie cofać się przed użyciem nawet bardzo ostrych środków w stosunku do podwładnych. Co padnie, powinno zostać. Ofiary nie mogą wpłynąć na wstrzymanie pościgu, tak jak straty w bitwie nie mogą wpłynąć na wyrzeczenie się celu walki.

E. W razie powodzenia ataku.

Rg. niem.425. Wydać natychmiast zarządzenia dla utrzymania zdobytych sukcesów:

1. Obsadzić zdobytą pozycję oddziałami najmniej w najbliższej przyszłości zdolnymi do walki.

2. Przywrócić związki taktyczne.

17. Odwrót

w razie niekorzystnego przebiegu walki.

A. Dowódca.

- Rg. niem. 426. | Powinien się w czas zdecydować:
1. czy ważyć się na rozstrzygnięcie,
2. czy też zarządzić odwrot.
- Zarządzenia
będą dość
łatwe: | jeśli oddziały są jeszcze uszykowane w głąb.
- Rg. niem. 427.
Fałszywem
jest: | zachowywać odwód dla krycia odwrotu,
zamiast: | użyć go do wywalczenia zwycięstwa.

B. Przeprowadzenie odwrotu.

- Rg. niem. 428. | Zależy od:
1. stanu własnych wojsk,
2. zachowania się zwycięskiego przeciwnika.

I. Wykonanie.

- Pobita piechota:
1. cofa się tylko prostopadłe do frontu,
2. w tej formacji bojowej, w jakiej jest,
3. dowódcy kompani pozostają przy oddziałach,

II. Oparcie się.

- Piechota cofająca się potrzebuje oparcia się o karabiny maszynowe i inne rodzaje broni:
A. Karabiny maszynowe nie zwracają uwagi na straty (por. str. 138.).
B. Artylerja:
a. nie zwracając uwagi na artylerję nieprzyjacielską powinna skierować swój ogień na piechotę nieprzyjacielską,

b. przytem nie powinno zbytnio bać się utracenia dział.

C. Kawalerja:

dla ułatwienia piechocie oderwania się od nieprzyjaciela powinna się poświęcić nawet wtedy, jeśli zwycięstwem swoim zyska chociaż krótki czas-

III. Dalsze oparcie się.

Rg. niem. 429.

1. Obsadzić obronny lub umocniony odcinek terenu, za którym cofające się oddziały mogłyby mieć czas i możność uporządkowania się;

2. dobrze jest, jeśli dysponuje się większą ilością karabinów maszynowych i artylerją, osłanianą przez kawalerję:

a. ze stanowisk flankujących może mała ilość artylerji i karabinów maszynowych ułatwić znacznie odwrót.

Dla mniejszych oddziałów może pozycja oporowa leżeć obok drogi odwrótu.

b. Piechota cofa się bez przerwy.

c. Te rodzaje broni, które rozporządzają końmi, jako środkami lokomocji, cofają się za piechotą.

IV. Powinno się dążyć do tego:

Błędem jest:
Rg. niem. 429.

1. aby zwiększyć odległość od nieprzyjaciela. jeśli cofające się pojedyncze oddziały zwracają się do nieprzyjaciela bez koniecznej potrzeby, gdyż przez to oderwanie się od nieprzyjaciela staje się trudniejsze.

Rg. niem. 431.

2. W miarę oddalania się od nieprzyjaciela, przechodzić w kolumny marszowe,

207

Nr.....

Dział.....

- b. wydzielać strażę tylną.
- 3. Tworzyć większą ilość kolumn marszowych, ponieważ to:
 - a. ułatwia odwrót.
 Każda kolumna wydziela straż tylną.
- 4. Unikać:
 - zbyt wczesnego złączenia się w jedną kolumnę marszową.

C. Bitwa odwrotowa.

Rg. niem. 432.
Wyższy dowódca:

Wymaga świadomego celu kierownictwa.

I Nakazuje:

1. o który oddział i
2. w którym miejscu ma nastąpić oparcie się,
3. kierunek marszu poszczególnych kolumn.

II. Opuszcza pole walki dopiero wtedy:

1. kiedy wydał powyższe zarządzenia,
2. kiedy upewnił się, że one będą wykonane.

III. Poto, aby w innym miejscu przyjąć oddział z gotowymi opracowanymi już rozkazami.

18. Przerwanie bitwy.

Rg. niem. 433.

Przerwanie bitwy dokonuje się najłatwiej po sukcesie orężnym:

1. na podstawie własnej decyzji,
2. na wyższy rozkaz.
 - a. łatwiej,
 jeśli nieprzyjaciel nie zdaje sobie sprawy z zamiaru przerwania bitwy;

b. trudniej,
jeśli akcja bojowa daleko posunięta.

19. Walki o miejscowości.

A. Miejscowość.

- Rg. niem.434. | Od położenia i sposobu budowy zależy:
1. czy wciąga się miejscowość w system linii bojowej,
2. czy też używa się jej jedynie, jako osłony dla umieszczenia wojsk.
- Silnie bronione miejscowości: | mogą się stać ogniskami walki.
- Wystrzegać się: | umieszczania zbyt wielkich sił w samej miejscowości.
- Linja ognio- |
wa: | nie zawsze schodzi się z miejscowością.
- Rg niem.435. |
Jeśli czas |
pozwala: | umocnić osadę.

B. Jeśli nieprzyjaciel wtargnie do miejscowości.

- Rg. niem.436. | 1. Bronić każdego odcinka;
2. każdego domu.
3. Rezerwy wyrzucają nieprzyjaciela bronią białą i granatami ręcznymi.

C. Atakujący.

- Rg. niem.437. | 1. Powinien pchnąć większe siły i po obu stronach miejscowości,

2. przygotować atak ogniem artylerji:
bardzo pożądany ogień rzutowy (działa
o stromym locie pocisku).

D. Po zajęciu skraju miejscowości.

- Rg. niem. 438. | 1. Te oddziały, które wtargnęły, postępują
krok w krok za przeciwnikiem i
2. torują sobie bagnetem i granatami ręcz-
nymi drogę aż doprzeciwnielego krańca miejs-
cowości:
- a. przedzierając się po za obrębem dróg
przez podwórza i ogrody i
 - b. wydzielając mniejsze oddziały dla
 - c. zdobywania obsadzonych przez nie-
przyjaciela domostw.

E. Po zajęciu przeciwległego skraju miejscowości.

- Rg. niem. 439. | Rozpocząć budowanie urządzeń obronnych.
Nie pozwolić na opuszczenie miejscowości
w celu zbyt gorliwego pościgu.

20. Bój leśny.

A. Utrzymanie łączności.

- Trudne:
Rg. niem. 440. | we wielkich lasach i w lasach z gęstym
podszyciem.
Orientację
ułatwiają: | drogi i przeręby leśne; zatrzymuje się na
nich oddziały tak długo, aż dojdą siły postę-
pujące z tyłu.

B. Obrońca.

- Rg. niem.441.
1. Nie powinien rozwijać tyraljery na ostro odcinającym się od terenu skraju lasu.
 2. **W lesie bez podszytia:**
wejść tak daleko w głąb lasu, aby drzewa nie przeszkadzały strzelaniu.
 3. **W lesie gęstym lub podszytym:**
umieścić linję tyraljerską i karabiny maszynowe przed skrajem lasu.
 4. **Jeśli atakujący wdarł się do lasu:**
 - a. starać się go wyrzucić uderzeniami, skierowanemi na jego flankę;
 - b. w walkach we wnętrzu lasu uderzenia na flankę powtarzać;
 - c. większe polany ułatwiają obronę w pewnych odcinkach lasu.

C. Atakujący.

- Rg. niem.442.
- Powinien zwracać się głównie przeciwko wyskakującym częściom lasu.

Jeśli atakujący wdrze się do lasu:

1. powinien przywrócić porządek i starać się o przywrócenie związków taktycznych,
2. posuwać się w gęstych linjach i nie zbyt szerokim frontem,
3. osłaniać swe skrzydła uszykowanemi w schody rezerwami,
4. posuwać za linją zwarte rezerwy.
5. przedrzeć się aż na drugą stronę lasu,
6. karabinów maszynowych używać:
 - a. do obsadzenia zdobytych odcinków,
 - b. do ostrzeliwania polan, dróg i t. p.

W niezbyt rozległym lesie:

21. Współdziałanie z innymi rodzajami broni.

W wyjątkowych wypadkach piechota walczy sama; najczęściej działa w związku z innymi rodzajami broni.

A. Działanie piechoty i artylerji.

W bitwie: schodzą się.
Rg. niem.444 Czynności tych nie można rozdzielić, ani w czasie ani w przestrzeni.

I. Piechota.

A. Ubezpiecza artylerję:

Z własnej
inicjatywy:
Rg. niem.448.

1. W chwili rozpoczynania walki, którą prowadzi piechota wspólnie z artylerją.
2. ubezpieczą znajdującą się w jej polu artylerję przed zaczepkami drobnych odważnych oddziałów nieprzyacielskich, które mogą się przedrzeć na boki i tyły stanowisk artyleryjskich.

B. Posuwanie się piechoty:

445. I. Posuwająca się piechota nie powinna niepotrzebnie przeszkadzać artylerji w strzelaniu:

1. obchodzi pozycje artylerji od skrzydła lub
2. przechodzi przerwami, jakie istnieją pomiędzy baterjami.

II. Jeśli nie można uniknąć konieczności przechodzenia między linjami, dążyć do tego, aby tylko część artylerji musiała równocześnie zaprzestać strzelania.

Przechodzić pozycje artylerji można:

1. w szyku luźnym,
- 2 w kolumnach marszowych.

Na odległości 300 m przed pozycjami własnej artylerji nie jest piechota narażoną na żadne niebezpieczeństwo z jej strony.

Rg. niem. 446.

Zasadniczo:

C. Pozycja piechoty:

1. piechota nie walczy w jednej linii z artylerją, lecz
2. tak daleko przed linią artylerji, aby ta
 - a. nie była narażoną bezpośrednio na ogień nieprzyjacielskiej piechoty i aby
 - b. piechota nie znalazła się w ogniu artylerji nieprzyjacielskiej, zwalczającej nasze baterje.

II. *Artylerja.*

Rg. niem. 446.

Zasadniczo:

W czasie
szturmu:

A. Głównem zadaniem artylerji:

jest jak najskuteczniej pomagać piechocie; zwalcza artylerja te cele, które dla piechoty są najniebezpieczniejsze.

skierowuje ogień przed wdarcie się własnej piechoty na te części frontu nieprzyjacielskiego, które mają być zaatakowane.

1. Po zbliżeniu się własnej piechoty do stanowisk nieprzyjacielskich, artylerja:

- a. przerywa ogień na front przeciwnika i
- b skierowuje go na jego tyły, aby zamknąć dojsćcie wrogim rezerwom.

Artylerja powinna dbać o stałe połączenie z pierwszą linią; w tym celu wysyła wprzód oficerów, którzy skierowują ogień na pojawiające się cele; dają znać baterjom, jak

daleko piechota własna jest odległa od linii nieprzyjacielskiej i dbają o to, aby jak najdłużej ostrzeliwać przeciwnika.

Ostrzeliwuje:

B. Artylerja ciężka:

1. nieprzyjacielskie baterje,
2. piechotę za osłonami lub w schronach,
3. ważniejsze, silnie umocnione części stanowisk przeciwnika *).

W terenie nieprzejrystym:
Rg. niem.448.

C. Ubezpieczenie artylerji **).

I. Z frontu:

1. artylerja ubezpiecza się własnym ogniem,
2. długie linje artylerji ubezpiecza się słabymi patrolami piechoty, aby uchronić je od niepokojenja przez patrole nieprzyjacielskie.

II. Z tyłu i z flanki:

Oddziałami piechoty.

B. Walka piechoty z artylerją.

Rg. niem.449.

I. Z frontu:

Przy walce frontowej nie może piechota z pewnością liczyć na skutek nawet na najbliższe odległości; piechota jednak może

1. odebrać artylerji swobodę ruchów,
2. przeszkadzać jej w strzelaniu.

*) W walce pozycyjnej używa się do przygotowania ataku (do burzenia pozycji nieprzyjacielskiej) głównie ciężkiej artylerji.

**) W walce pozycyjnej artylerja przeważnie ubezpieczenia nie potrzebuje.

Rg. niem. 449. II. Działanie ognia piechoty może dla artylerji być bardzo nieprzyjemne:

1. jeśli dostanie się w ogień ukośny,
2. jeżeli piechota rozporządza wielką ilością karabinów i amunicji.

Niszczącym: 3. może być nagły i dobrze pokierowany wypad ogniowy (patrz str. 117);

4. szczerdólnie skutecznym jest ogień piechoty przy odprzodkowywaniu i zaprzodkowywaniu dział;

Nigdy: 5. w czasie ruchu baterji.
nie powinno się ostrzeliwać artylerji na pozycji na wielkie odległości; nawet karabiny maszynowe nie odniosą skutku; w tym wypadku bowiem

1. marnuje się amunicję i
2. nie osiąga się skutku.

III. Zmniejszenie skutków ognia artylerji osiąga się przez:

1. zmianę sposobu posuwania się,

2. " " kierunku

3. } zastosowanie } luźnych nieregularnych
4. } } linii tyraljerskich, wąz-
kic. przystosowanych do
terenu formacji.

C. Walka piechoty z kawalerją.

Rg. niem. 451. Jeśli piechota przygotowana, nie potrzebuje obawiać się nawet mocno przeważającej liczby kawalerji.

Sposoby
obrony:

1. różne, byleby piechota miała taką formację, któraby pozwalała na użycie broni palnej,
2. linja tyraljerska, przez które przechodzi atak kawalerji, nie ponosi prawie żadnych strat,

- Rg niem. 452.
3. zwarte oddziały przechodzą jak najszybciej w szyk rozwinięty.
4. Jeśli kawalerja spieszona, piechota najlepszy skutek odnosi, ostrzeliwując konie spieszonych kawalerzystów.
- Nieprzyjacielska kawalerja będzie już uważała za sukces:
- Jeśli: uda się jej zmusić piechotę do zatrzymania się i do zmiany formacji.
- Dlatego: walkę z kawalerją podejmują tylko bezpośrednio przez nią zagrożone oddziały piechoty.

D. Zwalczanie karabinów maszynowych.

- Przedewszystkiem:
Rg. niem. 453.
- K. M. mogą być skutecznie zwalczane:
- I. Przez artylerję i własne karabiny maszynowe:
- gdyż
1. przedstawiają małe trudne cele i
 2. już na wielkie odległości mogą spowodować wielkie straty.
- II. Przez piechotę:
1. na najbliższe odległości,
 2. przy użyciu wielkiej ilości karabinów,
 3. " " " " amunicji,
 4. " pomocy oddziałów szturmowych (por. 222), miotaczy ognia (por. 139), granatów ręcznych (por. 136).
- III Posuwanie się piechoty:
z boku; ponadto patrz str. 137.
- IV. Zwalczanie gniazd karabinów maszynowych:
(Patrz str. 139 i str. 136).

22. Bataljon (kompanja) szturmowy(a)

I. Cel.

A. Praca instruktorska.

Wyszkolenie oficerów, podoficerów i żołnierzy do:

- a. walki wręcz,
- b. walki pozycyjnej.

B. Wykonywanie trudniejszych zadań bojowych.

1. Bataljonom (kompanjom) szturmowym przydziela się:

- a. własne
- b. obce
- c. miotacze granatów,
- d. lekkie gwintowane miotacze min,
- e. małe miotacze ognia,
- f. armatki piechotki (o ile możliwości).

2. Używa się do planowo przygotowanych przedsięwzięć w walce pozycyjnej i w innych okolicznościach jako wyborowych formacji.

- a. wyposażenie w rowery,
- b. przewożenie na samochodach.

3. Jeśli bataljony szturmowe mają wziąć udział w dłuższej walce lub kontrataku powinny być umieszczone w pierwszej linii przy pogotowiach bojowych, aby przez daleki marsz z kwater nie opóźniało się:

- a. użycie ich,
- b. potrzebny wywiad.

Korzystne
jest:

II. Sposób użycia.

A. Zasady ogólne.

Poszczególne oddziały bataljonu (kompanji) szturmowego(ej) przydziela się do piechoty.

Należy unikać o ile możliwości:

używania na jednym miejscu zwartych plutonów i kompanji szturmowych w celu utrzymania ich siły bojowej zawsze na tym samym poziomie i o wykorzystanie specjalnych umiejętności oddziałów szturmowych.

B. Przed atakiem:

- I. 1. Oficerowie szturmowi przedsięwzięją w odpowiedniej chwili wywiady z dowódcami pododdziałów (bataljonów, kompanji).
2. Wyniki tych wywiadów omawiają z dowódcami pododdziałów i
3. z nimi przygotowują przedsięwzięcie.
- II. Oficerowie oddziałów szturmowych odpowiadają za rzeczowe przeorowadzenie ataku oddziałów szturmowych, w tym celu odbywają wspólnie z piechotą ćwiczenia na stanowiskach, wybudowanych na wzór nieprzyjacielskich.

C. Podczas ataku:

1. Oddziały szturmowe prowadzą piechotę w trudniejszych miejscach terenu,
 2. przygotowują miejsca włamania,
 3. zdobywają z flanki nieprzyjacielskie wozy,
 4. " karabiny maszynowe,
 5. " strażnice,
 6. pomagają piechocie w urządzaniu zdobytych stanowisk
- } przy pomocy środków pomocniczych.

283. Posuwanie się naprzód oddziałów szturmowych:

odbywa się podczas ataków:

- a. na podstawie dokładnej znajomości własnych.

b) nieprzyjacielskich pozycji, których szkice sporządza się

1. na podstawie zdjęć lotników i
2. wywiadów.

Każdy pododdział szturmowy ma wyznaczony cel i drogę, aby nie przeszkadzał innym oddziałom i nie obrzucał ich granatami.

283. Oddziałów szturmowych używa się w szczególności do:

1. ataków na nieprzyjacielskie okopy,
2. kilka linii nieprzyjacielskich, leżących jedna za drugą,
3. do kontrataków,
4. zajmowania nieprzyjacielskich gniazd strzeleckich,
5. zwalczania nieprzyjacielskich karabinów maszynowych,
6. zdobywania strażnic.

III. Szkolenie.

Na pierwszym planie wykształcenia musi leżeć hartowanie ciała i ducha.

Żelazna karność, ochoczość do służby i pewność siebie są w oddziałach szturmowych jeszcze większym czynnikiem powodzenia niż w każdym innym oddziale.

Oddziały szturmowe muszą zaznajomić się ze wszystkimi specjalnymi środkami do walki.

Wychowanie podoficerów i starszych żołnierzy jako dowódców pododdziałów szturmowych winno zdążać w kierunku wyrobienia jak największej samodzielności myślenia i działania.

Muszą oni umieć sporządzać szybko i dokładnie wszystkie szkice i meldunki.

Szeregowcy muszą być wyćwiczeni wzorowo w walce pozycyjnej i w obsłudze własnych i obcych K. M.

Równocześnie z praktycznymi ćwiczeniami winna postępować nauka:

1. o działaniu własnych i nieprzyjacielskich środków walki,
2. o wzajemnym współdziałaniu z piechotą,
3. o wzajemnym współdziałaniu z karabinami maszynowymi,
4. o wzajemnym współdziałaniu z miotaczami mii,
5. o wzajemnym współdziałaniu z artylerją,
6. środkami do walki wręcz,

w ataku i obronie.

Po wyszkoleniu poszczególnych strzelców i pododdziałów szturmowych przechodzi się do ćwiczeń wspólnych z innymi rodzajami broni.

IV. Wyekwipowanie oddziałów szturmowych*).

- a. W ataku: bez tornistra; wzięcie ładownic zależy od tego do czego oddział szturmowy ma być po szturmie użyty; jeśli oddział, po zajęciu pozycji, ma na zdobytem stanowisku pozostać, bierze ładownice ze sobą, jeśli zaś ma być wycofanym zostawia je (naboje w kieszeniacy i chlebaka); 2 worki, w każdym po trzy granaty; nożyce do drutów na pasie; karabin lub karabinek przez plecy;

*) Według „Instrukcji dla dowódców kompanji“ z 1917.

bagnet nie nasadzony; hełm stalowy; siekiera lub topór, trzonkiem go góry; trzonek w futerale przytwierdzony do pasa; stalowa tarcza ochronna, jeśli tego wymaga zadanie; maska gazowa; chorągiewka do dawania znaków w walce okopowej.

b. W obronie: ładownice i jak najwięcej granatów ręcznych.

V. Zaprowiantowanie.

3 żelazne porcje, spirytus w pastylkach, chleb, dużo napojów.

23. Współdziałanie piechoty i oddziałów szturmowych w ataku *).

A. Zasady ogólne.

Po przewyciężeniu przeszkód wdzierają się oddziały szturmowe do pozycji przeciwnika.

Piechota atakująca posuwa się falami za oddziałami szturmowymi w małych dystansach mniej więcej około 50—60 m (por. str. 136).

Za piechotą posuwają się oddziały saper-skie, robotnicze, patrole sygnalizacyjne i telefoniczne.

*) Opracowane na podstawie nieoficjalnych wydawnictw, tudzież niemieckich „Instrukcji dla dowódców kompanji“ (Anleitung für Kompagnieführer z r. 1917).

B. Skład czynności poszczególnych fal atakowych.

I. Pierwsza fala atakowa

zwykle 3 sekcje posuwa się za sekcją szturmową najlepiej we formie klina, którego wierzchołkiem jest sekcja szturmowa.

Składa się z żołnierzy najlepiej rzucających granaty ręczne, oraz z żołnierzy, którzy pierwszym granaty podają.

Po wdarciu się do rowów pozostawia zabezpieczenia zdobytych części okopów od strony tych rowów, które są jeszcze obsadzone przez nieprzyjaciela; zabezpieczenie to następuje:

- a. przez założenie rowów workami z piaskiem, zawalenie okopów,
- b. przez rzucanie granatów ręcznych.

Powtarza się to przy wszystkich dalszych rowach, aż pierwsza fala atakowa dotrze do wyznaczonego celu, o ile możliwości rozszerza przejścia w przeszkodach.

Poza cel nie wychodzi, gdyż może narazić się na ogień zaporowy własnej artylerji; po osłabnięciu celu musi każdy żołnierz zrobić sobie osłonę z tarcz i worków z piaskiem, a następnie okopać się; czynności te wykonuje się pod osłoną patroli wysłanych wprzód.

Pierwsza fala atakowa stara się dotrzeć do oznaczonej linii, nie troszcząc się zbytnio o pozostawionego za sobą nieprzyjaciela; oczyszczenie okopów i ich kolejne zdobywanie przeprowadzają sekcje szturmowe przydzielone do następnych fal.

Do pierwszej fali atakowej mogą być przydzielone lekkie karabiny maszynowe i to w niewielkiej ilości. Zdobytą pozycję należy natychmiast umocnić ciągłymi przeszkodami

z drutu (kozły hiszpańskie, walce drutowe), które donoszą oddziały robotnicze. Zasadniczo nie powinno się umacniać wyłącznie rowów nieprzyjacielskich, gdyż nieprzyjaciel zna ich położenie, a przez to może je skuteczniej ostrzeliwać, lecz ile możliwości przerabiać leje granatnie. Po ustaleniu linii pierwszej umieszcza się w niej karabiny maszynowe w nie wielkiej ilości w miejscach, skąd mogą działać ogniem flankowym.

II. Druga fala atakowa zwykle dwie lub trzy sekcje (słabsza od pierwszej) składa się z dobrych strzelców, dobrych i pewnych szermierzy na bagnety, lekkich karabinów maszynowych i karabinów maszynowych ręcznych.

Tej fali dodaje się zwykle oddziały robotnicze, telefoniczne, sygnalizacyjne i łączników. Czasem już tutaj idą obserwatorzy artylerji. Głównym zadaniem drugiej fali jest wspomaganie fali pierwszej.

III. Trzecia fala atakowa w sile dwu lub trzech sekcji piechoty (silniejsza od drugiej), z jedną lub dwoma sekcjami szturmowymi, karabinami maszynowymi, oddziałami robotniczymi, telefonicznymi, sygnalizacyjnymi, obserwatorami artylerji, rozszerza i zabezpiecza uzyskany przez pierwsze fale teren, do zabezpieczenia oddziałów pierwszych dwu fal i uzupełnia straty zwykle. Sekcje szturmowe tej fali kończą zdobywanie tych części okopów, i gniazd karabinów maszynowych i schronów, w których się jeszcze nieprzyjaciel trzyma.

IV. Ilość fal zależy od rozciągłości i rozgałęzienia atakowanych pozycji nieprzyjaciel-

skich oraz od ilości miejsc dogodnych do atakowania.

Następne fale są odpowiedzialne za to, aby pierwsze nie były ostrzeliwane od tyłu.

C. Łączność.

Konieczne jest zachowanie łączności między oddziałami szturmowymi a falami atakującymi; zerwanie łączności może zniweczyć wynik całego przedsięwzięcia.

Stworzenie połączenia wprzód i w tył przy równoczesnem wykorzystaniu wszystkich środków łączności przypada tylnym falom atakowym.

Szczególną uwagę należy zwrócić na łączność z rezerwami i artylerją.

Należy ustalić znaki rozpoznawcze (rakietami świetlnymi) szczególnie: „pierwsza linja zdobyta“, „osiągnięto linję nakazaną“, „przenieść wprzód ogień artylerji“, „kontratak nieprzyjacielski“.

W razie pomyślnych okoliczności mogą fale atakowe posunąć się poza cel nakazany po uprzednim jednakowoż porozumieniu się z artylerją.

D. Ugrupowania przed atakiem.

Dokonywuje się zwykle w nocy przed przeprowadzeniem przedsięwzięcia.

1. Dobrze jest umieścić sekcje szturmowe 30 do 40 m na końcu przekopów lub też w lejach granatnich naprzeciw miejsc, które mają być atakowane.

2. Pierwszą i drugą falę atakową umieszcza się z boku i z tyłu w stanowiskach wypadowych;

3. dalsze fale i rezerwy umieszczają się w jeszcze dalej położonych stanowiskach.

4. We wszystkich rowach i stanowiskach, w których znajdują się wojska atakujące, muszą się znajdować schody, stopnie lub drabiny, któreby umożliwiły równoczesny wypad wszystkich oddziałów.

5. Własne okopy, po opuszczeniu ich przez oddziały atakujące, muszą być obsadzone przez własne rezerwy.

E. Posuwanie się.

(Patrz str. 137 i por. 91).

F. Kontratak nieprzyjacielski.

(Patrz str. 94).

G. Mniejsze przedsięwzięcia szturmowe.

(Patrz str. 135 i por. 94).

Muszą one być także gruntownie przeprowadzone i starannie przygotowane, są wskazane tam, gdzie się jest w ścisłym kontakcie z nieprzyjacielem; w wypadkach, w których można wykorzystać moment niespodzianki nie konieczne jest przygotowanie i pomoc artylerji. W tych wypadkach armatki piechoty i karabiny maszynowe zaczynają dopiero działać, gdy nieprzyjaciół zauważy atak.

H. Po ataku.

Wycofanie oddziałów szturmowych ze zdobytych stanowisk jest dopuszczalne dopiero po ustaleniu się sytuacji.

I. Środki pomocnicze i karabiny maszynowe.

(Patrz str. 185. i str. 188.).

VI, DODATEK.

1. Ustawianie (ranżowanie) kompanji do ćwiczeń.

Drużyny stoją według numeracji obok siebie.
1. „Raport drużynami!“; drużynowi wołają „baczność!“ i spieszą do ustawiającego (zwykle sierżanta szefa).

„Pierwsza drużyna? druga? trzecia? itd.“; drużynowi podają stan drużyn, nieobecnych, chorych, zwolnionych, aresztowanych, odkomenderowanych itd.

2. „Zbiórka w ordynku!“ np. na placu stoi 9 podoficerów, 4 grajków, 117 ludzi, w tem 7 st. żołnierzy.

3. „Odlicz!“ n. p. = „59 (rota) ślepa!“ (podzielić przez 4) = 14 sekcji i pięciu ludzi.

Ponieważ potrzeba 14 sekcyjnych, a jest tylko 9 podoficerów, ustawiający kompanję wyznacza 5 starszych żołnierzy jako sekcyjnych i każe im wystąpić.

4. „Sekcjami odlicz!“

5. „Sekcjami na prawo zachodź — marsz! Stój!“

6. „Sekcje odlicz!“ (uformować plutony), — a więc ilość sekcji podzielić przez 3.

Przykład. 1. i 3. pluton po pięć, 2. cztery sekcje.

Rozkaz: „1. do 5. sekcji: pierwszy pluton! krok — marsz!”

„6. do 9. sekcji: drugi pluton!

„10 „ 14. „ trzeci pluton! krok w tył — marsz!”

lub: „1. do 5. sekcji — pierwszy pluton — dwa kroki!

„6. do 9. sekcji — drugi pluton — krok! — marsz!”

7. „Sekcyjni! — Objąć sekcje!”

8. „Kierunkowi! — na ramię — broń! do nogi — broń! Spocznij!”

9. Rozdzielić na plutony oficerów i grajków.

10. Nakazać kilka poruszeń;

n. p. zachodzenie sekcjami,

sformowanie kolumny plutonowej,

„ „ kompanijnej,

„ „ marszowej.

Zwagać przytem, aby ślepe rotty były na końcu kolumny, a nie w środku; na końcu kompanji jeden trębacz i kapral dyżurny.

Dowódcy plutonów powinni się przed objęciem plutonów przekonać (o ile na to czas pozwala):

a. czy mundur żołnierzy w porządku,

b. czy plutony są sformowane do walki

(ćwiczeń bojowych); a więc czy:

1. sekcyjni i ich zastępcy	} są wyznaczeni i stoją na swoich miejscach.
2. gońcy bojowi	
3. kierunkowi	

Po ustawieniu kompanji powinno się zarządzić krótkie ćwiczenia uwagi z postawy na „spocznij”.

Przykład: „Parzyste roty — klękniij! Powstań! Wstąp!”

„Nieparzyste roty — w lewo — zwrot!”

„3. sekcja drugiego plutonu — biegiem marsz! Stój! wstąp!”

„W tył zwrot! w kozły broń!”

Ćwiczenia takie wywierają zbawienne działanie na cały tok ćwiczeń.

Po powrocie z ćwiczeń bojowych przed odejściem oddziału do kwater nakazuje się:

1. „Oddać naboje!”

2. „Przejrzeć karabiny i ładownice!”

3. Dowódcy plutonów meldują wynik przeglądu dowódcy kompanji.

4. „Rozejść się!” (W razie upału przetrzymać oddział kilka minut w cieniu, aby ochłodziła przed wejściem do chłodnych sal koszarowych).

2. Ćwiczenia plutonu w zmienianiu formacji (na przeglądzie).

jeśli przeglądający zostawił dowódcy plutonu wolną rękę.

Dowódca plutonu 20 kroków przed frontem. Nie tkwić przy oddziale.

1. „Baczność! Równaj w prawo!”

2. „Baczność! Na ramię — broń!”

3. „Sekcjami na prawo zachodź — marsz!”

4. „Stój!”

5. „Równy krok pluton — marsz!”

6. „Na lewo zachodź — marsz! Na wprost!”

7. „Rozwinięty wprzód na prawo! biegiem — marsz!”

8. „Równy krok!” (gdyż po sformowaniu szyku maszeruje się dalej krokiem dowolnym).

9. „Na lewo zachodź — marsz!”
10. „Na — wprost!”
11. „Baczność!”
12. „Spocznij!”
13. „Kolumna sekcyjna od lewego—marsz!”
14. „Na lewo zachodź — marsz! Na — wprost!”
15. „Kolumna dwójkowa od prawego — marsz!”
16. „Na lewo zachodź — marsz!”
17. „Pluton — stój!”
18. „W lewo — zwrot!”
19. „Równaj — w prawo!”
20. „Baczność!”
21. „W prawo (lewo) patrz!”
22. Meldunek przełożonemu, że rozkaz spełniony.
23. „Baczność!”
24. „Do nogi — broń!”
25. „Spocznij!”

3. Ćwiczenie kompanji w sprawianiu kolumn i szyków na przegładzie.

jeśli przegładający zostawił dowódcy kompanji wolną rękę.
Kompanja stoi w szyku rozwiniętym.

1. „Baczność! Równaj w prawo! Baczność! Na ramię — broń!”
2. „Dowolny krok! Kompanja — marsz!” (oznaczyć kierunek marszu).
3. „Kolumna plutonowa na 2. pluton — marsz! (biegiem — marsz!)”
4. „Rozwinięty wprzód na lewo — marsz! (biegiem — marsz!)”
5. „Sekcjami na prawo zachodź — marsz! Na — wprost!”

6. „Kolumna plutonowa wprzód na lewo — marsz! (biegiem marsz!)”
7. „Kolumna sekcyjna od prawego — marsz!”
8. „Na prawo zachodź — marsz! Na — wprost!”
9. „Kolumna kompanijna wprzód na lewo — marsz! (biegiem — marsz!)”
10. „Kolumna sekcyjna na 1. pluton — marsz!”
11. „Na prawo zachodź — marsz! Na — wprost!”
12. „Kolumna kompanijna wprzód na lewo — marsz! (biegiem — marsz!)”
13. „Na prawo zachodź — marsz! Kierunek — wysokie drzewo! Równy krok!”
14. „Rozwinięty wprzód na lewo — marsz! (biegiem marsz!)”
15. „Bacność!”
16. „Kompanja — stój!”
17. „Równaj — w prawo!”
18. „Bacność!”
19. „W prawo — patrz!”
20. Meldunek przeglądajacemu, że rozkaz spełniony.
21. „Do nogi — broń!”
22. „Spocznij!”

4 Przeprowadzenie ćwiczeń.

1. Oficer przychodzi kilka minut przed rozpoczęciem służby, a więc w czasie zbiórki.
2. Sierżant
 - a. daje komendę „bacność” i melduje:
 „Kompanja na zbiórce!”
 „Proszę o pozwolenie podzielenia kompanji!”

b. Po podzieleniu:
Baczność! — Równaj w prawo! —
Baczność! — w prawo — patrz!

c. Meldunek oficerowi:
„Kompanja podzielona! 12 podoficerów 4 grajków, 117 ludzi! 1. i 3. pluton po pięć, 2. cztery sekcje!“

3. Jeśli przyjdzie starszy od obecnego już na placu dowódca plutonu, młodszy, melduje mu stan kompanji.—Kompanja stoi na „spocznij!“.

4. Przy zbliżaniu się dowódcy kompanji najstarszy z obecnych oficerów, każe stanąć kompanji na „baczność“ i składa dowódcy kompanji raport. Pozostali oficerowie stają dwa kroki przed frontem i salutują (dwa palce do daszka).

5. Kierujący ćwiczeniami oficer:

a. nie daje komendy „spocznij“, lecz przegląda szczegółowo postawę zasadniczą żołnierzy;

b. bada równanie;

c. przechodzi przed frontem kompanji; żołnierze przeprowadzają go wzrokiem aż do trzeciego sąsiada, poczem sami zwracają głowę na wprost;

d. jeśli przegląd nie zadowoli przeglądającego:

1. udaje się ten na lewe skrzydło i wydaje komendę: „W lewo — patrz!“

2. przechodzi znowu przed frontem kompanji, aż do prawego skrzydła,

3. poczem wydaje komendę: „Spocznij!“

e. Bada ubranie, broń i t. p.; żołnierz, przed którym przełożony stanie, przybiera postawę zasadniczą;

f. niedbałych ludzi zapisuje się, ludzi

tych dowódca kompanji karze według swego uznania.

g. Zasadniczo podoficerowie są przydzieleni do pewnych oddziałów (n. p. do drużyn) kompanji na stałe i odpowiadają za ich wyćwiczenie.

Jeśli jednak wyjątkowo specjalne warunki uniemożliwiają stały przydział podoficerów, oficer kierujący ćwiczeniami wybiera 6-u najstarszych podoficerów i rozdziela ich na plutony, przeznaczając każdemu z nich jeden rząd danego plutonu; młodszych podoficerów przydziela się starszym do pomocy.

„Plutonowy Kowalski pierwszy rząd 1. plutonu“.

„Plutonowy Sajewicz drugi rząd 1. plutonu“.

„Kapral Kaleta pierwszy rząd 2. plutonu“
i t. d.,

lub też:

„Kapral Chłond 1. drużyna“,

„Kapral Tondel 2. drużyna“,

„Kapral Zajac 3. drużyna“ i t. d.;

następnie:

„Ćwiczyć chwyty i zwroty pojedynczo!“

Przy ćwiczeniu pojedynczych ludzi nakazuje się luzowanie na 1 krok (lub więcej);
lub też: „Ćwiczyć marsz równym krokiem w rotach (dwu rotach, sekcjach)“.

Uwaga: Przy ćwiczeniu zwracać uwagę na to, aby kompanja nie była zbyt rozrzuconą i aby można ją stale kontrolować.

5. Podział czasu przeznaczanego na ćwiczenia.

Zasadą w prowadzeniu ćwiczeń jest zmiana; zbyt długo przeprowadzane jedno ćwiczenie

nuży ciało i ducha żołnierza; należy na zmianę zarządzać ćwiczenia w miejscu i ruchu. Nie powinno się przeznacząć za mało czasu na przeprowadzenie jednego ćwiczenia; jeśli oficer objaśnia dokładnie jakiś błąd wykonania, upływie czasem 10 lub więcej minut.

Po upływie czasu przeznaczonego na pewne ćwiczenie oficer daje gwizdkiem lub zawołaniem „uwaga” znak podoficerom; ci przyjmują postawę zasadniczą, zwracają się frontem do oficera i czekają dalszych zarządzeń, które powinny być wydawane jasno, głośno i zwięźle.

Jeśli wszyscy ludzie mają się zwrócić frontem do oficera woła tenże: „N-ta kompanja” lub „N-ty pluton!”

Przykład: Ćwiczenia mają trwać dwie godziny.

A. W drużynach:	
„Chwyty i zwroty pojedynczo”	30 minut
„Marsze w szeregu i rzędzie po trzech”	20 „
B. W plutonach:	
„W kozły broń! do broni! za broń!	20 „
„Równanie i krycie z bronią u nogi i na ramieniu”	20 „
C. Zbiórka kompanji w rozwiniętym:	
„Chwyty i marsze w całej kompanji”	30 „
Razem	120 minut

i t. p.

6. Kompanja jako straż przednia

A. Dowódca bataljonu zaznajamia dowódcę kompanji z zadaniem.

Dowódca straży przedniej powtarza je.

B. Dowódca kompanji do swojej kompanji:

„Uwaga!“

1. „Piechota nieprzyjacielska obsadziła wieś A!“ (Wskazuje ręką kierunek).

2. „II./36 maszeruje przez wieś B w kierunku na wieś A, aby ją zaatakować!“

3. „5./36. jest strażą przednią. II./36. maszeruje 500 m z tyłu.“

4. „Dowódca bataljonu znajduje się przy straży przedniej.“

5. „2 sekcje 1. plutonu szpica; dowódca jej podporucznik X.“

6. „Kompanja maszeruje 500 m za szpicą!“

7. „Ja będę przy szpicyl!“

8. „Ładuj — bezpiecznik!“

Od punktu 5. można wydać także następujący rozkaz:

5. „1. pluton — oddział czołowy!“

6. „2. i 3. pluton jako siła główna maszerują 500 m. za nim!“

7. „Ja będę przy szpicyl!“

8. „Ładuj — bezpiecznik!“

C. Dowódca plutonu do swego plutonu (jeśli dowódca kompanji wydał rozkazy tylko dowódcom plutonów):

1. Powtórzyć rozkaz dowódcy kompanji od p. 1. do 4.

2. „Mój pluton maszeruje jako oddział przedni!“

3. „Ja z dwoma sekcjami pójdę naprzód jako szpica.“

Bez oddziału
czołowego

z oddziałem
przednim

4. „Plutonowy Kowalczyk pójdzie za szpicą z resztą plutonu jako oddział przedni w odległości 400 m.“

5. „Ładuj — bezpiecznik!“ (o ile przedtem już cała kompanja nie naładowała broni).

6. „Szpica w szeregu po obu stronach drogi!“ (Szpica może przyjąć każdą formację; najlepiej w szeregu po obu stronach drogi; w terenie całkiem nieprzejrzywym w szyku zwartym).

7. Dowódca plutonu maszeruje 20—50 m przed szpicą (pod ręką lornetka i mapa).

8. Plutonowy Kowalczyk wysyła co 150 m łączników (dwo ludzi), potem maszeruje z resztą oddziału.

Zamiast łącznika można wysłać na dalszych drogach kolarzy.

W terenie nieprzejrzywym, w lesie, w nocy i t. p. zwiększyć ilość łączników.

D. Co robi dowódca szpicy?

1. Maszeruje wprzód z kolarzem i gońcem bojowym.

2. Orijentuje się w terenie.

3. Śpieszy na miejsca z szerszym widokiem.

4. Posiłkuje się stale kartą i szklami.

E. Szpica.

1. Maszeruje za swoim dowódcą w odległości 30—50 m;

2. jest podzielona:

a. na obserwatorów, obserwujących stale teren przed sobą, i oficera maszerującego na przedzie;

b. na obserwatorów lewej i prawej flanki;

- c. na ludzi utrzymujących łączność wzrokową z resztą kompanji;
- 3. (kolarze, gońcy bojowi powinni być pod ręką);
- 4. utrzymuje łączność wzrokową z patrolami i ubezpieczeniami bocznymi;
- 5. umawia się co do poszczególnych znaków. n. p.:
 - a. krążenie ramieniem (O) = teren wolny od nieprzyjaciela;
 - b. ułożenie ramienia w 7. = nieprzyjaciel zbliża się;
 - c. podniesienie karabinu obu rękoma = nieprzyjaciel obsadził pozycję;
 - d. wyciąganie karabinu pionowo = raz = 100 m odległości do nieprzyjaciela.

F. Czynności oficera pozostałego przy kompanji.

1. „Ładuj — bezpiecznik!” (o ile broń całej kompanji już poprzednio nie została naładowana)
2. Wysyła łączniki, ale w miarę, gdyż powinien w razie walki rozporządzać odpowiednią ilością ludzi (wystarczy normalnie 2 do 3 rot).
3. Maszeruje 500 m za szpicą (moment ruszenia oddziału można obliczyć za pomocą zegarka).
4. Pilnuje, aby na czele kolumny maszerowało 4 sekcyjnych, a
5. na tyle kapral dyżurny i trębacz.

G. Dowódca kompanji.

1. Znajduje się przy szpicie lub przy łącznikach.
2. W terenie nieprzejrzystym wyjeżdża przed

kompanję, aż do najbliższego wzniesienia, aby

- a. w razie potrzeby wybrać odpowiednią linię marszu,
- b. uzupełnić wywiad i ubezpieczenie.

H. Jeśli szpica zatrzyma się.

1. Dowódca śpieszy wprzód dla obserwacji (wychodzi na wzniesienie i t. p.).

2. Łączniki dają znać do tyłu dłączonego szpica stanęła. Kompanja jednak (oddział przedni i siła główna) maszeruje dalej, aż otrzyma rozkaz zatrzymania się od dowódcy kompanji. (W tym wypadku zważać trzeba na ogólną sytuację i nie wychodzić niepotrzebnie z poza osłony).

I. Jeśli zatrzyma się siła główna.

1. Podać rozkaz zatrzymania się szpicy.
2. Zejść z drogi.
3. Nie zamykać dróg krzyżujących się.
4. Złożyć broń w kozły.
5. Dbać o łączność ze szpicą i jej obserwacją.
6. W razie dłuższego zatrzymania się wysłać „patrole stojące“ na sąsiednie wzniesienia.

J. Zachowanie się szpicy w razie spostrzeżenia nieprzyjaciela.

1. Strzelać tylko do tych celów, do których strzelanie specjalnie się opłaca (do sztabu nieprzyjacielskiego).

W zasadzie szpica nie strzela, chyba dla własnej obrony.

2. W razie natknięcia na szpicę nieprzyjacielską:

- a. zająć stanowisko,
- b. otworzyć szybki ogień na nieprzyjaciela,
- c. natychmiast uwiadomić kompanję za pomocą meldunku lub znaków, zwłaszcza o ile nie ma chwilowo przy szpicy dowódcy kompanji,
- d. okopać się.

3. Jeśli szpica natknie na nieprzyjaciela, który już zajął pozycję, powinna:

- a. trzymać się za osłonami,
- b. oczekiwać wzmocnienia,
- c. ustalić odległość,
- d. jak najszybciej wysłać meldunek do tyłu,
- e. obserwować nieprzyjaciela,
- f. przeprowadzić wywiad.

K. Zachowanie się kompanji, jeśli szpica natknie się na nieprzyjaciela.

1. Dowódca kompanji śpieszy naprzód, orientuje się w sytuacji, zależnie od sytuacji ustala sposób działania i przeprowadza go nie uzależniając swojej decyzji od działania szpicy.

2. Kompanję powinno się we właściwym momencie rozwinąć, ewentualnie

3. osłoniętą podprowadzić do pozycji.

4. Zorjentować się w sile nieprzyjaciela, w odległości i t. p.

7. Kompanja jako straż tylna.

1. Zarządzenie podobne jest przy straży przedniej.

2. Szpica tyłowa (patrol tylny) składać się winien przynajmniej z dwu sekcji lub więcej.

3. W razie postoju wszystkie oddziały frontem do nieprzyjaciela.

4. W razie dłuższego postoju o ile teren tego wymaga:

- a. wysłać „patrole stojące” na okoliczne wzniesienia lub
- b. wysunąć ubezpieczenia.

8. Wystawienie placówki.

A. Na miejscu wydania rozkazów.

Dowódca plutonu do swego plutonu po otrzymaniu rozkazów od dowódcy kompanji:

1. a. „Nieprzyjaciel spodziewany od wsi A!”
b. „Kompanja ma ubezpieczać przestrzeń od wsi A po wieś B wyłącznie, a od wsi A po lewy skraj (wskazuje ręką) wsi C wyłącznie.”
c. „Kompanja forpocztowa biwakuje na zachodnim skraju wsi A.”
d. „Mój (nasz) pluton, jako placówka № 1. ma ubezpieczyć przestrzeń od wsi A po wieś B i od wsi A — wyżyna 157 — po wieś X wyłącznie.”
e. „Ładuj — bezpiecznik!”
2. „Kapral A z 6-ciuoma ludźmi maszeruje przez ten laszek (wskazuje ręką) jako szpica do skrzyżowania dróg ze wsi A do B i E do F i pozostanie na tem skrzyżowaniu jako ubezpieczenie placówki.”

Nie należy podawać naprzód czy i gdzie zostanie później szpica użyta jako wedeta lub wedeta podoficerska; dobrze jest jednak

albo A:
St. pol. 235.

wysłać patrole stojące na wszystkie drogi
kilkaset metrów przed przypuszczalny punkt
ustawienia placówki; patrole te:

- a. ubezpieczają placówkę w marszu;
" wystawianie wedet;

wracają same wtedy, kiedy pierwsze patrole
przechodzą ich linię;

lub też B:

wysłać jedną sekcję jako szpicę; sekcja ta
rozbija się na miejscu, na którym ma stać
placówka na patrole; osłaniają one wystawie-
nie wedet i wracają do placówki.

St. pol. 233

Z reguły wysuwa się wedety równocześnie
z miejsca ustawienia placówki.

3. Dowódca plutonu maszeruje 500 m. za
placówką

B. Po drodze dowódca placówki:

1. studjuje teren i mapę,
2. zastanawia się:
 - a. ilu ludzi potrzeba do ubezpieczenia
wedet,
 - b. ile patroli i w jakich kierunkach,
 - c. wzywa odpowiednią ilość dowódców
patroli i udziela im wskazówek.

C. Przyszedszy na miejsce wystawienia placówki.

1. Wystawia dowódca jej natychmiast po-
sterunek alarmowy (łączność wzrokowa z wy-
sunietą szpicą).

2. Najstarszy podoficer:

- a. dzieli ludzi na wedety i patrole.
 1. Posterunek alarmowy: 3 ludzi.
 2. 2—3 wedety: po jednym podoficerze
i 3 ludzi;

Patrole: 1. około 3—4 patroli w kierunku

nieprzyjaciela: po 3—4 ludzi (bez tor-
nistrów, wedle możliwości ze szklami).

2. Około 4 patrole łączące.

Porozdzielani ludzie wstępują według po-
działu na wedety i patrole i stają w dwurzę-
dzie frontem do nieprzyjaciela

b. Pozostałych ludzi przydziela do ro-
bót wymienionych pod E.

3. Wysłanie patroli w kierunku nieprzy-
jaciela.

Rozkaz:

„Patrol Nr 1. pójdzie wzdłuż szosy
do wsi B. i nie przechodząc przez tę
wieś wróci przez ten (wskazuje ręką)
lasek i wzgórze 157^a (wskazuje).

„Patrol Nr 2. pójdzie przez wzgórze
157 do tego lasu i nie wychodząc po
za las wróci szosą prowadzącą ze wsi
A. do wsi B.

St. pol. 251.

W niektórych wypadkach należy w przybli-
żeniu oznaczyć czas powrotu patrolu.

4. Wystawianie wedet (wszystkich na raz):

n. p. „Kapral B. z 6 ludźmi, wedeta podo-
ficerska Nr. 2. stanie na wzgórzu 157;
linja obronna skraj lasu obok pla-
cówki“.

W czasie marszu wysłać 2 ludzi na odle-
głość 100 m. wprzód, jako ubezpieczenie.

5. Krótkie szczegółowe wskazówki należy
dać żołnierzom.

D. Teraz udaje się dowódca placówki

do wedet; najlepiej przyłączyć się do jednej z maszerujących na stanowisko wedet.

Przybywszy do wedety oznacza:

1. czy dani ludzie mają być wedetą, czy wedetą podoticerską.

St. pol. 232.

(Wedety nie mogą się znajdować w większej odległości od placówki, jak 400—500 m);

2. a. czy wedeta może sięść lub położyć się,

b. czy ma stać w miejscu, czy też poruszać się.

St. pol. 245.

3. Daje wedecie wskazówki szczegółowe, dotyczące się:

(I. Nieprzyjaciel).

a. wiadomości o nieprzyjacielu,

b. oznaczenia wedety wedle numeru i stanowiska,

(II. Ustawienie).

c. oznaczenia stanowiska i numeru placówki i kompanji,

d. najbliższych dróg do placówki, kompanji, oraz wedet sąsiednich,

e. stanowisk i rodzajów wysuniętych własnych oddziałów,

(III. Teren).

f. rozłożenia miejscowości przed naszym frontem,

g. części terenu, którym należy poświęcić baczną uwagę (widoczne drogi, ciałniny, mosty i t. p., które nieprzyjaciel musi przechodzić, posuwając się naprzód),

(IV. Łączność).

h. służby łączności między wedetą a sąsiednimi wedetami, oraz między wedetą a placówką i t. p.,

(V. Obrona).

i. llnji obronnej placówki,

j. zachowania się w razie ataku nieprzyjacielskiego,

k. wszelkich innych zarządzeń.

4. Nakazuje sprawdzić podoficerowi, czy ludzie znają ogólne wskazówki dla wedet: każda wedeta musi je dokładnie znać; ogólne wskazówki są następujące:

Bez rozkazu nie wolno wedecie siedzieć ani położyć się, ani też wypuścić karabinu z ręki. Sposób trzymania karabinu pozostawia się samodzielności żołnierzy. Wolno wedecie złożyć ryszstunek oraz palić, o ile nie było innego rozkazu. Obecność przełożonych nie powinna przeszkadzać, ani też w niczem zakłócić czujności wedety.

Wedeta powinna śledzić nieprzyjaciela i zwracać uwagę na wszelkie podejrzanе objawy. Jeśli wedeta spostrzeże coś godnego uwagi, jeden z ludzi melduje o tem do placówki. Jeśli zagraża bezpośrednio niebezpieczeństwo lub jeśli rozpoznano atak nieprzyjaciela, wedeta alarmuje placówkę przy pomocy strzału. Ostatnie spostrzeżenia podaje do wiadomości wszystkich przechodzących patroli.

Wedeta przepuszcza w dzień zawsze oficerów, zwarte oddziały, patrole, konnych ordynansów i cyklistów wojsk własnych. Wszelkie inne osoby zatrzymuje i odstawia do placówki. Kto nie usłucha wezwania wedety, ma być natychmiast zastrzelony.

W nocy wedeta zatrzymuje każdego głosem „stój” — „kto idzie”, stając równocześnie w postawie „gotój broń”. Jeśli zatrzymywany, trzy razy wezwany, nie staje, należy do niego strzelać. Zresztą postępowanie jest takie same jak w dzień.

Pojedynczy oficerowie wojsk nieprzyjacielskich z niewielkim otoczeniem, którzy się dadzą poznać z daleka jako parlamentarze, powiewając białą chorągwią lub przy pomocy

sygnałów, nie są uważani za nieprzyjaciół. To samo tyczy się żołnierzy nieprzyjacielskich, którzy w jakikolwiek bądź sposób dają do poznania, że są zbiegami. Tych należy przede wszystkim wezwać do złożenia broni. Parlamentarzy oraz zbiegów (pierwszych z zawiązanymi oczyma) natychmiast odsyła się do placówki.

Ze schwytanymi nie wolno rozmawiać.

E. Czynności najstarszego podoficera, który pozostał na placówce.

Każdemu z podoficerów wydaje jedno z poleceń p. 1—8 (można też jednemu dać kilka poleceń). Każde:

1. Poustawiać patrole i wedety według ich numeracji; mają one poustawiać broń w koszy w odstępach 5 kroków.

2. Złożyć rynsztunek (żołnierz zachowuje: pas z ładownicami, chlebak, manierkę, mały sprzęt saperski).

3. Wykopać linię obronną.

4. Oczyścić pole ostrzału.

5. Ustalić odległości.

6. Rozbić namioty dla ludzi.

7. Narąbać drzewa.

8. Rozbić namiot oficerski.

9. Przygotować dla dowódcy placówki szkic (robi to ten, kto umie rysować).

10. Sporządzić szkice drogowe do wedet.

11. Instruuje posterunek alarmowy (daje mu wskazówki ogólne i szczegółowe).

Dowódca placówki powinien po swoim powrocie znaleźć wszystko w największym porządku.

F. Dowódca placówki po powrocie powinien:

1. Nawiązać łączność z sąsiednimi placówkami i zakomunikować im:

- a. swoje ustawienie,
- b. nowe wiadomości o nieprzyjacielu.

2. Wysłać do dowódcy kompanji meldunek ze szkicem ustawienia placówki.

Meldunek oprócz szkicu powinien zawierać:

Wysyłający	Meld. 1.	Miejsce	Data	Czas
		Północne wyjście z lasu przy szosie ze wsi A do B		
Placówka 1.	Odszedł:		15.6.19	6.30 pop.
5./22.	Przybył:			

II. Adres: Do kompanji forpocztowej 5./22.

nieprzyjaciel: 1. Patrole nieprzyjacielskie pokazały się na skraju lasu na zachód od wsi B.

Siła. 2. Placówka składa się z 5 podoficerów, 1 grajka i 40 ludzi.

Stanowisko. 3. Ustawienie }
Wedety. 4. Wedety } patrz szkic.

Patrole. 5. Patrole }
Łączność. 6. Łączność:

a. z wedetą № 2. placówki № 2. 6./22.
za pomocą patroli.

b. z wedetą № 1. placówki № 1. 4./36.;

Obrona.

w dzień: łączność wzrokowa,
w nocy: za pomocą patroli.
7. Stanowisko obronne: rowy dla stojących
strzelców na skraju lasu; patrz szkic.

Stypułkowski
podporucznik 22. pp.

Oddawca: szeregowiec Pawełczyński

St. pol. 252.

3. Obsadzić na próbę stanowisko obronne.
4. Przekonać się, czy żołnierze i posterunek alarmowy są należycie zaznajomieni z stawieniem placówki.

5. W nocy:

A. Celem zwiększenia czujności wysłać specjalne patrole, które zajmą wskazane punkty, gdzie pozostaną do zmiany (patrole stojące).

B. Zarządzić częste wysyłanie patroli łączących.

G. Jeśli do placówki przyjdzie przełożony

1. Dowódca placówki melduje:

„Placówka № 1. kompanii forpocztowej 5./22. składa się z 5 podoficerów, strażnika, grajka, 40 ludzi“.

„Patrole nieprzyjacielskie ukazały się na skraju lasu na zachód od wsi B. o 6:05 pop.“

2. Ludzie pełnią dalej swoje zajęcia, nie zwracając uwagi na przełożonego; jeśli przełożony przemówi do żołnierza, ten powstanie i przybiera postawę zasadniczą.

3. Posterunek alarmowy nie prezentuje broni, stoi zwrócony frontem do nieprzyjaciela.

jeśli przełożony przemówi, nie zwracając się ku niemu, przyjmuje postawę zasadniczą i odpowiada patrząc wciąż w kierunku nieprzyjaciela.

H. Zachowanie się wedety podoficerskiej w razie ataku nieprzyjacielskiego.

wczasu:

{ 1. Wynaieść stanowisko obronne,
{ 2. okopać się.

3. W razie ataku jazdy lub silniejszych patroli pieszych starać się utrzymać na stanowisku.

4. W razie zbliżania się silnych oddziałów piechoty nieprzyjacielskiej:

- a. wysłać meldunek do placówki,
- b. powstrzymać nieprzyjaciela ogniem jak najdłużej,
- c. cofać się ku skrzydłu placówki, aby nie przeszkadzać jej w strzelaniu,
- d. cofać się powoli na linię obronną placówki dopiero wtedy, kiedy się przypuszcza, że placówka gotowa do walki.

5. W razie ataku na wedetę sąsiednią ostrzeliwać nieprzyjaciela z flanki i starać się ogniem powstrzymać jego posuwanie się naprzód.

I. Zachowanie się placówki w razie ataku nieprzyjacielskiego:

1. Wysłać natychmiast meldunek do kompanji forpocztowej.

2. Obsadzić linię obronną.

3. Utrzymać się aż do chwili, kiedy tylne oddziały staną gotowe do walki, ewentualnie poświęcić się.

St. pol. 241.

4. Dowódca placówki

1. jest osobiście odpowiedzialnym za to, by atak zastał placówkę zawsze w pełnej gotowości bojowej,
2. w nocy powinien się stale znajdować przy placówce.

J. Zachowanie się patroli wysyłanych w kierunku nieprzyjaciela.

Siła patrolu najmniej 2 ludzi i dowódca, w ważniejszych wypadkach oficer.

- I. Od placówki aż do linii wedet posuwać się szybko naprzód, gdyż nie ma żadnego niebezpieczeństwa.

II. Przy przejściu linii wedet:

- „ 254. 1. Zawiadomić najbliższą wedetę o swym zadaniu i wypytać się o nowe wiadomości o nieprzyjacielu
- „ 251. 2. Poruszać się ostrożnie i bez hałasu.
3. Często przystawać celem nadstuchiwania; szczególną uwagę zwracać na wszystko:
 - a. przy przechodzeniu lasu i jarów,
 - b. przy przekraczaniu mostów.
 - c. przy zbliżaniu się do zabudowań i domów,
 - d. przy obchodzeniu wsi,
 - e. przy zbliżaniu się do wzniesień,
 - f. Patrolom nieprzyjacielskim usuwać się z drogi.
4. Zaznajomić się z terenem,
 - a. aby móc zdać sprawę przełożonym i
 - b. „ „ służyć za przewodników.
5. Wybrać inną drogę odwrotu, aby
 - a. ustrzec się od niebezpieczeństwa oddziaływania,
 - b. zbadać większy szmat terenu.

III. W razie natknięcia się na nieprzyjaciela.

1. Posuwać się naprzód skokami.
2. Starać się poznać ugrupowanie, siłę i zachowanie się wroga.
3. Po dokonaniu tego oderwać się od nieprzyjaciela.
4. Ostrożnie wracać,
 - a. aby nie narażać się na odcięcie i
 - b. aby nie zdradzić własnych pozycji.

pol. 254.

IV. Przewrót powrocie

1. zdać najbliższej wedecie krótkie sprawozdanie o spostrzeżeniach,
2. maszerować szybko do placówki,
3. zameldować dowódcy placówki o spostrzeżeniach.

K. Patrole łączące.

Siła: dwu ludzi, z których jeden jest dowódcą, mają za zadanie:

1. Obserwację terenu między wedetami,
2. utrzymanie łączności z sąsiednimi oddziałami.

255

9 Placówki wysunięte

wystawia się na zarządzenie dowódcy kompanii.

pol. 225.

1. Jeśli zajdzie potrzeba obsadzenia i urzycania ważnych punktów, przed lub z boku ogólnej linii ubezpieczeń,
2. jeśli niektóre punkty mają się znajdować pod specjalną obserwacją,
3. dla wzmocnienia czujności w nocy, szczególnie na głównych drogach.
4. Siła ich waha się między sekcją a plutonem.

5. Należy się starać o ciągłą łączność z niemi.

10. Marsz paradny.

Jezdni oficerowie puszczają wolno lejce od wędzideł.

- Rg. niem. 498. „Marsz paradny — kompanje w rozwiniętych — w miejscach“
- „ 504. „Bataljon (pułk) — marsz!“
1. Dowódcy kompanji wyjeżdżają 6 kroków przed środek kompanji.
 2. Dowódcy plutonów na prawem skrzydle swoich plutonów.
- Oficerowie, podoficerowie i sztandar maszerujący na skrzydle kierunkowem, patnią wprost, inni w stronę przyjmującego radę.
2. Podoficer prawoskrzydłowy środkowe plutonu liczy półgłosem kroki poprzedzając kompanji, od chwili kiedy ta zaczyna marsz.
 3. Dowódca kompanji komenderuje: przy 19. kroku poprzedniej kompanji „Na-“
- „ 491. „ 21. „ „ „ „ „ wprost
4. Odległość pomiędzy kompanjami 22 kroki.
 5. Dowódcy kompanji zaczynają salutować na wysokości pierwszego oficera kierunkowego (zwykle 11 kroków przed odbierającą paradę).
 6. Po przejściu (obok drugiego oficera kierunkowego) komenderuje dowódca kompanji „Równy krok!“
 7. Następnie formuje się kolumnę plutonową, kompanijną lub sekcijną, zachodzi na lewo (prawy) — przeciw tak, aby można było jeszcze raz przedefilować, ale już w odwrot

12. Wysadzanie przeszkód *).

Przeszkody wysadza się za pomocą ładunków wydłużonych i skoncentrowanych.

1. Ładunek wydłużony. Cel: utworzenie drogi przez druty kolczaste.

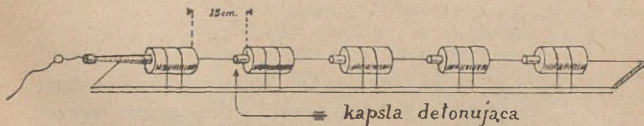
Sposób sporządzenia: na desce długości przeszkody umocowuje się drutem głowice granatów ręcznych w odległości 15 cm; otwory w jednym kierunku.

W każdy otwór głowicy wkłada się kapszę detonującą, umocowaną drewnianym kołeczkiem (Rys. 43).

Dwu ludzi pełza pod przeszkodę i wkłada ładunek w druty obok palików; w ostatni granat wkręca się jego trzonek z kapszą detonującą i do sznura, służącego do zapalania granatu, przywiązuje się drut telefoniczny lub dłuższy sznur.

Żołnierz, który ma minę zdetonować, ukrywa się w leju granatnym lub rowie i pociąga silnie za sznur.

Wybuch następuje po $5\frac{1}{2}$ sekundach i wrywa w drutach szerokie przejście.

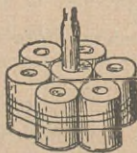

Rys. 43.

*) Według „Instrukcji dla dowódców kompanji”.

2. Ładunek skoncentrowany: dookoła jednego granatu ręcznego przywiązuje się drutem 6 głowic granatów; otwory zwrócone w jedną stronę; w otworach kapsle detonujące, umocowane kołeczkami. (Rys. 44).

Żołnierz pełza w pobliżu przeszkody, która ma być zniszczoną, ukrywa się w leju granatnym, ściąga sznur zapalający, wystający z trzonka granatu środkowego i rzuca ładunek, który eksploduje po $5\frac{1}{2}$ sekundach. Równocześnie można rzucić kilka ładunków, aby wyrwać głębszą i szerszą drogę, lub też rzucić ładunki w kilku miejscach, aby, jeśli przeszkody wąskie, wyrwać kilka dróg.

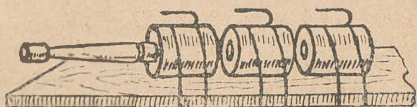

Rys. 44.

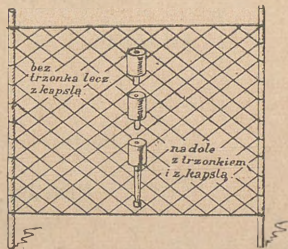
3. Aby wyrwać mniejsze przejście w siatce, wystarczy zdetonować jeden granat ręczny, zawieszony na wysokości 80 cm. nad ziemią.

Aby wyrwać większe przejścia należy postępować według rys. 45 i 46.

W otworach głowic granatów muszą tkwić umocowane kołeczkami kapsle detonujące.

Rys. 45.

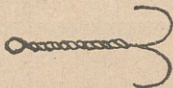

Rzs. 46.

Skoncentrowany ładunek można sporządzić także w ten sposób, że napełnia się granatami ręcznymi bez trzonów worek z piasku do $\frac{3}{4}$, a następnie wkłada się jeden granat z trzonkiem. Worek można okrzęcić drutami lub sznurem.

Aby zniszczyć siatkę rzuconym granatem ręcznym, trzeba granat ten opatrzyć w haczyki, za pomocą których zaczepia się w oka siatki.

Rys: 47. przedstawia hak, a rys. 48. odpowiednio przygotowany granat.

Rys. 47.

Rys. 48.

KONIEC.

SPIS RZECZY.

I. MUSZTRA FORMALNA.

A. Zasady ogólne.

	Str.
1. Postawa	9
2. Równanie — łączność — krycie	10
3. Zwroty	12
4. Chwyty	13
5. Ładowanie i strzelanie	15
6. Ustawianie broni w kozły	20
7. Marsz	21
8. Bieg	25
9. Atak na bagnety	26

B. Kompanja.

1. Rysunki	28
Rys. 1. Objaśnienie znaków	29
„ 2. Kolumna plutonowa	29
„ 3. „ kompanijna	29
„ 4. Szyk rozwinięty	31
„ 5. Kolumna sekcyjna	31
„ 6. „ marszowa	31
2. Uszykowanie	32

	Str.
A. Zasady ogólne	87
B. Komendy	88
C. Posuwanie się naprzód skokami	90
D. Szturm	92
III. Łączenie, zbiórka, ordynek	94
3. Rodzaje ognia i komendy	96
A. Ogień pojedynczy	96
B. Salwa	97
C. Szybkość ognia	98
D. Komenda	99
4. Rozpoczęcie ognia	100
5. Po rozpoczęciu ognia	101
6. Kierowanie ogniem	102
7. Ocenianie odległości	104
8. Wybór celu	105
9. Wybór celownika i punktu celu	105
A. Wybór celownika	105
B. Zmiana celownika	106
C. Punkt celu	107
D. Wpływy atmosferyczne	107
E. Odległości	108
10. Oznaczenie celu	111
11. Rozdzielanie ognia	112
12. Napad ogniowy	116
13. Obserwowanie skutków ognia	117
14. Dyscyplina ognia	118
15. Lekki karabin maszynowy	118
16. Kompanja	119
A. Dowódca kompanji	119
B. Linja tyraljerska	120
C. Posiłki	127
D. Łączenie, zbiórka, ordynek	130
E. Walka kompanji	131
I. Zasady ogólne	131
1. Długość odcinka kompanji	131
2. Dowódca kompanji	131
3. Atak	131

	Str.
II. Przed walką	132
III. Na polu walki	132
A. Walka ruchowa	133
B. Walka pozycyjna	135
I. Zasady ogólne	135
II. Atak	135
III. Obrona	138
IV. Środki pomocnicze	139

III. BATALJON.

1. Ustawienie	141
2. Równanie i łączność	142
3. Marsz	143
4. Bataljon zwarty	143
5. Ugrupowanie bataljonu	145
A. Zasady ogólne	145
B. Grupowanie	145
6. Bataljon ugrupowany	151
A. Poruszenia	151
B. Zmiany kierunku marszu	151
C. Ściągnięcie bataljonu (Zbiórka)	152
D. W bitwie	152
7. Walka bataljonu	152
A. Zasady ogólne	152
B. Przed rozpoczęciem walki	153
C. Walka	155
I. Walka ruchowa	155
II. Walka pozycyjna	157
A. Zasady ogólne	157
B. Obowiązki dowódcy bataljonu w pierwszej linii	157
C. " " " będącego w po- gotowiu	159
D. " " " spoczywającego w odwodzie	161

IV.

IV. PUŁK.

Str.

1. Pułk zwarty	162
2. Pułk w walce	163
A. Walka ruchowa	163
B. Walka pozycyjna	164
C. Tabor bojowy	166

V. WALKA.

1. Zasady ogólne	167
A. Żołnierz	167
B. Przełożony	168
I. Zasady ogólne	168
II. Podoficer	169
III. Oficer	169
2. Dowodzenie	171
A. Dowódcy	171
B. Miejsca dowódców	171
I. W marszu, jeśli należy spodziewać się zetknięcia z nieprzyjacielem	171
II. W czasie walki	172
III. W razie zwycięstwa i w razie odwrotu	173
C. Decyzja dowódcy	173
D. Dowódcy zwracają baczną uwagę	174
E. „ oddziałują na tok walki	174
F. Odwód	175
G. Samodzielność	175
H. Bezpośrednio przed rozpoczęciem bitwy	176
I. Rozciągłość i uszykowanie w głąb	176
J. Wypad ogniowy	177
K. Walki nocne	178
L. Złożenie obciążenia	178
3. Uzupelnienie amunicji	179
A. Obowiązki dowódców wszystkich stopni	179
B. Dostawa amunicji	179
C. Przed rozpoczęciem walki	180

V.

	Str.
D. W czasie walki	181
I. Amunicję uzupełnia się	181
II. Wózki amunicyjne	181
III. Karabiny maszynowe	183
4. Karabiny maszynowe przy piechocie	183
A. Zasady ogólne	183
B. Dowództwo	184
C. Użycie K. M.	185
I. Walka	185
II. W obronie	187
D. Uzupełnienie amunicji K. M.	187
5. Lekkie miotacze min przy piechocie	188
6. Inne środki pomocnicze	188
7. Wykorzystywanie terenu	189
8. Marsz na plac bitwy	190
A. Zasady ogólne	190
B. W razie zatrzymania się	190
C. W pobliżu nieprzyjaciela	191
I. Rozwinięcie	191
II. Rozciągnięcie	191
III. Rozsypanie	191
9. Atakowanie	192
A. Oddziały	192
B. Posuwanie się aż do chwili otwarcia ognia	193
C. Posuwanie się po otwarciu ognia	193
D. Posiłki	194
E. Szturm	195
10. Starcie	196
A. Straż przednia	196
B. Inicjatywa działania	196
C. Wywiad	197
D. Siły główne	197
E. Walka artylerji	198
11. Atak na rozwiniętego do obrony przeciwnika (walka ruchowa)	198
A. Wywiad pozycji nieprzyjacielskiej	198
B. Ustawienie ugrupowanych sił	199

	Str.
I. Podprowadzanie oddziałów	199
II. Skoro sytuacja wyjaśni się	200
C. Atak	201
I. Rozkaz	201
II. Obliczenie sił	201
12. Atak na pozycję silnie umocnioną (walka pozycyjna)	202
13. Oskrzydlenie	202
14. Obrona i kontratak	203
15. Walka dla zyskania na czasie	203
A. Cel	203
B. Sposób	203
C. Bitwy pozorne	204
16. Pościg	204
A. Cel	204
B. Wykonanie	204
C. Kawalerja	205
D. Dowódca	205
E. W razie powodzenia ataku	205
17. Odwrot	205
A. Dowódca	206
B. Przeprowadzenie odwrotu	206
I. Sposób	206
II. Oparcie się	206
III. Dalsze oparcie się	207
C. Bitwa odwrotowa	208
18. Przerwanie bitwy	208
19. Walka o miejscowości	209
A. Miejscowość	209
B. Jeśli nieprzyjaciel wtargnie do miejscowości	200
C. Atakujący	209
D. Po zajęciu skraju miejscowości	210
E. „ „ przeciwległego skraju miejscowości	210
20. Bój leśny	210
A. Utrzymanie łączności	210
B. Obrona	211
C. Atakujący	211
21. Współdziałanie z innymi rodzajami broni	212

	Str.
A. Piechota i artylerja	212
I. Piechota	212
II. Artylerja	213
B. Walka piechoty z artylerją	214
C. " " z kawalerją	215
D. Zwalczanie karabinów maszynowych	216
22. Bataljon szturmowy	217
I. Cel	217
II. Sposób użycia	217
III. Szkolenie	219
IV. Ubiór oddziałów szturmowych	220
23. Współdziałanie piechoty i oddziałów szturmowych w ataku	221
A. Zasady ogólne	221
B. Skład i czynności poszczególnych fal atakowych	222
C. Łączność	224
D. Ugrupowanie przed atakiem	224
E. Posuwanie się	225
F. Kontratak nieprzyjacielski	225
G. Mniejsze przedsięwzięcia szturmowe	225
H. Po ataku	225
I. Środki pomocnicze i karabiny maszynowe	226

VI. DODATEK.

1. Ustawienie kompanji	227
2. Ćwiczenie plutonu w zmianie formacji (na przegładzie)	229
3. " kompanji w sprawianiu kolumn i sztyków (na przegładzie)	230
4. Przeprowadzenie ćwiczeń	231
5. Podział czasu przeznaczanego na ćwiczenia	233
6. Kompanja jako straż przednia	234
A. Dowódca bataljonu	234
B. " kompanji	235
C. " plutonu	235
D. Co robi dowódca szpicy?	236
E. Szpica	236

	Str.
F. Czynności oficera pozostałego przy kompanji	237
G. Dowódca kompanji	237
H. Jeśli szpica zatrzyma się	238
I. „ zatrzyma się siła główna	238
J. Zachowanie się szpicy w razie spostrzeżenia nieprzyjaciela	238
K. Zachowanie się kompanji, jeśli szpica natknie się na nieprzyjaciela	239
7. Kompanja jako straż tylna	239
8. Wystawienie placówki	240
A. Na miejscu wydania rozkazów	240
B. Po drodze	241
C. Na miejscu wystawiania placówki	241
D. Dowódca placówki udaje się do wedet.	242
E. Czynności najstarszego oficera na placówce	245
F. „ dowódcy placówki po powrocie	246
G. Wizytacja placówki przez przełożonego	247
H. Zachowanie się wedety podoficerskiej w ra- zie ataku	248
I. Zachowanie się placówki	248
J. Zachowanie się patroli wysyłanych w kierunku nieprzyjaciela	249
K. Patrole łączące	250
9. Placówki wysunięte	250
10. Marsz paradny	251
A. Kompanja w szyku rozwiniętym	251
B. Plutony w rozwiniętym	252
C. Kompanje w kolumnie plutonowej	252
11. Oddział szturmowy	253
12. Wyszadzanie przeszkód [.	254

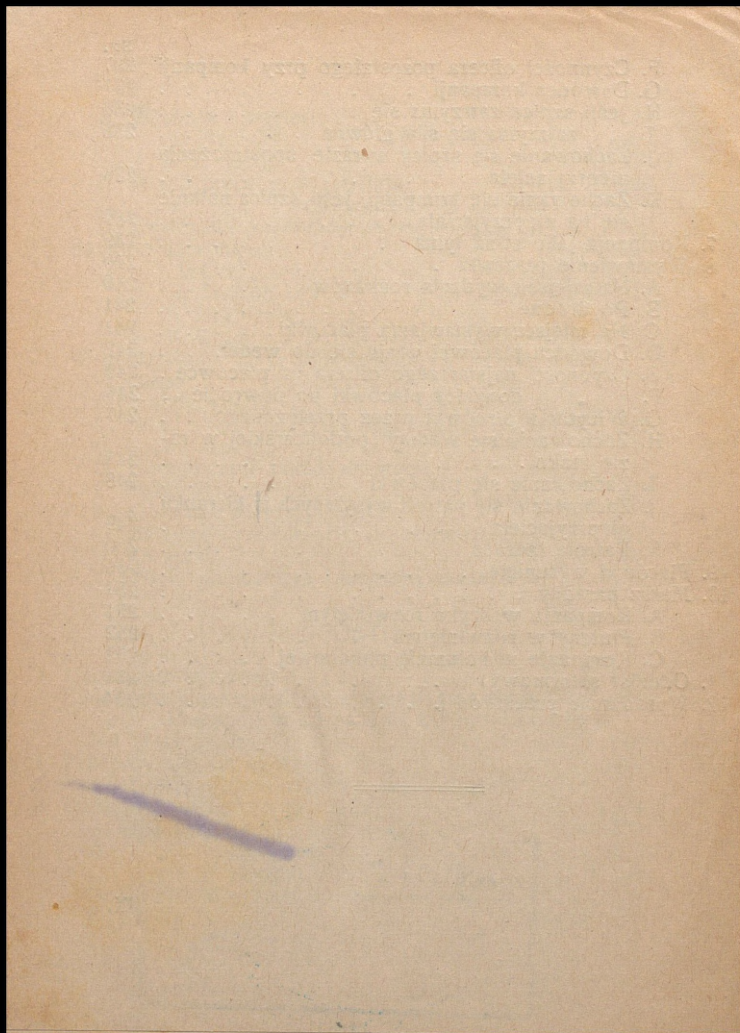
237

DZIAŁA

Nr.

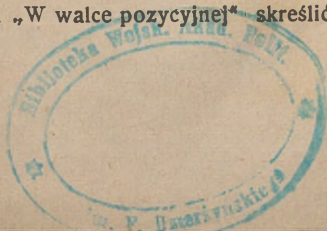
Dział.

IK.

Dostrzeżone omyłki druku.

Str.	wiersz	zamiast:	winno być:
14	1. od dołu „Dodatek do regulami- nu musztry piechoty“:		skreślić.
69	9. od góry władać, siekierą;		władać siekierą.
72	5. „ „ porwać;		porwać.
81	9. i 10. od dołu od oddziału do od- działu;		od odcinka do od- cinka.
101	13. „ „ schyłkiem;		chyłkiem.
129	16. od góry posiłki... ogniowej;		posiłki... ogniowej.
„	2. od dołu Od lewego prawego;		Kolejno od pra- wego.
137	3. od góry sformować;		sformować je.
138	11. od dołu nazad;		z zasad.
144	1. od góry dystanse;		dystanse—n—.
154	9. „ „ jasna;		jasna,.
156	6. od dołu doprowadzано;		(podprowadzано).
166	10. od góry grupowanie;		grupowania.
175	6. „ „ rezerwę;		odwód
186	6. od dołu „W walce pozycyjnej“		skreślić.

4211
2.2.26
2.1.19

C. W. W.
m. do w. g. 2.2.26

PRZEPISY SŁUŻBOWE.

WYDANO DRUKIEM:

1. Artykuły wojenne W. P.	—25
2. Piechota (cz. I. Musztra formalna, cz. II. Szkoła walki) (wyd. II).	1.60
3. I. Obowiązki Dowódcy Pułku; II. Obowiązki Dowódcy Bataljonu.	—40
4. Obowiązki Dowódcy Kompanji.	—35
5. Obowiązki Sierżanta Sztabowego.	—35
6. I. Obowiązki Podoficera Magazyno- wego. II. Obowiązki Furjera.	—25
7. Obowiązki Drużynowego.	—25
8. Obowiązki Podoficera Kuchennego.	—10
9. Obowiązki Podoficera Broni.	—25
10. Karabin Mauzera M. 96.	—70
11. Przepisy strzeleckie.	1.20
12. Służba garnizonowa.	—60
13. Wojenne księgi ewidencyjne.	—50
14. Dyscyplinarne przepisy karne dla armji.	—80
15. Przepisy o drodze służbowej przy wno- szeniu zażaleń. (wydanie II.)	—45
16. Przepisy sanitarne pokojowe.	2.20
17. Przepisy do oceny zdolności do służby wojskowej.	2.40

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

22927/1

11-022927-001-0

25. Ujeżdżanie podjezdzków.	—40
26. Tyńcz. post. org. i instr. sł. żandarmerji.	1.—
27. Instrukcja specjalna dla żandarmerji
pełniącej służbę w głębi kraju	—50
28. Postanowienia organiczne i uzupełnienie
instrukcji służbowej dla żandarmerji
polowej, pełniącej służbę na
terenie operacyjnym.	—75
29. Regulamin Kawalerji.	6.—
30. Nauka jazdy konnej.	2.50
31. Instrukcja minerska.	2.30

W OPRACOWANIU:

1. Służba polowa.
2. Regulamin gimnastyki.
3. Regulamin artylerji: przepisy strzeleckie.
4. „ „ wywiad.
5. „ „ musztra piesza.